

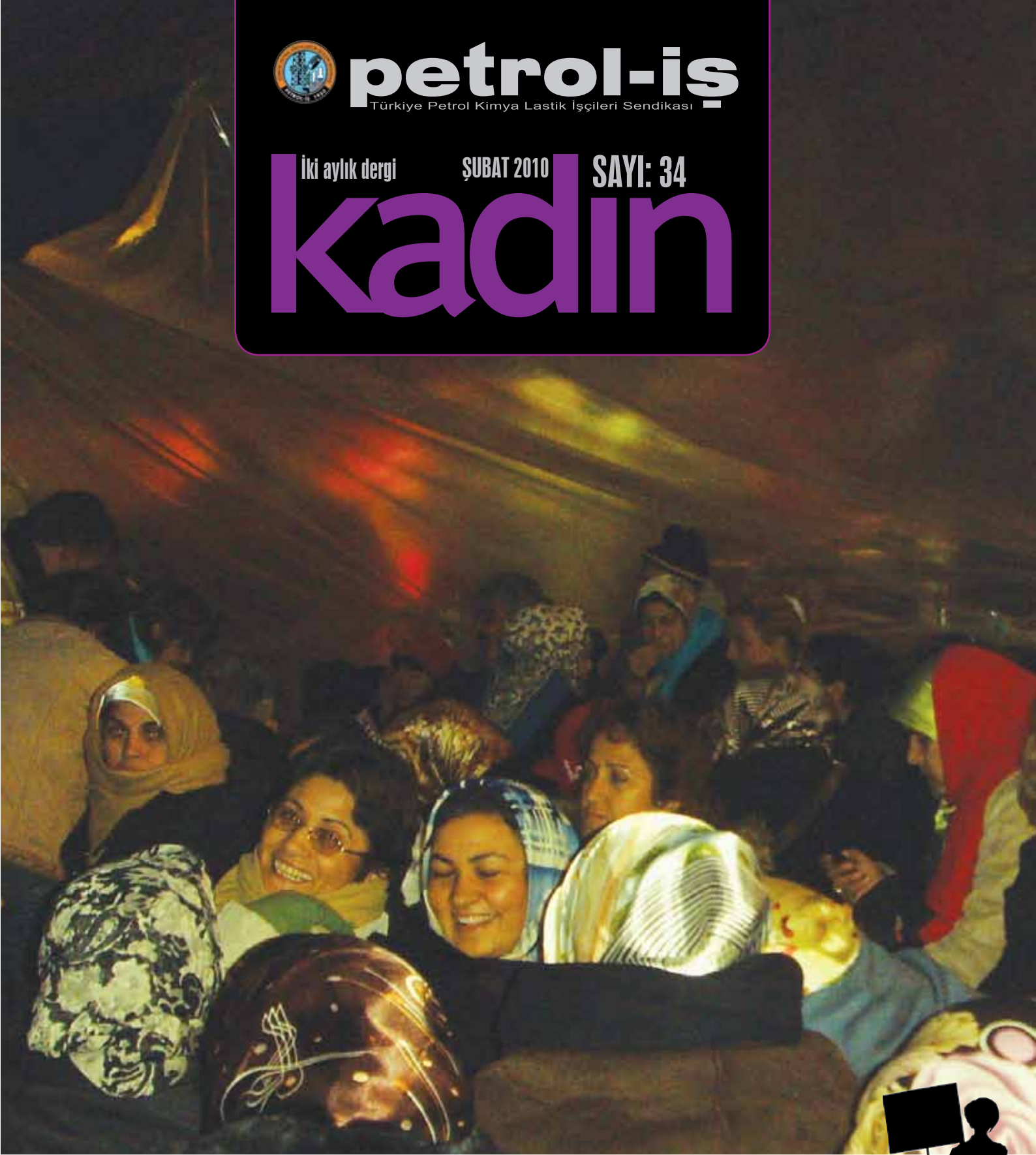
petrol-iş
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası

İki aylık dergi

ŞUBAT 2010

SAYI: 34

Kadın

TEKEL İŞÇİSİ KADINLAR DİRENİYOR
KADIN DAYANIŞMASI BÜYÜYOR

Merhaba 3

100. Yılda Örgütlü Kadın, Güçlü Sendika 4

KISA... KISA...

Uçan Süpürge'nin Bu Yılkı Teması: Kötülük 5

4 Şubat'ta Emekçiler Hükümeti Uyardı: Her Yer TEKEL, Her Yer Direniş! 6

"Sendikalı Ol" Kampanyası
Bursa, Gebze ve Kemalpaşa'da:
Mutlu Olmak İçin Sendikalı Olun 8

"Petrol-İş'ten başka yerde çıkmıyoruz"
Kampanyanın Gülüylü Kadın İşçileri 10

İCEM Türkiye Ulusal Projesi 3. Semineri "Kadın Örgütlenmesi ve Sosyal Diyalog" 15-16 Aralık 2009 tarihlerinde İstanbul'da Gerçekleştirildi
Sendikalı Kadınların Uluslararası Buluşması 12

Prof. Dr. Gülay Toksöz'le söyleşi:
Kadınları Harekete Geçirecek Bir Sendikal İradenin Olması Lâzım 14

ÖRGÜTLENME/ARAŞTIRMA/KURAM
Araç Olarak Araştırma Süreci 18

Dünya Kadın Yürüyüşü 2010:
Hepimiz Özgür Oluncaya Kadar Kadınlar Yürüyor 21

TEKEL DOSYASI

İstanbul Üniv. Siyasal Bilgiler Fak. Araştırma Görevlisi Özgün Akduran'la Söyleşi:
İnsanlığımızı Yeniden Hatırlamamız Gerekiyor 23

İşçi kadın olmanın eylem halleri:
Türk-İş önünde TEKEL işçisi kadınlar 27

8 Mart için farklı bir tarihçe:
Uluslararası Kadınlar Günü: Kayıp Belleğin Peşinde 34

Osel İlaç'ta temsilci Dilek İzci ile Söyleşi:
Hayatım keşkelerle geçmiş 37

TARİHTEN KADIN SESLERİ

Hazırlayan: Doç. Dr. Serpil Çakır / İstanbul Üniv. Siyasal Bilgiler Fak.
Bir çocuk edebiyatı ustası: Astrid Lindgren 40

SENDİKAL BİLİNÇ

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan / Kocaeli Üniv. İ.İ.B.F. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Böl.
Sendikal Yapı İçinde Kadınların Sesi 42

SİNEMA

"Bizimkiler"den Ortaya Karışık Filmler 44

KÜLTÜR-SANAT

Hazırlayan: Behice Çağlar 46
Emeği, Krizi, Grevi, Sendikayı Resmetmek

OKUMA ODASI

49

HAKLARIMIZ

Hazırlayan: Av. Serap Özdemir / Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri
Haklarını Bil, Sendikalı Ol 50

SAĞLIK

Kilo Almadan Bağışıklık Sisteminizi Güçlendirin 52

EVET, MUTFAKTA BİRİLERİ VAR!

Hazırlayan: Selgin Zırlı Kaplan 54
Buz Gibi Havalara Sıcacık Çorbalar

CEMİLE TEYZE

Buruk Kar Sevinci, Başkalarını Düşünmenin Önemi ve TEKEL İşçileri 55

MERHABA

Bu sayımız tarihi bir olaya tanıklık ediyor: TEKEL Eylemi... TEKEL işçileri tarafından Ankara'nın göbeğinde aylarca sürdürülen bu eylemde, direnen emekçiler Türkiye'ye direnmenin onurunu, dayanışmanın anlamını tekrar hatırlatmakla kalmadılar, bir büyük işi daha başardılar. Yıllardır bir araya gelemeyen sendikaları bir araya getirdiler.

Kadınlar TEKEL eyleminin en önlerinde saf tuttular. Gaz verdiler, islandılar, soğukta titrediler ama yine de yılmadılar. Petrol-İş Kadın Dergisi olarak TEKEL önünde direnen kadınların hikâyelerini yansıtmak, daha sonraki kuşaklara aktarmak, kadın işçi olmaya ait bu deneyimin kaydını tutmak için, üç kez Ankara'ya gittik. Onlarla hem dayanıştık hem de uzun söyleşiler yaptık.

TEKEL özelleştirmesini, üretim sürecinde kadınların yerini ise 2001'deki nakiller sırasında kadın işçilerle görüşerek özelleştirme ve kadın işçiler hakkında bir çalışma yapan İstanbul Siyasal Bilgiler Fakültesi hocalarından Özgün Akduran'la görüştük.

Sendikamız bir süredir "Sendikalı ol" sloganı etrafında bir kampanya örgütledi. Düzce'de başlayan kampanya, Gebze ve İzmir'e de taşındı... Halil Ergün ve Meral Okay'ın tanıtım filmlerinde oynadığı ve kamuoyunun büyük ilgisini çeken sendikalaşmaya, örgütlenme, açık davetiye niteliğindeki bu kampanya da gündem konularımız içinde yer alıyor. Kampanya afişlerinde yer alan sendikamız üyesi iki kadın işçi ile yapılan söyleşiyi yine bu sayımızda okuyabilirsiniz...

Örgütlenme sendikaların önünde duran en acil sorunlardan biri. Klasik sendikacılık anlayışının ihmal ettiği bazı kesimler var. Yeni sendikacılık ve yeni bir örgütlenme anlayışı bu kesimleri sendikal çatı altına almayı zorunlu kılıyor. Bu kesimlerin başında kadınlar yer alıyor. Sendikalar ve kadınlar üzerine yaptığı değerli çalışmalarla tanıdığımız Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Gülay Toksöz'le sendikalarda kadın örgütlenmesini, sendikaların kadınları nasıl örgütleyebileceklerini görüştük.

Petrol-İş Kadın Dergisi'nin uluslararası etkinlikleri de devam ediyor... Geçtiğimiz yıl Aralık ayı içinde yapılan "Sosyal Diyalog ve Kadın Örgütlenmesi" böyle bir toplantıydı, ayrıntıları gün-

dem sayfalarımızda bulabilirsiniz...

Bu sayıda yeni bir bölüm var. Kuram, üst başlığı ile verdiğimiz bu bölümde, çok önemli bir makale yer alıyor... Yeni bir araştırma ve örgütlenme pratiğine işaret eden bu makale ile genel sendikal sorunlar alanında bilgi sahibi olacağınızı düşünüyoruz... Makaleyi Türkçe'ye kazandırıp bizimle paylaşan, Petrol-İş Dişilişkiler Servisi'nden Gün Hoca'ya teşekkür ediyoruz.

Dünya Kadın Yürüyüşü 2010, bu yıl 8 Mart'ın 100. yılı nedeniyle 8-18 Mart tarihleri arasında farklı tür, biçim, renk ve ritimlerde bölgesel yürüyüşler düzenliyor. Ayrıntıları ilgili yazımızda bulabilirsiniz.

Bu yıl 8 Mart'ı, genel merkezleri İstanbul'da bulunan Türkiye'ye bağlı sendikalar olarak ortak bir etkinlikle kutluyoruz... 8 Mart'ın farklı bir tarihçesini yazmış Brazilyalı bir kadın grubu. Dünya Kadın Yürüyüşü temsilcilerinden Yıldız Temurtürkan ise İngilizcesinden Türkçe'ye çevirmiş... Ona da yer ayırdık bu sayımızda. Görüşlerimizin tarihsel araştırma ile nasıl değişebileceğini gösteren bu makaleyi bizimle paylaştığı için Yıldız Hanım'a çok teşekkür ederiz...

Sinema en fazla rağbet ettiğimiz kültür sanat faaliyetlerinden biri... Artık pek çok filmi CD'sini alıp izleyebiliyoruz... Gazeteci, yazar Beyhan Demir arkadaşımız, bize kadın bakış açısıyla Türk filmlerini yazdı. Dergimize yaptığı katkı için ona da çok teşekkür ediyoruz.

Dilek İzci, Osel ilaç'ta temsilci seçildi. Onunla kadın ve temsilci olmayı konuştuk.

Kapital sergisini her zamanki gibi Behice Çağlar yazdı...

Uzman kadın arkadaşlarımız tarafından hazırlanan hukuk, sendikal bilinç köşelerimizde yine bilgilendirici yazılar var. Serpil hocamız ise akademik bir çalışma için bulunduğu İsveç'ten bir kadın sanatçıyı tanıttı bu sayımızda...

Yemek, kitap ve mizah köşelerimiz de yine varlığını sürdürüyor...

8 Mart bu yıl 100. yılına giriyor. Tüm kadınların 8 Mart'ını en iyi dileklerimizle kutluyoruz, yeni bir sayıda buluşmak umuduyla.

Şubat 2010 / Sayı 34

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri

Sendikası adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışları Müdürü

Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Necla Akgökçe

Editörler

Necla Akgökçe, Selgin Zırlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama

Selgin Zırlı Kaplan

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 25
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:

Bileşim Matbaası
Bileşim Yayıncılık, Fuarçılık ve Tan. Hiz.
San. ve Tic. AŞ
Barbaros Cad. No: 11 4. Levent / İstanbul
Tel: 0212 324 44 43

Web Adresi: www.petrol-is.org.tr

e-posta: merkez@petrol-is.org.tr

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Şubat 2010'da basılmıştır.

100. Yılda Örgütlü Kadın, Güçlü Sendika

Genel Merkezleri İstanbul'da bulunan Türk-İş'e bağlı sekiz sendika bu yıl 100. yaşına giren 8 Mart'ı Petrol-İş Genel Merkezi'nde ortak bir etkinlikte kutlayacaklar.

Sendikamız Petrol-İş'in çağrısı üzerine Genel Merkezleri İstanbul'da bulunan Türk-İş'e bağlı Hava-İş, Deri-İş, Tekgıda-İş, TGS, Toleyis, Tümtis, Kristal-İş sendikalarına mensup kadınlar bir araya gelerek 8 Mart'ı "100. Yılda Kadın, Emek, Sendika" adlı ortak bir etkinlikte kutlamaya karar verdiler...

Etkinlik Altunizade'de bulunan Petrol-İş Sendikası Genel Merkezi'ndeki toplantı salonunda gerçekleştiriliyor...

Ortak programı oluşturmak için bir buçuk aya yakın bir süre çalışan adı geçen sendikaların temsilcisi kadınlar, 8 Mart'ın 100. yılına yaraşır bir ortak mücadele ve dayanışma sergilediklerini düşünüyorlar. Konuyla ilgili yayımlanan ortak duyuruda etkinlik girişiminin, sendikaların birlikte iş yapma kültürünü geliştireceği gibi, onların kadınlara daha fazla yüzünü dönmesine, işçi kadınlar için çekim merkezi haline gelmesine ve sendikalarda aktifleşmesine katkı sunacağını, bildirdikten sonra beklenti ve taleplerini şu şekilde sıralıyorlar:

"Sendikalarda kadın örgütlenmesi ve temsiliyetini güçlendirilmelidir. Kadın örgütlenmesini geliştirmek için sendikal politikalar geliştirmelidir. Sendikalar, kadınların örgütlülüğünün ve temsiliyetinin önündeki tüm engelleri kaldırılmalı ve kadınların yönetimlerde yer almaları teşvik etmelidir. Önlerine çıkartılan tüm engellere rağmen her gün daha fazla kadın emek mücadelesinin içerisinde yer alıyor. Sendikalar bu dinamizi yok sayarak, istenilen toplumsal etkinliğe kavuşamazlar. Kadınlar; Novamed'te, Desa'da ve Sabah-ATV grevinde, E-Kart'ta, TEKEL'de ve daha birçok direnişlerde sendikal mücadelede var olduklarını ve örgütlenme ve insan-

ca yaşama taleplerini dile getirmiştir."

Açıklamada krizlerde ilk işten çıkartılan olmak istemediklerini de sözlerine ekleyen sendikalı kadınlar, "Emeğimizin karşılığını, eş değerde işe eşit ücret, iş güvenliği ve sendikalaşmak istiyoruz" diyorlar.

8 Mart Pazartesi saat 13.00 - 17.30 arasında gerçekleştirilecek etkinliğin programı ise şöyle:

100. Yılda Kadın, Emek, Sendika

Etkinlik Programı

8 Mart 2010 Pazartesi, Petrol-İş Genel Merkezi

Başlangıç: 13.00 **Bitiş:** 17.30

Sunum: Sergül Keskin TGS Genel Sekreteri

Açılış Konuşması: Selgin Zırhlı Kaplan (Petrol-İş Kadın Dergisi)

Sendikalarda Kadın Örgütlülüğü ve Temsili: Simay Çekem (Hava-İş Genel Başkan Yardımcısı)

Slayt Gösterisi: Kadın işçi görüntüleri, 8 Mart tarihçesi, TEKEL, Novamed, Desa direnişlerinde kadınların mücadeleleri

Forum: Sendikalı Kadınlar Konuşuyor (katılımcı sendikalardan direnişlerde aktif olarak yer alan kadınlar başta olmak üzere tüm kadınlar sendikal ve kadın hakları üzerine görüşlerini belirtebilecek)

Ara

Müzik:

Anadolu Kadın Grubu (Gitar eşliğinde türküler)

Dalepe Nena (Laz kadın grubu)

Uçan Süpürge'nin bu yılki teması: **Kötülük**

Uçan Süpürge'nin, 6-13 Mayıs 2010 tarihleri arasında 13. kez gerçekleştireceği Kadın Filmleri Festivali'nin bu seneki teması, "kötülük". Bu kapsamda bir de kısa film yarışması var. Yarışmaya son başvuru tarihi 9 Nisan 2010.

Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali 13. senesinde "kötülük" temasıyla yola çıkıyor. Festival bu tema kapsamında bir de kısa film yarışması düzenliyor. Kısa filmin gelişmesine katkıda bulunmanın yanı sıra, toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmasına ve filmlerde kadın bakış açısının geliştirilmesine olanak sağlamak amacıyla yapılacak yarışma, Çankaya Belediyesi'nin katkılarıyla gerçekleşecek.

Festival, şiddeti, yoksulluğu, savaşları, göçleri, ekonomik krizleri, emek sömürsünü ve dünya yüküyle sıkıntıyı eteğinde taşımaya zorlanan kadınlara atfedilen 'kötülüğü' sorgulayacak.

Kadınların kötülüğün bazen öznesi, bazen de nesnesi olarak tarif edildiğini söyleyen Uçan Süpüreciler, sinemanın da kadınlara atfedilen bu rollerin yansıtıcısı olmayı seçtiğini belirttikten sonra, yalnızca Hollywood ve Yeşilçam değil, her ülkenin sinemasında kadının kimliğinin aynı olduğuna vurgu yaparak şöyle devam ediyorlar "Femme fatale, yani vamp, yani ölümcül kadın, yani kötü kadın... Üvey anneler, kaynanalar, metresler, hırslı iş kadınları, sigara ve içki içen kadınlar, sarışın kadınlar, sınıf atlamak için kadınlığını kullanan kadınlar, doyumsuz kadınlar, ağına düşürdüğü erkeklerin kanını emen kadınlar, yuva yıkanlar, Phyllis Dietrichson, Gilda, Şangaylı Kadın, Mavi Melek, Matty Walker, Catherine Tramell... Bir kez daha düşünelim: Bu hikâyelerde gerçekten kötü olan kim?"

13. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali, ka-

dın ile kötülük arasında kurulan bu ve daha nice ilişkiyi sorgulamak ve tartışmak için sizi kısa film yapmaya davet ediyor.

10 dakikayı aşmayan "kötülük" temalı filmler Burcu Aykar Şirin, Gülden Treske ve Seçil Bükür'den oluşan seçici kurul tarafından değerlendirilecek ve kazananlar 6 Mayıs'ta, Festival'in açılış töreninde açıklanacak.

Çankaya Belediyesi'nin katkılarıyla yapılacak yarışmada "Birinci Film"e 2.500 TL, "İkinci Film"e 1.500 TL ve "Üçüncü Film"e de 1.000 TL para ödülü verilecek.

Başvuruların 9 Nisan'da sona ereceği yarışmayla ilgili ayrıntılı bilgiyi **0 312. 427 00 20** No'lu telefondan, **press@ucansupurge.org** adresine e-posta gondere-

rek veya www.ucansupurge.org/kadinfilmlerifestivali web sitesinden edinebilirsiniz. ❖

**iyi
kötü
kısa!**

6-13 MAYIS 2010
UÇAN SÜPÜRGE
ULUSLARARASI KADIN FILMLERİ FESTİVALİ
KISA FİLM YARIŞMASI
Tema: Kötülük!
Son katılım tarihi: 9 Nisan 2010
Başvuru saatı: 10.00 - 18.00 / 19.00 - 21.00
www.ucansupurge.org

Cinsel şiddete karşı kriz merkezleri kurulmalı

Cinsel Şiddete Karşı Kadın Platformu, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'na bir sunum yaptı. Platform adına konuşan **Nazık Işık**, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'ndan cinsel taciz ve tecavüzle mücadele için gerekli mekanizmaların oluşturulmasını, yasal düzenlemelerin yapılmasını ve suç azaltacak önlemler alınmasını istedi.

Türkiye'de yalnızca polise yansıyan verilere göre her yıl ortalama bin 200 kadının tecavüze uğradığını belirten Işık, şu bilgileri verdi:

► Türkiye'de evli kadınların yüzde 15'i, yani en az 1 milyon 850 bin kadın cinsel şiddete uğruyor. SHÇEK'e şiddet nedeniyle başvuran her 100 kadından 12'si cinsel tacize uğruyor. Tecavüz vakalarının yüzde 50'sinde fail, kadının eski eşi, şu andaki eşi ya da sevgilisi.

► Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün (KSGM) 2009 verilerine göre, çocukken cinsel istismara uğrayan kadınların oranı yüzde 7.

► Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel

Müdürlüğü'nün (ASAGM) 1998 verilerine göre, 10 aileden birinde cinsel taciz var. Her yüz çocuktan 4'ü aile üyelerinden ya da akrabalarından birinin cinsel tacizine uğruyor.

Işık, cinsel taciz ve tecavüze uğrayan kadınların büyük çoğunluğunun utandığı, önemsenmeyeceğini düşündüğü ve suçlanmaktan korktuğu için yaşadıklarını anlatmadığını belirtti. Işık, mağdurların çoğunun nereden destek alabileceğini bilmediği gibi kurumlara da güvenmediğini söyledi.

Cinsel şiddet ve tecavüz mağdurlarının kendisini güvende hissetmeye ve güvenliğinin sağlanmasına ihtiyaç duyduğunu belirten Işık, diğer acil ihtiyaçları ise "acil sağlık müdahalesi, stresi azaltıcı destek ve cinsel şiddet sonrası bulaşıcı hastalık, gebelik vb. sağlık sorunları için önlem alınması" olarak sıraladı.

Cinsel taciz ve tecavüz mağduru kadınlara psikolojik ve sosyal hizmet desteği sağlanmasının gerekliliğine de değinen Işık, 7 gün 24 saat hizmet verecek **Cinsel Şiddet Kriz Merkezleri** kurulmasının önemini vurguladı.

Işık, Cinsel Şiddet Kriz Merkezleri'nin tam teşekküllü hastanelerde, 112 Acil hizmeti veren acil servisler bünyesinde ve kadın hastanelerinde kurulabileceğini belirtti. Uzman ve özel eğitimli kişilerin, bu hizmetleri tek merkezden, koordineli bir biçimde vermesi gerektiğini söyleyen Işık, Cinsel Şiddet Kriz Merkezleri'nin Avustralya'da 1976, İngiltere'de ise 1977 yılından bu yana hizmet verdiğini hatırlattı. ❖

4 Şubat'ta emekçiler hükümeti uyardı:

Her yer TEKEL, her yer direniş!

İstanbul'daki yürüyüşe Anadolu yakasından katılanlar Eminönü Ticaret Üniversitesi'nde buluştular. İkinci toplantı noktası ise Edirnekapı Suriçi idi. İki noktadan harekete geçen 15 bine yakın işçi, emekçi, öğrenci, sol siyasi parti ve sivil toplum örgütü Saraçhane'ye doğru yürümeye başladılar. Yürüyüşte "Biz çocuklarımıza onurlu bir gelecek bırakacağız, ya siz?", "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber, ya hiçbirimiz!", "Yaşasın işçilerin mücadele birliği!", "Genel grev genel direniş, her yer TEKEL her yer direniş" "Direne direne kazanacağız", "Yalancı, hırsız, halk düşmanı AKP" sloganları atıldı.

Saraçhane'de konfederasyonlar ve meslek odaları adına ortak açıklamayı yapan Türk-İş Bölge Temsilcisi Faruk Büyükkucak, Başbakan'ın "Onların yerine çalışacak binlerce işsiz var." sözünü "Başbakanın görevi o işsizlere iş bulmak mı yoksa işsiz sayısı ile işçileri tehdit etmek mi?" sorusuyla yanıtladı.

DİSK'ten Çelebi de greve katılmaktan son anda vazgeçen Memur-Sen'in TEKEL işçilerine ihanet ettiğini, ertesi gün konfederasyon

başkanlarının bu konuda açıklama yapacaklarını anlattı. Kitle de ıslık ve alkışlarla Memur-Sen'i protesto etti.

Ankara'da tepki vardı

TEKEL direnişinin kalbi Ankara'da yapılan eylemde de grev kararının altına imza atmalarına rağmen son anda yan çizen Memur-Sen ve Hak-İş'e tepki vardı.

İşçi ve memur konfederasyonlarının TEKEL işçileri ile dayanışma amacıyla yaptıkları "İş bırakma eylemi", kimi sendika kollarının örgütlü olduğu işyerleri dışında sönük geçti. Memur-Sen ve Hak-İş'in alınan karar altına imza atmalarına rağmen eylemden çekilmeleri çalışanlar arasında büyük tepkiyle karşılandı. Ankara Garı'nda sabahın erken saatlerinde yoğun güvenlik önlemleri alan emniyet güçleri, gara giren herkesin üstünü aradı. Çeşitli noktalardan Kolej'e doğru harekete geçen çalışanlar, Kolej'de kortej oluşturduktan sonra Ziya Gökalp Caddesi boyunca sloganlar eşliğinde yürüdüler. Yürüyüşe, Türk-İş, KESK, DİSK,

Kamu-Sen'e bağlı sendikaların üyeleri ile TMMOB, TGS, Sağlık örgütleri, Mersinli çiftçiler, sol siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri temsilcileri de katıldı. "Bakkalız, kasabız, manavız, TEKEL işçisinin yanındayız", "Esir değil işçiyiz yarının sahibiyiz", "Birleşe birleşe kazanacağız" pankartını taşıyan çalışanlar sık sık, "Üreten biz yöneten de biz olacağız", "Katil AKP", "AKP yıkılsın Tayyip altında kalsın", "TEKEL işçisi yalnız değildir" sloganlarını attı.

Türk-İş önünde bekleyen binlerce TEKEL işçisi de Sakarya Caddesi'nden Ziya Gökalp Caddesi'ne kadar yürüdü. TEKEL işçilerinin çocuklarının da bulunduğu yürüyüşe katıldılar.

İzmir'de ulaşım durdu

İşçi ve memur konfederasyonlarının çağrısıyla yapılan genel grevin en etkili olduğu kent, İzmir'di. İzmir'de belediye otobüsleri, mitingin bitiş saatine kadar çalışmadı, hastanelerde poliklinik hizmetleri durdu, demiryolu ulaşımı aksadı, karayolları, devlet su işleri, vergi daireleri, belediyeler, tapu

TÜRK-İŞ, DİSK, KESK ve KAMU-SEN'in çağrısı üzerine TEKEL işçileriyle dayanışmak için 4 Şubat 2010 Perşembe günü Türkiye genelinde uyarı grevi yapan işçi ve emekçiler, üretimi durdurdular. Kamu iş yerlerinin yanı sıra özel sektöre bağlı iş yerlerinde de gerçekleştirilen eylemde, gıda, petrol, cam, belediye ve deri iş kollarında katılım yüksek oldu. Petrol-İş Sendikası hem genel merkez düzeyinde hem de şubeler düzeyinde eyleme destek verdi.

kadastro gibi kamu kurumlarında hizmet verilmedi. Greve çıkan emekçiler, tepkisini alana da taşıdı. Basmane'den Konak Meydanı'na yapılan yürüyüşe sendika üyesi işçi ve memurların dışında, diğer emekçilerin katılımı da dikkat çekti. Konak Meydanı, emekçilerin grev halayına ev sahipliği yaptı.

İzmir'de genel grev çağrısına uyan işçi ve memur sendikalarının üyeleri, ilk olarak işyerlerinde açıklamalar yaptı. Sabah saatlerinde poliklinikleri dolaşan sağlık emekçileri, açıklamaların ardından, ana toplanma yeri olan Basmane Meydanı'na gitti. İzmir'de SES'in çağrısıyla 6 hastanede sağlık hizmeti sunumu büyük oranda durdu. Polikliniklerde hizmet verilmezken, acil servislerde ise sağlık hizmeti sunumu devam etti.

İzmir'de grevin en etkili olduğu işkolu ulaşım oldu. Belediye-İş Sendikası, ESHOT ve İZULAŞ'ta hizmet üretimini sabahtan saat 14.00'e kadar durdurdu. Ulaşımın durması kentteki grevin de en belirgin göstergesi oldu. İzmir'de iş yoğunluğunun olduğu merkezlerdeki sessizlik ve hareketsizlik de grevin etkisinin bir başka göstergesi olarak kayıtlara geçti.

Basmane Meydanı'nda toplanan on binlerce emekçi, sloganlarla, pankartlarla Konak Meydanı'na adeta aktı. İzmir'in merkezinden yükselen sadece grevin sesi oldu. Kortejlerden TEKEL direnişine verilen desteğin yanı sıra, hükümete ve başbakan Erdoğan'ın açıklamalarına da tepkiler vardı. 'TEKEL direnişi, hükümeti de yakar', 'Taşeron çalışmaya hayır', 'Direne direne kazanacağız', 'Hükümet istifa' gibi sloganlarla emekçiler tepkilerini dile getirdi. KESK, Türk-İş ve DİSK'e bağlı sendikaların yanı sıra Özgürlük ve Dayanışma Partisi, Emek Partisi, Sosyalist Demokrasi Partisi, Halkevleri, Ezilenlerin Sosyalist Partisi ve Demokratik Haklar Federasyonu gibi kurumlar da yürüyüşe katılarak emekçilere desteğini sundu.

İzmir'de kadın TEKEL çalışanları, hükümete, 'merhamet değil, hakkımızı istiyoruz' diye seslenirken, belediyelerin taşeron işçileri, 'taşeron çalışmaya hayır' diye seslendi. KESK'e bağlı sendikalar içinde Eğitim-Sen'in yürüyüşe katılımı kitleseldi. Alanda ağırlığı hissedilen bir başka sendika ise, Belediye İş Sendikası oldu.

Üç büyük il dışında diğer illerde de emekçiler bir günlük uyarı eylemi ve mitinglerle TEKEL direnişine destek verdiler.

Madenciler de işi bıraktı

Zonguldak'ta, Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun ocaklarında çalışan işçiler, Ankara'da eylemlerini sürdüren TEKEL işçilerine destek amacıyla iş bıraktı. Sabah müesseses müdürlüklerinde toplanan yaklaşık 500 işçi, kent merkezine yürüyerek eyleme katıldı.

TTK'ya bağlı Karadon, Üzülmüş, Kozlu, Armutçuk ve Amasra Müesseses müdürlüklerinde çalışan madenciler, iş bırakarak TEKEL işçilerine destek verdi. Madenciler, sabah çalıştıkları maden ocaklarının bulunduğu müesseses müdürlüklerinde toplandı. Türk-İş'e bağlı Genel Maden İşçileri Sendikası'nın (GMİS) Genel Merkez ve şube yöneticileri, 5 ayrı müdürlükte hazırlanan bildiriye okudu.

Petrol-İş şubeleri ve şubelerin örgütlü olduğu işyerlerinde çalışanlar uyarı eylemine aktif bir biçimde katıldılar ve TEKEL işçilerinin yanında olduklarını belirttiler. ❖❖❖

“Sendikalı Ol” kampanyası Bursa, Gebze ve Kemalpaşa’da:

Mutlu olmak için sendikalı olun

Petrol-İş’in, tüm çalışanları sendikalı olmaya çağıran ve ilk adımını Düzce’de attığı “Sendikalı Ol” kampanyası, 16 Ocak 2010’da Bursa ve Gebze’de eş zamanlı olarak başlatıldı. Kampanya’ya 5 Şubat 2010 tarihinde İzmir’in Kemalpaşa ilçesi de dahil oldu.

“Sendikalı Ol” kampanyası çerçevesinde ilk stand 15 Ocak’ta Bursa’da Osmangazi Metro İstasyonu önünde yapılan bir etkinlikle açıldı. Petrol-İş Bursa Şube Başkanı **Nuri Han**’ın açış konuşması yaptığı, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri **Nimetullah Sözen**, Bursa Şube yöneticileri, işyeri temsilcileri ve Bursa şubesinde örgütlü üyelerin de yer aldığı stand açılışına Türk-İş 8. Bölge Temsilcisi **Mehmet Kanca**, Bursa’da Türk-İş’e bağlı sendika başkan ve yöneticileri, KESK Bursa Şubeler Platformu, DİSK’e bağlı sendi-

ka ve yöneticileri, Bursa’daki diğer sendika, siyasi parti, sivil toplum örgütleri, işçiler, emekçiler de katılarak kampanyaya destek verdiler. Stand açılışında bir konuşma yapan Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı **Mustafa Öztaşkın**, “Düzce’de yerel düzeyde uygulanan kampanyayı şimdi Gebze ve Bursa’da sürdürüyoruz. Önümüzdeki günlerde Türkiye’nin başka bölgelerinde, eğer gücümüz ve olanaklarımız yeterli olursa ulusal düzeyde de bu kampanyayı uygulamak istiyoruz.” dedi.

Kampanyada modern iletişim araçlarının etkili bir biçimde kullanıldığına dikkat çeken Öztaşkın, açık alanlarda örgütlenme kampanyası yürüten Petrol-İş’in bir ilki gerçekleştirdiğinin altını çizerek “Bu tanıtım ve örgütlenme kampanyasında afiş, radyo spotları, televizyon reklamları, bildiri, çıkartma gibi modern iletişim ve propaganda tekniklerinin tamamını kullanmaya çalıştık.” diye konuştu.

Örgütlenmenin gizli saklı bir şey olmadığını ve tüm çalışanların yasal hakkı olduğunu vurgulayan Öztaşkın Bursa’daki açıklamalarını şöyle sürdürdü:

“Bu kampanya ile topluma, örgütlenmeye, sendikalaşmaya yönelik çağrı yapıyoruz. Toplumun genel

anlamda olumsuz olan sendikalaşma ve örgüt algısını değiştirmeye yönelik strateji izliyoruz. Vatan-daşlarımızı sendikalı olmaya davet eden ve Haziran ayında Düzce’de başlattığımız kampanyamızı şimdi de eş zamanlı olarak Bursa ve Gebze’de başlattık. Kampanyayı önümüzdeki günlerde Türkiye’nin diğer sanayi kentlerinde ve tüm ülkeye yayarak topluma, sendikanın yaşamlarını olumlu yönde değiştiren ve o şehrin genel anlamda yaşam standartlarını yükseltecek bir örgüt olduğunu anlatacağız.”

Nerede olursanız olun, örgütlenin

Gebze standı ise 27 Ocak Saat 16.30’da Gebze Cumhuriyet Meydanı’nda açıldı.

Açılışa, Gebze’deki sendika, meslek odası, siyasi parti, demokratik kitle örgütlerinin yönetici ve üyeleri, Petrol-İş Sendikası Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, Gebze Şube yöneticileri ve Gebze şubesinde örgütlü işyerlerinde çalışan Petrol-İş üyeleri kitlesel katılım gösterdiler. DİSK’e bağlı Birleşik Metal-İş üyesi işçiler de stand açılışına katılanlar arasındaydı. .

Cumhuriyet Meydanı’nda bir araya gelen işçilere, emekçilere, Gebze esnafına, halkına hitaben bir konuşma yapan Sendikamız Genel

Başkanı Mustafa Öztaşkın, “Biz bütün işçilere çağrı yapıyoruz; sorunlu olan, bu düzenden, bu sistemden şikayeti olan, bu şehirdeki olumsuzluklardan yakınan herkesi, kendi alanında örgütlenmeye davet ediyoruz. Ve örgütlendiği takdirde hayatı değiştirebileceklerini savunuyoruz.” dedi.

Konuşmasında Türkiye’de emek adına, işçi sınıfı mücadelesi adına çok önemli gelişmeler olduğuna dikkat çeken Öztaşkın, bir türlü bir araya gelemeyen işçi sendikaları ve konfederasyonlarının, memur sendikaları konfederasyonlarının, TEKEL işçilerinin ve diğer direnen emekçilerin sayesinde bir araya gelip ortak mücadele ka-

rarı aldıklarına da değinerek, “Bu, Türkiye’deki işçi sınıfı mücadelesi açısından gerçekten de dönüm noktasıdır.” dedi.

Kampanya ile yalnızca petrol işkolunda çalışan işçileri değil, tüm örgütsüz kesimleri örgütlenmeye çağırıldıklarını ifade eden Öztaşkın, toplumda örgütlenmeye ve sendikalaşmaya yönelik olumsuz algıları değiştirmek istediklerine de dikkat çekti. Sorunların çözümünün her nerede olursa olsun örgütlenmeden geçtiğinin altını çizdikten sonra “Değerli emek dostu Gebzeliler... Bu seslere kulak verilmesini istiyoruz. Gebze’de çok büyük örgütlenme potansiyeli var. Burada çalışanların örgütlenmesini hedefliyoruz. Ve Gebze’nin çehresini değiştirmek istiyoruz. Eğer siz de değiştirmek istiyorsanız gelin örgütlenin diyoruz, sendikalı olun diyoruz. Sendika geleceğinizdir, sendika gücünüzdür diyoruz. Sendikalı olun, mutlu olun.” diyerek sözlerini bitirdi.

İzmir Şubesi tarafından yürütülen “SENDİKALI OL” kampanyası ise 5 Şubat 2010 tarihinde İzmir Şubesi’nin örgütlenme kapsamında bulunan ve yaklaşık 2 bin dolayında işçinin çalıştığı İzmir’in Kemalpaşa ilçesindeki bilboardlara yapılan afişleme ile başlatıldı. ❖❖❖

“Petrol-İş’ten başka yerde çıkmıyoruz”

Kampanyanın Güleryüzlü Kadın İşçileri

Serpil ve Filiz’i, Petrol-İş tarafından yürütülen “sendikalı ol” kampanyasının baneli, iş önlüklü ayakları yere sağlam basan kadın işçileri olarak gördük afişlerde... Gerçek hayatta da öyleler. Onlarla çekim sırasındaki hallerini, hislerini ve kampanya hakkındaki fikirlerini konuştuk.

Petrol-İş’in “Sendikalı ol” kampanyası afiş ve bildiri ve ilanlarında rol alan iki kadından birisiniz, nasıl oldu bu, kim geldi söyledi size süreci anlatır mısınız?

İsmim Serpil Gündoğdu, 14 yıldır Benckiser’de çalışıyorum. Önce bu kampanya hakkında bir şey söylemek isterim. Daha önce örgütlenme hep gizli oluyordu, sendikamız bu kampanya ile farklı bir arayış içine girdi ve açıktan bir örgütlenme yapacağını duyurdu. Bunu çok olumlu buluyorum. Temsilcilerimiz Bülent Abi, Sabahattin Abi ve Ecvet Başkan bize geldiler, böyle böyle bir reklam filmi olacak oynamak ister misiniz, sendika için diye sordular. Ben de elbette dedim. O şekilde başladık. Sendikal harekette daha aktif olan arkadaşlarımıza yöneltildi bu soru sanıyorum.

Ne düşündünüz peki teklif karşısında?

Vallahi gece vardiyasından çıkmıştık, çok yorgunduk, uykusuzduk. Bu sendikal bir görevdi. Bu kampanya ile

sendika bir şey kazanacaksa, biz de mutlaka kazanacaktık. Seve seve reklam çekimlerinde yer alırız dedik.

Çekimler nasıl yapıldı?

Ajanstan gelen kadın arkadaşımız çok iyiydi, bize çok yardımcı oldu... İşini bilen biriydi. Geceden çıktığımız için biraz yorgunduk tabii, arkadaşımız güler yüzlü olmamız gerektiğini söyledi. ‘Sendikalı bir işyerinde çalışıyorsun, ücretin diğer çalışanlara göre daha iyi ve mutlusun...’ gibi. Gerçekten de öyle zaten. İşin ne kadar zor olursa olsun, sendikalı olduğun için diğer çalışanlara göre durumun nispeten daha iyi. Ayrıca işyeri tümünden somurtulan bir yer de değil. Çok hoşnut olduğumuz zamanlar olduğumuz gibi, sinirli olduğumuz zamanlar da oluyor.

Zor muydu çekim?

Bizim fabrikada toz bölümü vardır. Filiz arkadaşımız kamera karşısına geçti, orada poz verdi olmadı. ‘Bir daha baştan’ denildi, makine ba-

şında çekim yapıldı, sonra ‘diğer çalıştığın yer’ dediler. Orada da çekildi. Sonra beni aldılar. Ortam olarak rahattı. İşyeri de çekimler için hiç zorluk çıkarmadı. Herkes doğaldı, işiyle uğraşıyordu zaten. Hiçbir sorun yaşanmadı. Güzelce çok zorluk olmadı, sanki daha önce çalışılmış gibiydi. Rahat bir çekim oldu.

İyi oynadınız yani?

Evet, sadece poz verdik. Bazen pozlar iyi gelmedi, tekrar çektiler, üretimde, promasyon bölümünde, sonra makinelerin başında çektiler. Dışarıda çay saati sırasında arkadaşlarla sohbet ederken, yürürken çekimler oldu. Farklı yerlerde kullanılmak için. Bir saat kadar çekim oldu. Umarım sendikamız bu kampanyadan yarar sağlar, bizim de bir faydamız olmuştur.

Çevrenizdekilerin tutumu ne oldu sizi afişlerde görünce?

Çevremdekiler işyeri elbiseleriyle görünce beni ta-

niyamadılar önce. Kampanya sayesinde gittiğimiz yerler oldu. Bursa’da başkan konuşurken ben mikrofonu tuttum. O gazeteyle çıkmış. Orada görmüşler. Her yönüyle gayet hoş bir deneyimdi bizim için.

Arkadaşlarınız şakalaşır mı peki?

Çok şakalaşıyorlar, çok... “Ya bizim kızlar artist olmuş” diyor bazıları. Abartılı olunca cevabını veriyoruz, ama yine de hoş şeyler. “Ooo haftaya hangi dergide çıkacaksınız” diye de soruyorlar mesela. Kimileri “Yeşilçam’dan davet var mı?” diye de soruyor. Biz de “Petrol-İş’ten başka bir yerde çıkmıyoruz.” diyoruz. Ama dışarıdan baktığımızda hoşumuza gidiyor. “Bizim sendika şöyle bir şey yapmış, başarmış” diye düşünür başka yerde olan arkadaşlarımız. Moral veriyor.

Bilboardlarda kendinizi görmek nasıl bir şeydi?

Harika bir duygu. İnsan heyecanlanıyor. Yararlı bir şey yaptığını, çalışana, üretime, sendikana bir şey verdiğini düşünüyorsunuz, mutlu oluyorsun..

Mesajları nasıl buluyorsunuz, tanıtım kampanyası etkili oluyor mu sizce?

İster batılı ol, ister doğulu, ister kadın ol, ister erkek sendikalı ol. Açıktan çalışanı bu senin yasal hakkındır diye örgütlenmeye davet ediyor... Sendika senin yasal hakkındır, deniyor. Okuma alışkanlığı bizde çok gelişmediği için, görüntüler ve afişler çok etkili oluyor, bir kadın çıkmış ne diyor acaba, diye bakıyorlar. Fotoğrafla sloganlar, bütünleşmiş

Serpil Gündoğdu

durumda. Çalışıyorsan mutlaka sendikalı olacaksın, deniliyor. Verilen mesajlar çok açık ve net.

Kampanyanın nasıl gideceğine dair bir öngörünüz var mı?

İl il dolaşmaya başladı, ama bütün illere yayılması elbette iyi olur. Bundan sonra ne olabilir bilemiyorum. Verimli oluyor mu, olmuyor mu onu bilemem. Sendikamızın yetkilileri herhalde bunu daha iyi bilirler. İnternet görüntülerini tıkladığım zaman, Halil Ergün ve Meral Okay'ın oynadığı skeçleri görüyorum, çok güzel buluyorum. Ünlülerin orada oynaması sendikanın herkes tarafından benimsenmesinin yolunu açıyor, herkes daha iyi bir gözle bakıyor sendikaya. Bu çok iyi bir açılım oldu. Neler getireceğini biraz da zaman gösterecek herhalde.

Başka yerde çalışan arkadaşlarınız "İyi bir tanıtım

kampanyası başlattınız" diyorlar mı, etkilenmişler mi?

Sosyal yaşantımız yok esasında, vardiyalı çalışıyoruz. Arkadaşlarım ve komşularım destekliyor. Böyle giderse amacına ulaşıyor diyorlar. "Petrol-İş bir ilke imza atmış" diyorlar.

Siz çekim sürecini anlatabilir misiniz?

Adım **Filiz Albayrak**, ben de Benckiser'de çalışıyorum, gece 12:00 - 8:00 vardiyasındayken işyeri temsilcimiz aradı, "Filiz, böyle bir kampanyamız var, oynar mısın?" dedi. Ben de hiç düşünmeden "evet" dedim, çekimler çok güzeldi çok rahattı benim için. Sabah dokuzda başladık 23:00'e kadar sürdü... Gecedan çıkmıştık ama yine de güzel oldu... Yüzümüze yansımadı yorgunluk. Makyaj filan da yapılmadı. Bekledik ama olmadı. Hiçbir sorun yaşamadım. Kısa da sürdü esasında... Toz bölümünde bir çekim oldu, iş kıyafetleriyle maske bone de taktık. Bir çekim de dışarıda çay ve yemek saatinde oldu. Hoşuma gitti oynamak.

Rol yapmadınız yani?

Evet, biraz, ama günümüz nasıl geçiyorsa öyle çekildi. Ben de çok doğaldım, her zaman yaptığım işleri yap-

tım onlar da çektiler. İçinden ne geliyorsa, nasıl çalışıyorsan, nasıl gülümsüyorsan öyle bir çekim oldu yani.

Sendika belgesel çekmek isterse oynar mısınız?

Yok, yok. Ama benim için çok doğal bir çekimdi. Nasılsam öyle. Normalde ben çekingen biriydim. Ama orada çekinmedim, sıkılmadım. Bir de kısa sürdü. Kendime de şaşırdım çünkü kalabalık bir ortamda ben rahat hareket eden biri değilimdir. Çekim yapan kadın arkadaşımız çok cana yakındı, rahat... Belki onun rahatlığı geçti bize.

Peki size takılan oldu mu, izlenimleriniz?

Benim için çevrenin ne dediği hiç önemli değil valla. İnsanların ne düşündüğüne takılacak olursam o zaman yaşayamam. Ailem çok rahat. Ben özgürüm, aile baskısına maruz kalan insanlar değiliz. Ailem de tutucu değil.

Afişler geldi gördünüz, ne hissettiniz, iyi bir şey yapıyorum gibi mi düşündünüz?

"Aaa bu ben miyim?" dedim. Çok değişik çıkmışım. Normal halimden çok farklı geldi, ama yine de beğendim. Yaptığımız iş sendikalı olmak isteyen çevrelere ulaşabiliyorsa çok iyi bir şey. Sendikayı eskiden yasadışı bir şeymiş gibi görüyorlardı, ama şu an öyle değil, bu tanıtım da onu destekliyor esasında. Sendikalı olmak gerçekten de farklı. Benim çevremde sendikalı olmak isteyen çok arkadaşım var. Sendikasız bir işyerinde çalışmayı kim ister? Kardeşim sendikasız çalışıyor, "Abla sizin şartlarınızla bizimki çok farklı, keşke biz de sendikalı olsak" diyor.

Serpil: Bence basın toplantılarının yapılması, film çekilmesi, afişlerin basılması, insanların sendika hakkındaki fikrini değiştirmeye yönelikti. Değişti de, bizim yakın çevremizde bile böyle oldu. Açıkta örgütlenme sayesinde oldu bunlar.

Filiz Albayrak

Filiz: Evet insanlar güven duymaya başladılar sendikaya. Örgütlenmede güven çok önemli...

Afişlerde kadınları sendikalara davet ediyor, sendikaların kadınların da örgütüldüğünü söylüyorsunuz, mesaj yerine gitti mi sizce?

Serpil: Evet, gittiğini düşünüyorum. Bizim çevremizde pek çok işyerinde erkekten çok kadın çalışıyor. Kadınlar ayrıca sendikasız işyerlerinde çalıştıkları için görünmüyorlar. Görünmüyorlar ama kadınlar çalışıyorlar. Bizim yemekhanede çalışan arkadaşlarımız Gebze'de görmüşler bizi, etkilenmişler. "Seni gördük afişlerde çok hoşumuza gitti." dediler. Sendikalı olmaya özenmişler. Güzel şeyler. Başka bir arkadaşımız ise "Bu kadınlar bizim işyerimizde çalışıyor diye herkese anlatıyor." diyor.

Filiz: "Afişlerinizi sabah duvarakta görüyoruz, sizi selamlıyoruz" da dediler. Sabah sabah güler yüzlü iki çalışan genç kadın görmek hoşlarına gidiyormuş. "Artık tanınıyorsunuz." diyorlar.

Etkili olmuş demek?

Filiz: Evet, insanlarda bir şeyler uyandırıyor. Kadınları görünce kadınlar da yöneliyorlar sendikaya. Bizim oynamamız kadınları teşvik eder diye düşünüyorum. Maskeli fotoğraflar da önemli. Maskeli "Bu işyerinde sağlıklı bir ortam da var." demek de isteniyor. Sendikanın iş sağlığı ve iş güvenliği ile ilgilendiğini de gösteriyor. Ben kampanyanın etkili olacağını düşünüyorum, şimdiden iyi bir izlenim yarattı. Ama sonucu sonradan belli olur tabii. ❖❖❖

Görüş:

Nuran Gülenç

Deri-İş Sendikası Örgütlenme Uzmanı

Sendikalaşma görünür kılındı

Petrol İş Sendikası'nın sendika tanıtım kampanyası "sendikalı ol"la ilk uygulama yeri olan Düzce'de karşılaştım. Desa işyerinde devam eden çalışmalarımız nedeniyle orada bulunduğum süre içerisinde kampanyanın etkilerini gözlemleme fırsatım oldu. Kendi çalışmalarımızda da sendikaların yasal, meşruluğu vurgusunu yaparken kampanyadan çok sık faydalandık. Petrol-İş bu kampanya ile sendikaları, sendikalarından ve örgütlenme fikrinden bilinçli bir şekilde uzaklaştırılan emekçilere adres olarak gösteriyor. Medyanın sunduğu imkanlardan faydalanarak evlere girmeyi başarıyor. Kampanya sayesinde sendikalaşma fikri yıllardır hiç olmadığı kadar görünür olmuştur. Sendikal hareketin kesinlikle buna ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Yine sendikalarda kadın örgütlenmesinin güçlenmesine ihtiyaç vardır. Bunun gibi kadın örgütlenmesini de merkezine koyan kampanyalar kadınları sendikalara, sendikaları kadınlara yaklaştıracaktır. Petrol İş Sendikası bu kampanya ile ufuk açıcı bir girişime imza atmıştır. Diğer sendikalar ve hatta konfederasyonların bu ve benzeri kampanyaları desteklemeleri, yaygınlaştırmaları ve daha da önemlisi örgütlülüğe dönüştürmeleri gerekir.

ICEM Türkiye Ulusal Projesi 3. Semineri “Kadın Örgütlenmesi ve Sosyal Diyalog”
15-16 Aralık 2009 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirildi

Sendikalı kadınların uluslararası buluşması

Petrol-İş Sendikası’nın dünya örgütü Uluslararası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu ICEM’in düzenlediği Türkiye Ulusal Projesi’nin üçüncüsü olarak gerçekleştirilen “Kadın Örgütlenmesi ve Sosyal Diyalog” semineri Türkiyeli ve Avrupalı kadın sendikacıları bir araya getirdi.

Selgin Zırlı Kaplan

Sendikamız Petrol-İş’in dünya örgütü ve aynı zamanda en fazla üye sendikaya sahip federasyon olma özelliği taşıyan ICEM’in (Uluslararası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu) Hollanda Sendikalar Konfederasyonu FNV, onun uluslararası işbirliği örgütü FNV-Mondial ve FNV-Bondgenoten sendikalarıyla birlikte düzenlediği, toplam 11 seminerden oluşması planlanan iki yıllık Türkiye Ulusal Projesi’nin üçüncü semineri “Kadın Örgütlenmesi ve Sosyal Diyalog”, Türkiye’deki ICEM üyesi sendikaların katılımıyla, 15-16 Aralık 2009 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirildi.

Seminer’in ilk günü Türkiye’deki sendikalar adına, hoşgeldiniz konuşmasını yapan Petrol-İş Sendikası Ge-

nel Başkanı Mustafa Öztaşkın, sendikaların küresel düzeydeki işbirliklerinin gerekliliğine vurgu yaparak Petrol-İş Sendikası’nın örgütlenme konusuna özel bir önem verdiğini belirtti. “Günümüzde üretimin küreselleşmesiyle birlikte, sendikaların küresel düzeyde işbirliği ve dayanışması çok önem arz ediyor. ... Yaptığımız her mücadelenin mutlaka küresel dayanışma ve işbirliği boyutunu da geliştirmek zorundayız.” dedikten sonra, sendikaların gücünün ve etkinliğinin doğrudan üye sayısıyla ilişkili olduğunu vurgulayan Öztaşkın, örgütlenmede yeni yöntemlerle yeni stratejilerin bulunması gerektiğini, çalışanların en hareketli kesimini oluşturan gençlerin ve kadınların sendikal mücadeleye aktif bir şekilde katılımının sağlanması gerektiğini söyle-

di. Sözlerini “Kadınların sendikalara aktif katılımı hem demokratikleşme, hem de sendikaların örgütlenmelerine çok ciddi katkılar koyacağına inanıyoruz. Kadınların ailede, iş yaşamında, sokakta ayrımcılığa maruz kaldıklarını hepimiz biliyoruz bunlar negatif olarak hem iş yaşamına hem sendikal mücadeleye yansıyor.” şeklinde sürdüren Mustafa Öztaşkın, daha sonra Düzcü’de başlatılan “Sendikalı Ol” kampanyasıyla örgütlenmede klasik yöntemin dışına çıldığını belirterek kampanyayla ilgili ayrıntıları paylaştı.

Mustafa Öztaşkın’ın ardından söz alan ICEM Kimya ve Lastik İşkolaları Sorumlusu, Kemal Özkan, kısaca ICEM’i tanıtarak yürüttüğü faaliyetlerden sözetti ve seminerin amacına değindi. Kemal Özkan’dan sonra

ICEM Kadın Bölümü Sorumlusu Carol Bruce, Küreselleşme; Örgütlenme ve Sosyal Diyaloğa İlişkin Uluslararası Araçlar ve Mekanizmalar; Küresel Kriz ve Kadın İşçiler Üzerine Etkileri; ICEM'in Kadın Çalışmaları konularıyla ilgili sunumunu gerçekleştirdi.

Tes-İş, Belediye-İş, Türkiye Maden-İş, Petrol-İş, Çimse-İş, Kristal-İş, Genel Maden-İş, Selüloz-İş, Lastik-İş, Tümka-İş, Dev Maden-Sen, ESM, Türk Enerji-Sen, Türk Tarım Orman-Sen sendikalarından yönetici, üye, temsilci düzeyinde kadın ve erkek katılımcıların yer aldığı seminerde herkesten tek tek kendilerini tanıtmaları ve yapmaktan hoşlandıkları şeyleri ve kendilerinde beğendikleri yönleri anlatmaları istendi.

Tartışma bölümünde söz alan Petrol-İş Sendikası Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Nimetullah Sözen, erkek egemen bir toplumda yaşadığımızı vurgu yaptıktan sonra "İktidarı kimse paylaşmak istemez, erkekler de iktidarlarını paylaşmak istemiyorlar, o nedenle kadınların bir araya gelerek güçlenmesi, kendi haklarına sahip çıkması gerekir... Bu sendikalarda da, başka alanlarda da böyledir. Kadın özgür olmadan, toplum özgür olamaz." dedi.

Seminerin ilk günü, öğleden önce Lastik-İş Sendikası Eğitim ve TİS Dairesi Müdürü Üzeyir Ataman'ın Türkiye'de Sendikal Hareket konulu sunumuyla devam etti. Öğleden sonraki oturumda ise Petrol-İş Kadın Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Necila Akgökçe Sendikalarda Kadınların Durumu'yla ilgili bir sunum gerçekleştirdi.

Değişik Ülkelerde Kadın Örgütlenmesi ve Sosyal Diyalog başlığı altında, farklı ülke örneklerinin ele alındığı bölümde ilk sözü Hollanda FNV Bondgenoten Sendikası'ndan Anja Jongbloed ve Demet Ekinci aldı. Kadınların kendilerinin yönettiği kendi yapıları olması gerektiğini savunan Anja Jongbloed, Hollanda'da kadınların erkeklerden yüzde 20 daha az ücret aldıklarını belirterek, kadınların fırsat açısından erkeklere yaklaşmadığını, kariyerde ilerleme konusunda ise adeta camdan bir tavana çarptığını söyledi. Jongbloed, ayrıca kota ve pozitif ayrımcılık uygu-

lamalarına 90'larda başlayan FNV federasyonunda yönetim kurulunun yarısının kadın olduğunu belirtti. Sendikalarının Hollanda'daki temizlik işçileri kampanyasından söz eden Demet Ekinci ise Avrupa'da kadınların özgür olmadığını, gelecekle ilgili mücadele etmeleri gerektiğini, en önemlisi de örgütlenme ve direniş deneyimlerinden sonra kadınların eğitilmesi işinin aksatılmaması gerektiğini hatırlattı.

İspanya'dan katılan FIA-UGT Sendikası adına söz alan Montserrat Lopez ve Antonia Martinez ise İspanya'da özellikle şiddete uğrayan kadınların bilgi alma ve etkin sosyal yardım, acil yasal yardım ve ücretsiz destek, çalışma sürelerinin azaltılması ve yeniden düzenlenmesi, işyerini değiştirme, istihdam ilişkilerinin geçici olarak askıya alınması hakları bulunduğuna dikkat çekti. Kadınların büyük mücadeleleri sonucunda, şiddetle ilgili etkin yasaların çıkartıldığını ve bu konuyla mücadelenin sosyal bir sorun olarak ele alındığını belirten Antonia Martinez, ülkenin her yerinden 24 saat aranabilen, uzman kişilerin cevap verdiği bir de telefon hattının tahsis edildiğini hatırlattı. Martinez'in belirttiğine göre dek arayan 74 bin 951 kadının % 68,7'si saldırganla birlikte yaşamak zorunda, yüzde 90,6'sı çocuk sahibi, yüzde 65,2'si üniversite mezunu, yüzde 51,6'sı halihazırda bir işyerinde istihdam ediliyor.

Seminerin ikinci gününde ise Belçika örneğiyle devam edildi. CSC Chimie Energie Sendikası'ndan Isabelle Verhaegen ve Dimitra Penidis, genel olarak Belçika'daki sendikaların mücadele geçmişini ve bugünkü durumunu anlattıktan sonra kadınların örgütlenme deneyimlerini paylaştılar. Ak-

tif üyelerin yüzde 29,73'ünün kadın olduğunu belirten Belçikalı dostlarımız, aktivist kadınların ancak yüzde 12,44'ü oluşturduğunu söylediler ve bu düşük oranları kadınların sendika sorumluluklarıyla aile sorumluluklarını birarada yürütmekte zorlanmalarına, sendikacılığın erkek işi olduğuna inanmalarına ve iki kat fazla çalışmak zorunda olmalarına bağladılar.

Finlandiya'dan katılan Paperiliitto Sendikası'ndan Paivi Turtiainen ise toplum yararı açısından hem erkeklerle hem kadınlara toplumsal cinsiyet bilincinin verilmesi sayesinde "cinsiyet eşitliği"nin neredeyse tümüyle sağlandığını belirttikten sonra Finlandiya'nın kadınlara oy hakkını gerçek anlamda sağlayan ilk ülke (1906) olduğunu, 1907 yılında 200 kişilik parlamentoda 19 kadın milletvekili olduğunu hatırlattı. Ayrıca, Finlandiya başbakanının sendika kökenli bir kadın olduğunu da söyleyen Turtiainen, doğum izninin 105 işgünü olduğunu, buna ek olarak 158 gün ebeveynlik izni bulunduğunu, bunu da hem annenin hem de babanın kullanma hakkı bulunduğunu belirtti.

Ülke deneyimlerinden sonra tartışma ve değerlendirmeler bölümünde katılımcılar sorularını yönelttiler, düşüncelerini paylaştılar.

Daha sonra çalışma grupları oluşturularak yapılan sunumlar ve tartışmalar ışığında Türkiye'deki kadın sorunlarına ilişkin güçlü ve zayıf noktalar, zorluklar ve olanaklar, somut hedefler değerlendirildi.

İki günlük seminer, grup çalışmalarının sonuçlarını sunmaları ve iki günlük çalışmaların özetlenmesi, geleceğe yönelik öneri ve görüşlerin sunulmasıyla son buldu. ❖❖❖

Kadınları harekete geçirecek bir sendikal iradenin olması lâzım

Sendikaların genişleyip, güçlenmesi üye sayılarını artırarak mümkün olabilir ancak. Bunun için de ulaşılamayan, ihmal edilen kesimlerin örgütlenmesi çok önemli. İhmal edilen kesimlerin arasında kadınlar başı çekiyor. Sendikalar kadınları niçin örgütleyemiyor, kadınlar sendikalar içinde niçin kendilerini var edemiyorlar? Konuyu kadınlar ve sendikalar üzerine yaptığı çalışmalarla tanıdığımız Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Gülay Toksöz ile görüştük.

Söyleşi: Necla Akgökçe

İki büyük işçi konfederasyonunda kadın komisyonu yok. DİSK'te kadın sekreteri erkek, Türk-İş'te de kadın işçiler bürosu var ama oturtulamamış durumda. İki işçi konfederasyonunda da yıllardır kadın çalışmaları açısından çok anlamlı bir ilerleme kaydedilemiyor, bunun nedenleri ne olabilir?

Dışsal ve içsel nedenleri var bu durumun... Önce dışsal nedenler üzerinde duralım: Türkiye'de 1980 sonrası dönemde sendikal hareket büyük bir darbe aldı, sonrasında bu darbenin etkisinden kurtulması mümkün olmadı. Sendikalar ciddi üye kaybına uğradılar çünkü insanlar sendika üyesi olmaktan korktular. 90'lı yıllarda üretim sürecinin örgütlenmesi de köklü bir değişikliğe uğradı. Sendikaların daha rahat örgütlendikleri büyük ölçekli iş yerleri genellikle üretim sürecini parçalayarak daha küçük ölçekli işletmelere aktarmaya başladılar. Dolayısıyla merkezdeki işletmede örgütlenecek işçi sayısı azaldığı gibi küçük ölçekli işletmelerdeki işçileri örgütlemek de çok zor bir hale geldi. Çünkü işverenler buralarda çok engelleyici ve katı bir tutum içinde. Sendikalaşma girişimlerini anında durdurmak için iş yerlerini çok daha iyi de-

Prof. Dr. Gülay Toksöz

netleyebiliyorlar. Genel olarak Türkiye'de sendikaların güç kaybettiği bir döneme denk geliyoruz. Sendikaların varlık mücadelesi verdiği bir dönem bu, dolayısıyla da mevcut olanı koruma çabasının ağır bastığı bir dönem. Sendikal hareketin geliştiği, yeni üyeleri kazanabildiği bir dönem olsa, yeni üyelerin isteklerine uygun bir biçimde çeşitli farklı iş gücü gruplarının yö-

netimlerde temsil edilmesi gerektiğine dair bir anlayışın daha çok gündeme geldiği bir dönem olsa, muhtemelen daha farklı bir tablo ile karşı karşıya kalabilirdik.

Ayrıca baktığımızda Türkiye'de sendikalar daha ziyade imalat sanayinde örgütlenmiş durumdaydılar. İmalat sanayinde tekstil, konfeksiyon ve gıdayı ve kısmen metal içindeki elektro tekniği dışarıda bi-

rakacak olursak, diğer alanların hiçbirinde kadın işçilerin sayısı fazla değil, fazla değilden geçeyim çok az. Yani Türkiye'deki imalat sanayinin cinsiyet temelinde çok ayrılmış bir yapısı var. Bu ayrışma özellikle Anadolu'nun pek çok ilinde iş kolu temelinde değil, sanayinin tamamında kadınların bunun dışında yer alması şeklinde kendini gösteriyor. Sanayinin geliştiği çeşitli illere gidiyorsunuz, "kadın işçi var mı?", diye soruyorsunuz. Asla bulamıyorsunuz, çünkü sanayi kadının çalışması için uygun görülen bir yer değil. Küçük sanayi sitesi zaten değil de organize sanayi sitesi de uygun değil. "Bir kadın ancak çok çaresiz kalmışsa, geçinmek için başka hiçbir yolu kalmamışsa, o şartlar altında sanayinin tekstil ve konfeksiyonla ilgili bir işletmesinde çalışabilir onun dışındayla çalışamaz", bu çok yerleşik ve güçlü bir bakış açısı. İstatistiklere baktığımızda imalat sanayinde toplam olarak yüzde 20 civarında kadın işçi olduğu görünüyor. Tekstil ve konfeksiyonda bu, yüzde 40'a çıkıyor. Gıda da bu, yüzde 20-30 arasında oynuyor, metalde ise yüzde 10-15 oranında kadın çalışan var. Ama böyle bir kadın işçi mevcudiyeti

esas itibariyle İstanbul gibi, İzmir gibi, Bursa gibi gelişmiş addedilen ve toplumsal yapısı itibarıyla muhafazakar olarak tanımlanmayan kentlerde söz konusu. Bu durum sendikal örgütlenme yapısını geçmişte etkiledi, günümüzde de etkilemeye devam ediyor. Sendikalar artık çok yoğun baskıdan dolayı Anadolu kentlerinde de örgütlenme fırsatını kaybetmiş durumdadılar. “Biz, bir anlamda hayat memet mücadelesi veriyoruz”, dedikleri koşullarda, “bir de kadın işçileri kazanalım, onlar da üyemiz olsun, demokrasi gereği onlar da temsil edilsin”, şeklindeki bir bakış açısından söz etmek mümkün değil. Bütün çabalar olanı korumaya yönelmiş durumda. Varolan da kim? Erkek işçiler. Bunun bir altını çizelim. Şu anda sendikalı toplam işçi sayısının 700-800 binlerde olduğu söyleniyor. Bunlar içinde de kadın işçilerin sayısı 100 bini geçmiyordur. Bunlar dışsal engeller...

Ya işsel nedenler?

İşsel nedenler de dışsal nedenler üzerinden kurulan örgütsel yapıyla yakından bağlantılı. Kadınlar zaten sendikalarda bir azınlığı oluşturuyorlar. Örneğin konfeksiyon alanı gibi azınlığı oluşturmadıkları zaman da bütün yönetim kadroları erkek ve egemen zihniyet de erkek bakış açısı olduğu için onların gözünde kadınlar yine azınlığı oluşturuyor, fiili durumun ne olduğu çok önemli değil. Onlar için kadınlar yine ikincil konumdaki iş gücü, oradaki çalışma alanı da tümüyle erkek iş gücüne odaklanmış durumda. Dolayısıyla yönetimlerin oluşma sürecinde ilişkiler hep erkekler arasında kuruluyor. Yani eski yöneticilerin yerine yenileri gelecektse, bir sendikal muhalefet

hareketi ortaya çıkmışsa, ya da bazıları artık “bunca yıldan sonra ben geri çekiliyorum, yeni kadrolara yer açıyorum” dese bile hep erkekler arasındaki ilişkiler üzerinden gidiyor yönetim yenilenmeleri de.

90’lı yıllarda Türkiye’de kadın hareketi güç kazanmaya başlayınca, sendikal harekete yönelik eleştiriler arttı. Ve sendikal demokrasiden söz ediliyor ise kadınların da mutlaka yönetimlerde temsil edilmesi gerekir, düşüncesi güçlü bir şekilde dile getirilmeye başlandı. İşte o noktada 90’lı yıllarda bir kıpırdanma oldu. Bunu belirtmek lazım. Bu kıpırdanmada Türkiye’deki kadın hareketinin yanı sıra uluslararası sendikal örgütlerin de etkisi oldu ya da Uluslararası Çalışma Örgütü’nün toplantılarına Türkiye’den gelen heyetin sadece erkeklerden oluşmasının yarattığı bir olumsuz etkinin de rolü oldu. Dolayısıyla sendikaların bir kısmında kadın temsilcilerinin seçilmesi, ya da kadın işçi gruplarını temsil edecek olan bir takım yapıların kurulması ya da yönetime bir tane kadının seçilmesi şeklinde bir hareketlenme oldu. Ama bu eğilim sendikal yapılar içinde bir kökleşmeyi doğurmadı.

Kadın komisyonları kurulması doğrultusunda karar alınmış, 1995 yapılan Türk İş Kadın Kurultayı’nda?

Evet, ama bu kadın komisyonlarının hiçbirinin bir tüzük maddesi haline geldiğini göremiyoruz. O dönemdeki başkanın iyi niyetle “kurulsun iyi, bizde de olsun” deyip kurulmasını sağladığı yapılar, bir dönem sonra başka bir başkanın “bunlara ne gerek var?” diye kapattığı keyfi bir biçimde işleyen yapılar oldu. Ya da bir dönem bir kadın seçildiyse yönetim kurulu-

na, bir sonraki dönem “ne gerek var, tamam artık yeter” gözüyle bakıldı ve buna imkan tanınmadı. Sendikalar içindeki demokrasi anlayışının da kadınları bünyesine katmak ve kadınların hak ettiği şekilde temsil edilmesini sağlayacak kadar gelişmiş bir demokrasi anlayışı olduğunu söyleyemem. Bunun yansımalarını bugün de görüyoruz...İşin bir boyutu daha var: “Biz istiyoruz kadınlar aday olsun diye ama kadınlar bunu istemiyor.” Çok sık dile getiriliyor bu.

Kadınlar yönetimlerde yer almak istemiyorlar mı sizce?

Kuşkusuz bunda bir gerçeklik payı olabilir. Sendika üyesi olan kadınların içinden bir kısmının akın akın “biz mutlaka yönetimlerde yer almayı düşünüyoruz” diye başvurularda bulunduğunu sanmıyorum. Kadın bunu nasıl yapabilsin, bunu sormak lazım. Bütün gün fabrikada çalışıyor, sonra eve gidiyor, ikinci mesaiye başlıyor, saatlerce ev işi yapıyor. Sonra siz diyorsunuz ki, sendikada yöneticilik yap, bunu yapabilmesi için kadının belli koşulları yerine getirmesi lazım. Ya henüz gençtir, bekar, evli değildir, aile sorumluluklarını taşıyamıyor. Ya da evlidir ama çocuklar büyümüş. Aile belli bir politik bilince sahiptir, çocuklar anneyi böyle bir şey konusunda destekliyorlardır. O durumda kadın katılabilir. Bütün bunların evdeki iş bölümü açısından, kadının yükünü azaltan bir yapı ile birlikte düşünülmesi gerekiyor. Çocuklar diyecek ki anneye “biz sana yardımcı oluruz”. Bakın kocalardan hiç söz etmek istemiyorum, çünkü kocalar “karıcığım sen git sendikada çalış, ben evde senin yükümlülüklerini üstleniyorum” demiyorlar.

Böyle bir şey asla söz konusu değil. Sendikacı kadınlarla ilgili 96’da yaptığımız çalışmada, sendikacı kadınların hemen hemen hepsi kocalarının kendilerine evde yardımcı olmadığını ya da yeterli düzeyde yardımcı olmadığını söyledi. Gençtir, eğitilidir, vasıflı bir iş yapıyordur, kendilerine güvenleri vardır, o tip durumlarda katılıyor kadınlar. Belli bir politik bilince sahip oldukları durumlarda da sendikada daha aktif olma konusunda şartları zorladıklarını görüyoruz. Ama bütün bunların hepsi kadınlar açısından ciddi fedakarlıklar yapmayı gerektiriyor. Özellikle bekar, genç bir ka-

dın olarak sendikal ortamlarda yer alıyorsanız size, isminize bir laf gelmemesi için sürekli davranışlarınızı kontrol etmek zorunda kalacaksınız. Düzgün bir yaşam tarzı sürdürdüğünüzü hem kendi akraba çevrenize hem de sendika çevresine kanıtlamak zorunda kalacaksınız. Sürekli denetim altındasınız çünkü, hiç kolay bir iş değil. Ya da evliyseniz geç saatlere kadar süren toplantılardan evinize döndüğünüzde, eşinize açıklama yapacaksınız, o toplantılarda ne oldu niçin geç kaldınız? Bir de şehir dışına çıkmanız söz konusu ise durum daha da zorlaşacak. Dolayısıyla ka-

dının bütün bunları göze alması için yaptığı işe çok gönülden bağlı ve politik olarak da inanmış olması gerekir. Böyle kaç kadın vardır ki?

Peki erkekler için durum ne?

Onların içinden en bilinçli olanlar ve bu işe en çok anlam atfedenler mi yönetici oluyor? Kuşkusuz böyle olanlar da vardır ama erkekler açısından sendikacılık biraz profesyonel meslek olarak görülüyor. İşçilikten sonra geçilen ve onun yerini alabilen bir işse, profesyonel yapılan bir işse çok fazla getirileri oluyor, mad-

di anlamda da getirileri var. Erkekler açısından yöneticilik sadece bilinç, bilgi ya da politik motivasyonlarla açıklanabilir bir şey değil. Kadınlarda daha çok bu şekilde ortaya çıkıyor. Biz kadınlarla yaptığımız çalışmada onlara "Niçin sendikacı olmak istiyorsunuz?", diye sorduğumuzda söylenen buydu.

Kadınlar yönetime geldiklerinde, çok uzun dönem yönetimde kalamıyorlar. Çoğu zaman bir dönem kalabiliyorlar, bazı durumlarda yerlerine başka bir kadın seçiliyor. Sendikalar rotasyona

kadın yöneticilerden başlamış gibiler neredeyse, ne dersiniz?

Sendika yönetimlerine bakıldığı vakit, profesyonel yöneticilik yapan çok az kadın görürüz, kadınlar genel olarak gönüllü çalışıyorlar. Profesyonel olarak yöneticilik yapan kadın bir elin beş parmağını geçmez. Onlarda da bir süreklilik sağlanmıyor, erkeklerin yöneticiliklerinde bir süreklilik var. Bir kez o konuma gelen erkek, durumu sürekli kılmak için her türlü çabayı gösteriyor. Yönetimde kalabilmek aynı zamanda bir pazarlık sürecidir de. Kadınlar ya aynı pazarlık süreçlerine girmiyorlar ya da yaptıkları iş onları "yeter artık" diyecek kadar yıpratıyor ve tekrar çalışma hayatına dönmek istiyor olabilirler.

Bir kez yöneticilik yaptıktan sonra çalışma hayatına dönmek kolay olmuyor... Ya işveren almıyor, ya da kendileri istemiyor. Bu anlamda kadınlar açısından sendika yöneticiliği yapmak erkeklerle göre çok daha riskli bir şey...

Kadınlar arasından neden aday çıkmıyor meselesini de açıklıyor bu durum. Bir dönem yöneticilik yapacak, ondan sonra işini de kaybetmiş olacak. Bu noktada elbette memur sendikalarının farklı bir yapısı var, ona dikkat çekmek lazım. Çünkü orada devlet memuru olarak işe dönme garantisi var. Erkek ya da kadın fark etmiyor. Bir de memur sendikalarında kadınların eğitim düzeyi yüksek, hepsi üniversite mezunu. Bu anlamda vasıflı, eğitilmiş, kendine güveni daha yüksek, bir de tabii daha politize bir grup. Oralarda öğrencilik yıllarında ve daha sonraki meslek yıllarında politik olarak daha aktif olanların sendika yöneticiliğine yöneldiği-

ni görüyoruz. Bunun kendi içinde handikapları yok mu; var... Orada da seçimler politik gruplar arasındaki pazarlıklar sonucunda belirleniyor. Dolayısıyla politik gruplara bire bir aidiyet taşımayan kadın ya da erkeklerin, ama bu durum kadınlar için daha geçerli, yönetime gelme şansları yine olmuyor.

Sendikalarda kadın yapıları niçin sürekli kılınamıyor?

Mesut Yeğen "Sendikalar ve Kadın Sorunu: Kurumsal Gelenekler ve Cari Zihniyetler" isimli çalışmasında Hak-İş, Türk-İş, Disk'i kadın konusunda yazılı metinler ve sendika yöneticileriyle yapılan mülakatlar üzerinden analiz ediyordu. Aslında aralarındaki söylem farklarına rağmen üçünün de özü itibarıyla aynı ataerkil zihniyete sahip oldukları ortaya çıkıyordu. Üç büyük konfederasyonunun hiçbir kadının hem iş gücü piyasasındaki ikincil konumları hem de sendikalardaki yetersiz temsili noktasında, kurumsal olarak kendilerine sorumluluk biçmiyorlardı. Hep onların dışında başka birileri sorumluydu. Ya kadınların kendileri ya gelenekler ya eğitim eksikliği sorumluydu bu durumdan. Dolayısıyla meseleye böyle bakmadıkları için "bizim yapacağımız bir şey var mı?" diye de sormuyorlar. Buna ilişkin yapı değişikliği konusunda bir çaba harcamıyorlar. Hak-İş için zaten böyle bir şey söz konusu değil, onların istediği kadının fitratı ile uygun hale getirilmiş bir iş yaşamı. Kadınlar kısmi zamanlı çalışabilirler, isterlerse ev işlerini, çocuk bakımını yürütsünler. Yeğen'in çalışması sendikalarda kadın yapılarının niçin süreklilik kazanmadığı konusunda çok ışık tutucu. Bir dönem yöneticiler eleş-

tililere, diğer sendikalarındaki durumlara, kıpırdanmalara bakıyorlar, kendilerinde böyle bir şey olmasının bir yarar, bir popülarite sağlayacağını düşünüyorlar ve kadın yapılarına izin veriyorlar. Bir sonraki dönem bakıyorlar ki bu yapılar kendi denetimleri dışında, denetlemeleri zorlaştıracak belli bir özerklik kazanmaya başlıyor, o noktada o yapıların var olmasına izin vermek istemiyorlar. 1991 büyük maden yürüyüşünün ertesindeydi sanıyorum, Türk-İş kadın kurul-tayında maden iş kolundaki bir sendikanın kadın komisyonu çok aktifti. Bir süre sonra aynı komisyondan bir kadına başka bir yerde rastladım. "Başkan hepsini feshetti" dedi. Kurulmasına izin veren adam yapıyı feshetmişti. Bir noktadan sonra baktı ki işleyiş, başka tarafa evriliyor. Kadınlar bilinçleniyorlar, hak talep ediyorlar, belki de onun politik tercihleri dışında davranmaya başlayacaklar, o noktada iş bitirildi. Bence süreklilik kazanmamasının ardında denetleyemeyecekleri bir yapının ortaya çıkması korkusu da var. Hiçbiri tüzük maddesi haline getirmiyor kadın komisyonlarını çünkü tüzük maddesi haline geldiği durumda kurumsal süreklilik kazanacak. Denetlenmesi gerekenler arasına yeni bir yapı daha katılacak. Baştan izin vermemek daha kolay.

Kadın bürolarının çalışmalarında da bir düzenlilik ve süreklilik yok, her şeye hep yeniden başlanıyor?

Bu tip bürolarda donanımlı ve kadın bakış açısına sahip birileri olmalı. Sendikalara eleman alınırken uzmanlık düzeyi bir kriter olmuyor, birilerinin yakını olmak işe alınmada her zaman demeyim de ama çoğu zaman

kriter oluyor. Kadın işçiler bürosuna eleman tercihinde bu konuda bir eğitimi olsun, birikimi olsun gerçekten, bir çalışma yapsın, diye bir beklenti ile işe alınmıyor. Vaziyeti kurtarmak için yabancı sendikalar geldiğinde, ya da yurt dışına gidildiğinde “bakın bizde de kadının bürosu var, burada bir eleman çalıştırıyoruz” demek için alınıyor. Buna rağmen gelen kişi çaba harcar, kadınlar yararına bir şeyler organize etmeye çalışırsa çoğu zaman örgüt içi bir takım duvarlara çarpıyor. Buralara donanımlı, kadın bakış açısı sahibi biri getirilmediği zaman, daha önce yapılan işleri değerlendirmede noktasında yetersiz kalıyorlar elbette. Çalışmaları bir süreklilik içinde göremiyorlar, “geçmişte ne vardı, ondan ne çıkarabiliriz, onun üzerine nasıl yeni bir şeyler kurabiliriz” diye bakamıyorlar. Her şeyin kendileriyle başladığını düşünüyorlar, bir kurumsal bellek, bir kurumsal tecrübe oluşmıyor, aktarılamıyor yeni gelenlere. Çok yazık oluyor.

Siz Türk-İş tarafından toplanan Kadın Emeği Platformu çalışmalarında da yer aldınız, nasıl bir deneyim-di bu?

Evet, 2005’de Kadın Emeği Platformu kuruldu, bunun toplantılarına bizi de çağırdılar. Gittik, ilk toplantıda bayağı büyük bir katılım vardı. Rapor çıkacaktı, o zaman “çeşitli alanlarda yapılacak işler çok somut olarak tanımlansın, hangi kurumlarla yapılmak istendiği de tanımlansın, ardından Türk-İş’le birlikte bu kurumlara gidilsin ve talepler onlara iletilsin” dedik. Örneğin, “Bu toplumda çocuk bakım hizmetleri konusunda ciddi bir açık var. Yerel yönetimler bu konuda muhatap olmak durumun-

da, Türk-İş yönetimi ve bu komisyonun temsilcileri belediye başkanlarını ziyaret etsin ve bulundukları belediyelerin ilçe belediyesi olsun, büyük şehir belediyesi olsun, kreş açmalarını istesin” dedik. Ama somut aşamaya hiç gelmedi. Bir takım insanların gönüllü çabalarıyla broşür çıktı. Ben de kadın emeği ile ilgili gruptaydım, rapor çıktı, basıldı. Türk-İş yönetimi açısından yapılması gereken çalışma bitmişti, ondan ötesine geçemedi. Birkaç yıl “Biz bunu yaptık” diye idare edildi ve olay bitti. Ben ondan sonra Türk-İş’in düzenlediği hiçbir 8 Mart’a ya onun gibi etkinliğe katılmadım. Bir anlamda emeğimin ve çabamın boşa harcandığını düşündüm.

Bir broşür çıkarmak için o kadar büyük toplantılara o kadar fazla sayıda insanı bir araya getirmeye gerek yoktu.

Konfederasyonlarda kadın komisyonları yok, kadın buralarında, genellikle kadın bakış açısına sahip olmayan kadınlar ya da erkekler çalışıyor. Petrol-İş Sendikası krizle birlikte örgütlenemeyen kesimleri de örgütlemek maksadıyla bir tanıtım ve örgütlenme kampanyası başlattı, hal böyleyken kadınları örgütlemek için neler önerebilirsiniz?

Parmak bastığınız noktanın çok önemli olduğunu düşünüyorum... İki sene önce Ankara’da Petrol-İş Ankara Şubesi, 8 Mart için bir panel düzenlemiş, beni de konuşmacı olarak çağırmışlardı. Orada TPAO’dan iş yeri temsilcisi bir kadın vardı. “İş yerindeki tüm kadın arkadaşlara tek tek ısrarla söyledim, gelin sendikamız bir etkinlik düzenliyor, katılın” diye anlatıyordu, TPAO’dan ondan başka kimse gelmemiştii toplantıya. Gelenler

daha çok işçi aileleriydi.

O zaman şöyle düşünmüştüm, kamu kurumlarında çalışan işçi üyeler artık yaşını, başını almış emekliliği gelen dolayısıyla da yani sendikayla olan ilişkileri biraz mesafeli, heyecansız “ne olacak bu sendikanın halleri?” sorusunu sormayı çoktan bırakmış insanlar. Bunlarla bir şey yapmak zor gibi görünüyor. O sırada ama Novamed’de, özel sektörde örgütlenilmiş bir fabrikada, direniş yürütülüyordu. Sizin de bildiğiniz gibi kadın işçiler bu kadar uzun süreli mücadelenin içinde yılmadan yer almışlardı. O zaman bundan sonraki dönemlerde sendikalar açısından açılım yeni örgütlenen iş yerlerindeki yeni ve genç işçiler ve genç kadın işçiler üzerinden gelecek, diye düşünmüştüm. Petrol ve kimya sektörü gibi erkek ağırlıklı gibi görünen bir iş kolunda bile bir takım alanlarda kadınlar Petrol-İş’te örgütlenabiliyorsa, taze kan buralardan gelecek herhalde, dedim.

Diğer bir gelişme de hizmetler sektöründe. Burada bir takım alanlarda, kadınların sayısı giderek artıyor. Büyük hipermarketler mesela, durmadan yenileri açılıyor, oralarındaki sendikalaşma çalışmalarına bakıldığında vakit, bir canlı hareket de oradan çıkabilecekmiş gibi görünüyor, çünkü çok sayıda kadın buralarda örgütlenme şansına sahip olabilir. Yeni üyeler arasındaki kadınları harekete geçirecek bir sendikal iradenin olması lazım. Bu, mevcut yapılarında yok. Ama öte yandan TEKELEylemine baktığımızda, normal zamanlarda evden işe, işten eve giden ve evinden çıkması çok zor olan kadınlar, günlerden beri sokaklarda ve mücadelenin içindeler yer alıyorlar. Kadınlar mücadelenin içine zor giriyorlar ama bir

kez girdikten sonrada çok benimsiyorlar ve kolay kolay vazgeçmiyorlar. Bunun sendika yönetimlerine bir biçimde yansımaları, ister kadının komisyonu olsun, ister temsilcilik düzeyinde olsun, ister yönetim kurulu düzeyinde olsun sendikalar için yeni bir güç ve enerji kaynağı olacak. Ama mevcut yöneticiler bunun ayırdına varırlarsa eğer... Varmadıkları durumlarda da bir süre sonra hayat bunu dayatacak.

Örgütledikleri işçiler arasında kadın oranının giderek yükselmesi, onları bu kaynağı bu kadar kolay göz ardı etmekten alıkoyacak gibime geliyor. Kısa vadede ne değiştirilebilir? Bu konuda umutlu değilim. Ama bunun değişeceğinden eminim; TEKELE direnişinden sonra Tek Gıda-İş Sendikası’nda artık kadınlar eskisi kadar sessiz olmayacaklar. Sendikaların genel kurullarında ya da başka yönetim süreçlerinde “Bizim sesimizi daha çok dinleyin” diyecekler. Çünkü gerilerinde artık böyle bir deneyim var. Direnişin başladığı ilk günlerde Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinden ve Kadın Çalışmalarından bir grup öğretim üyesi kadın, iki kocaman gül demetiyle TEKELE işçisi kadınları ziyarete gittik. “Sizi destekliyoruz, ama sendikalarda yönetimlerde daha çok kadın görmek istiyoruz” dedik. Mustafa Bey “Biz tüzüğümüze kotayı koyduk, kadınlar gelmiyorlar” dedi. “Sokakta bu kadar direnen kadın varsa, orada da olması lazım” dedik.

Sonra “konuşma yapın” dediler, orada da söyledim: “Haklı mücadelenizi destekliyoruz ama buradan özellikle kadın arkadaşlara selam yolluyoruz, onları da yönetimlerde görmek istiyoruz” dedim. Önce bir şaşkınlık oldu, sonra alkışladılar ama. ❖❖❖

Araç olarak araştırma süreci

Sendikaların örgütlü bulundukları zemini tanımaları çok önemli bunun için sektör araştırmaları yapmaları gerekiyor. Güney Afrika Kimya, Enerji, Kâğıt, Baskı, Ağaç İşçileri Sendikası'nın (CEPPWAWU) örgütçüleri, sendikanın sektöre yönelik tutarlı bir stratejisi olmadığını gördüler. Farklı bir araştırma yöntemi denediler. Bu yöntem sadece araştırmada daha iyi sonuç vermekle kalmadı, işyeri temsilci kadrolarının, dolayısıyla sendikanın da güçlenmesini sağladı.

Etienne Vlok

Petrol işkolundaki yeniden yapılanmada son zamanlarda bir artış gözleniyor. Bu, kısmen, sektördeki kural dışılaşma sürecine atfedilebilir. Güney Afrika Kimya, Enerji, Kâğıt, Baskı, Ağaç İşçileri Sendikası'nın (CEPPWAWU) örgütçüleri, sektördeki yeniden yapılanmaya münferit olaylar temelinde yanıt verdiklerini, sendikanın sektöre yönelik tutarlı bir stratejisi olmadığını gördüler. Bu nedendir ki sendika aktif yönlendirici (proaktif) bir yanıt geliştirmek amacıyla bilgi toplamak için sektör üzerine araştırma yapma kararı aldı.

CEPPWAWU, araştırmayı yürütmek üzere, sendikalara yönelik araştırma, eğitim ve yayın çalışmaları yapan Sendikal Araştırma Projesi (TURP) adlı sivil toplum kuruluşunu seçti. Ne var ki bu sıradan bir araştırma değildi. Genellikle gelip araştırma yapan ve sonra çekip giden "gerilla" araştırmacılar ya da danışmanların tersine, TURP ve CEPPWAWU, bu araştırma sürecini sendikanın üye tabanını güçlendirmek ve örgütsel kapasiteyi geliştirmek için kullandı. Bu yazı bu çalışma sürecini anlatıyor.

Araştırmanın amaçları

CEPPWAWU'nun petrol koordinatörü Sakhiwo Zako sendikanın bu araştırmay-

la gittiği ana amacı şöyle açıklıyor: "Sektöre ilişkin sendikal politikaların sadece ideolojiye değil, olgulara da dayanmasını sağlamak için bilgi toplamak istedik." Bir diğer amaç ise işverenlerin ne yapacağını sendikanın öngörebilmesini sağlamaktı. "Sendikalar genellikle şirketlere tepki vermekle yetiniyorlar. Biz ise kendimizin genel bir yeniden yapılanma politikası olsun istiyoruz."

Petrol işyeri temsilciler konseyi başkanı Musa Bhengu konuyu şöyle açıyor: "Eskiden, yeniden yapılanmaya genelde içinde bulunduğumuz sektörün somut niteliğini dikkate almadan tepki verirdik. Bu araştırma bu sektörü ve yeniden yapılanmaya giden işverenlerin saiklerini anlamamıza olanak verecek. Yeniden yapılanma sürecinin içinde yer alan işçiyi şirket yönetimiyle eşit konuma getirecek."

TURP araştırma uzmanı Gary Phillips ve TURP araştırma koordinatörü David Jarvis şunu vurguluyor: "Araştırma şirkette olabilecek değişimin haritasını çıkarmayı ve ilerde olabilecek değişimleri görmeyi amaçlıyor." Bir başka amaç ise petrol sektöründe yeniden yapılanan işyerinin niteliği konusunda açık bir anlayış geliştirmekti.

Fakat TURP ve CEPPWAWU araştırmanın ötesinde bir şey yapmak istiyordu: Sektör ve Ulusal Ekonomik Gelişme ve Çalışma Konseyi (NEDLAC) düzeyinde müzakere yürüten sendika kadrolarını yeniden yapılanma sorunlarının üstesinden gelecek bilgiyle donatmak istiyordu. Ayrıca, işyeri temsilcilerinin ve örgütçü kadroların fabrikalardaki ve şirketlerdeki değişim sürecinin küresel ve ulusal bağlamını anlamasını da istiyordu.

Araştırmanın ötesi

TURP, Kanada ulusal sendikal merkezi Kanada Emek Kongresi'nin 1995'teki Teknolojik Değişim Araştırma Programı'ndan (TARP) esinlendi. Phillips ve Jarvis'e göre: "TARP fabrikalardaki teknolojik değişimi araştırmak için işçi araştırmacılarından oluşan ekipler kurdu. Bu ekipler daha sonra raporlar yazdı." CEPPWAWU ve TURP bu fikirden hareket etti ve işyeri temsilcilerinin araştırmada öncü rolü oynamasını sağlayacak bir proje hazırladı.

Her iki örgüt sendikal kapasiteyi geliştirmenin en iyi yolu olarak bu araştırma yöntemi üzerinde karar kıldı. Araştırma sonucunda elde edilecek bilgileri sendika üyeleri arasında yaymak amacıyla broşürler de yayımlayacaklar.

Phillips ve Jarvis sözlerini şöyle sürdürüyor: "Sendikaların yaptırdığı araştırmaya sahip çıkmasının önemli olduğu kanısındayız. Bunu sağlamak için sürecin kontrolünü sendikalara vermeniz gerekiyor. Sendikaların sahip çıktığı araştırmanın kullanılması olasılığının daha fazla olduğuna inanıyoruz. Bu yöntem sendikaların işçi denetimi hedefine katkıda bulunuyor."

Bu araştırma süreci, çok sayıda insana sektör ko-

nusunda bilgi sağlayarak CEPWWAWU'nun örgüt olarak güçlenmesini sağladı. Bhengu, bunun sendikanın tek tek kişilere bel bağlamasını asgariye indirdiği, böylece sendikal örgütün kapasitesini geliştirdiği kanısında. Bu süreç sendikaya yapılacak bir araştırmayı nasıl izleyeceği ve değerlendireceğini de öğretmiş oldu.

İşyeri temsilcilerinin rolü

İşyeri temsilcileri araştırma sürecinde hayati bir rol üstlendi. CEPWWAWU ve TURP, işyeri temsilcilerini işçilerin gözü ve kulağı olarak görüyor. Zako yeniden yapılanmanın, sendikalardan uzakta, işyerinde gerçekleştiğini vurguluyor. Phillips ve Jarvis'e göre, temsilcilerin şirketlerini sürekli araştırıyor olması, yeniden yapılanma üzerine kafa yorması ve şirket yönetimine sorular sorması gerekiyor.

Araştırma beş bölgesel atölye çalışmasıyla başladı. Bu çalışma sürecinde, sendikaların endüstriyel yeniden yapılanma koordinatörü ve petrol koordinatörü, işyeri temsilcilerini TURP'a tanıttı, temsilcileri araştırma konusunda bilgilendirdi ve yeniden yapılanma konusunda eğitti. Sendika, ayrıca, temsilcileri temel araştırma ve yazma becerileri konusunda da eğitti.

Temsilciler şirket yöneticileriyle yapılan mülakatlarda TURP araştırma uzmanlarına katıldılar. Böylece, şirket yönetiminden alınan bilgileri teyit etmiş oldular. Temsilcilerin, ayrıca, kendilerine verilen soru formlarıyla araştırma yapması sağlandı.

Temsilci kadrolar sürecin son aşamasına da katıldılar. Araştırmamanın nihai taslağı petrol temsilciler konseyine sunuldu. Konsey atlanan noktaları ve bulguların sendikaların stratejilerine nasıl bağlanacağını belirledi. Ayrıca, ye-

niden yapılanma konusunda bir yaklaşım geliştirmek üzere bir çalışma grubu oluşturdu.

İşyeri temsilcilerinin güçlendirilmesi

Phillips ve Jarvis atölye çalışmalarını yararlı görüyorlar. Çünkü bu çalışma süreci içinde temsilciler sürecin bir parçası oldular, TURP'a güven duyular, şirketleriyle ilgili veri hazırladılar, araştırmacılara yardımcı oldular. "İşyeri temsilcileri araştırmamanın konusu değildiler, katılımcıydılar. Hatta bazıları araştırmacıların şirkete gelmesinden önce belgeler hazırladılar. Atölye çalışmasına katılmış ve projenin önemi konusunda bilgilendirilmiş olmasalardı, böyle bir şey yapmazlardı."

Zako ve Bhengu'nun ortak kanısına göre, bu araştırma temsilci kadroların sektörün ve şirketlerdeki mülkiyet yapılarının küresel niteliğini ve bunun şirket yönetimi üzerindeki etkilerini kavramasına olanak verdi. Zako bunu şöyle açıklıyor: "Petrol işkolu, farklı stratejilere sahip farklı çokuluslu şirketlerin varlığı nedeniyle, dinamik bir sektör. Temsilci kadrolarımızın sektörü anlamasını, şirketlerindeki süreçleri gözlemesini ve olabilecekleri kestirmesini istedik. Temsilciler çalıştıkları şirketlerdeki yeniden yapılanma konusunda yazmalıydılar da. Bu çalışmayla, temsilcilerin şirketlerdeki bilgiyi kullanma becerisini geliştirdik."

Bhengu'ya göre, sektörün daha iyi kavranması, işçilerin birbiriyle rekabet etmek yerine aralarındaki dayanışma-

yı güçlendirmesine yardımcı olacaktır. "Shell'deki temsilciler Engen'dekilere olup biteni anlatabilecekti," diyor Zako. Temsilcilerin sürece katılımıyla, CEPWWAWU ve TURP, konuların atlanmamasını sağladı. Eğer süreci birkaç kişi yönlendirmiş olsaydı, bazı noktalar atlanabilirdi. Bunun nihai raporu daha çok kişinin anlamasını sağladığını da vurguluyor Bhengu. Böylece, yeniden yapılanmayla karşı karşıya kalındığında, raporu daha çok sayıda temsilci kullanacaktır.

Caltex'te işyeri temsilcisi olan Bhengu, sürece katılmakla temsilcilerin güç kazandığını doğruluyor. "Şimdi şirket yönetiminin hareketlerini izlemekte ve bunun işçilerin yaşamı üzerindeki etkilerini kestirmekte daha dikkatli olacağız."

Referans grubu

Araştırmayı sendikanın yönlendirmesini sağlamak için bir referans grubu kuruldu. Üç işyeri temsilcisi ile iki sendika görevlisinden oluşan grup araştırmaya yön verdi ve politik doğrultu kazandırdı. Araştırma boyunca grup beş kez toplandı. Phillips ve Jarvis bu konuda şöyle diyor: "Grup ilkin, araştırmadan önce, örneklemi, soru formlarını ve araştırmanın niteliğini onaylamak için toplandı. Araştırma sırasında, süreci izlemek ve gerektiğinde yardımcı olmak ve yön vermek için üç kez toplandı. Araştırmadan sonra ise sonuçları ve nihai raporu, örgütün onayından geçmeden önce, görüşmek üzere bir daha toplandı."

Grup;

► araştırmacılar ihtiyaç duyduğunda belli konulara açıklık kazandırdı;

► soru formlarının hazırlanmasına yardımcı oldu;

► işçilerin anlayabileceği bir dil kullanılmasını sağladı;

► araştırmacıların doğru kişilerle konuşup konuşmadıklarını kontrol etti;

► bilginin yeterli olmasını sağladı;

► çıkan sorunların çözümüne yardımcı oldu.

TURP temsilciler konseyi başkanıyla her hafta temas halinde olduğu için işçi denetimi de sağlanıyordu. Phillips ve Jarvis'in ortak kanısına göre, CEPWWAWU görevlileri, işyeri temsilcilerinin öncü rolü üstlenmesini sağlayacak biçimde çalıştı.

TURP KwaZulu-Natal temsilciler konseyine geçici bir rapor verdi ve nihai rapor tek-rar ulusal temsilciler konseyi tarafından incelendi. Bhengu'ya göre, temsilciler konseyi bir kalite kontrol mekanizması işlevi de gördü. Bu çerçevede, raporun güvenilirliğini sorguladı ve işçiler açısından açıklık taşımayan konulara dil yönünden açıklık kazandırdı. "Bu proje çerçevesinde bilgileri tartışarak araştırmanın sağlam bulgu ve bilgilere ulaşmasını sağlıyoruz," diyor Bhengu.

Başarı

Bhengu, "Araştırmamanın başanlı olduğu kanısındayım," diyor. "Bu araştırma, işverenlerin eylemlerinin ulusal enerji politikası ya da gümrük tarifi gibi dış faktörlerden etkilendiğini temsilci kadroların anlamasını sağladı."

Zako da araştırmanın başanlı olduğu kanısında. Çünkü sendika bu sayede sektörde neler olup bittiğini anlayacak. "Araştırma sonuçlarına ilişkin tepkileri almak için dü-

zenlediğimiz atölye çalışmalarında işçiler bulguları teyit ettiler.” Zako temsilciler için bir eğitim süreci işlevi görmesi açısından da araştırma- yı başarılı buluyor, temsilci kadroların bilgi ve beceri kazandığını vurguluyor.

“Bir yönden daha başarılı buluyorum,” diye devam ediyor Zako, “CEPPWAWU sektörle ilgili çalışmalarında, şirketlerden gelecek bilgiyi beklemek zorunda kalmayacak. TURP örgütü güçlendirme ve yeniden yapılanmanın sonuçlarını görme konusunda bize yardımcı oldu. İlle de çözüm getirmeleri gerekmedi. Onu bizim yapmamız gerekiyor.”

TURP, süreç açısından, projenin genelde başarılı olduğu kanısında. Phillips ve Jarvis’in ortak kanıları şu: “Referans grubu etkin bir koordinasyon sağladı ve süreci denetledi. Sonuçlar bizi heyecanlandırdı. Raporun sendikanın ihtiyaçlarına uygun olduğu kanısındayız.”

TURP’un rolü

CEPPWAWU’nun TURP’u seçme nedeni, kuruluşun bir süredir sendikalarla çalışıyor olması. Zako’ya göre, TURP sendikanın ihtiyaçlarını dikate aldı. “Bu nedenle, yeniden araştırma yapmak zorunda kalmayacağız. Çünkü bu araştırma bize gerekli bilgileri sağladı. TURP’un çalışması, profesyonel danışmanlardan farklı olarak, insan merkezli.”

Bhengu bu konuda şöyle diyor: “TURP kadroları sıradan insanları dinlemeye ve onlara ihtiyaçları bağlamında yardımcı olmaya hazır akademisyenlerden oluşuyor. Somut olanakları gösteriyorlar.”

TURP böyle bir araştırma fikrini daha önce birkaç sendikaya açmıştı, ama fikri benimseyen CEPPWAWU (o zaman ki adıyla Kimya İşçileri Sendikası, CWIU) oldu.

Phillips ve Jarvis, bu sendikanın önerilen projenin değerini fark ettiğini, böyle bir kapasitesi olduğunu vurguluyor. Sendika böyle bir araştırma projesini gerçekleştirebilecek durumdaydı, çünkü sadece yeniden yapılanma konularına odaklanacak, zamanının büyük bir bölümünü projeye verebilecek bir koordinatör istihdam ediyordu.

Avantajlar

Phillips ve Jarvis, araştırmanın bu şekilde yapılmasının araştırmacıların genellikle karşılaştığı birçok sorunun aşılmasını sağladığı kanısında. Şu örnekleri veriyorlar: “Bu bir sendika projesi olduğu için fabrikalara girebiliyorduk. Şirketler yöneticileriyle mülakat yapmamıza izin vermek zorundaydılar. Araştırma sendika adına olduğu için işçiler de katılıyorlardı. Nihayet, sonuçlar konusunda sendikayı ikna etmek gerekmiyordu, çünkü sendika kadroları araştırmaya katılıyordu.”

Dersler

CEPPWAWU açısından bu araştırma ideolojik yönden önyargılı değildi, olguları saptamaya yönelikti. Zako’ya göre, sendika araştırmayı kendi başına yapsaydı, sonuçlar önyargılı olabilirdi. Bu proje çerçevesinde hem işçilerle hem şirket yöneticileriyle mülakatlar yapıldığı için, sonuçlar sendika için çok yararlı oldu. Bu proje sadece sendikanın değil, işçilerin de kendi görüşlerini ifade etmesine olanak sağladı. Zako bunu şöyle açıklıyor: “Sözgelimi sendika üretimde ekip çalışmasına karşı, ama üyelerimizden bazıları ekiplerin bulunduğu bir ortamda çalışıyorlar. Bu durumda

ekiplere katılmak zorunda kalıyorlar. Güçlü politikalarımız olabileceğini, ama eğer ekipler varsa, o işleyişi kontrol etmek için mevcut politikalarımızı değiştirmemiz gerektiğini öğrendik.”

Sendika ekipler hakkında bir hayli bilgi topladığı için, ekiplere katılım konusunda yeni bir tartışma açtı. Bhengu’ya göre, “Bu araştırma, sendikanın politikalarını gözden geçirmesini gerektiren alanları ortaya çıkardı. Sendikanın buradan çıkardığı ana ders şudur: Araştırma katılımcı ise ihtiyaca daha uygundur.”

Öneriler

Zako’ya göre, bir sendika araştırma yapmadan önce ne istediğine ve neye yanıt vereceğine karar vermelidir. “Genel politik beyanlara değil, sadece somut noktalara yanıt verebilirsiniz. Bizim olayımızda yeniden yapılanmanın gerçekleşmekte olduğu somut bir sektör söz konusu.”

Zako, diğer sendikaların da, maliyeti ne olursa olsun, işçileri araştırma sürecine katmasını öneriyor ve ekliyor: “Temsil ettiğiniz insanların katılımını sağlayın. Araştırmanın yapıldığı alandan gelen insanların soruları kaleme almasına olanak sağlayın. İşçilerin eleştirel davranmasına izin verin. Unutulmalı ki işin yapıldığı yerde onlar var.”

Zako sözlerini şöyle sürdürüyor: “Sendikaların ,araştırma sürecini demokratikleştirmesi gerekiyor. Maliyeti ne olursa olsun, bu işin sadece genel merkezle sınırlı kalmamasını sağlamak gerekiyor. Araştırmacılarla etkileşecek bir referans grubu kurun. Ulusal Temsilciler

Konseyi danışma grubu işlevi görsün. Taslakları onlara sunun. Araştırmanın bağımsız olması ve eksiklerimizi ortaya koymasından korkmamak gerekiyor. Sendika ancak o zaman bilgiye dayalı kararlar alabilir.”

Bhengu ise bu sürecin sendikalar açısından şu dersleri içerdiğini düşünüyor:

► Süreci işçilerin katılımını sağlayacak şekilde geniş tutun, çünkü güncel bilgi onlardadır.

► Şirket yönetiminin görüşlerinin süreçte yer almasını sağlayın, çünkü bu sayede sendika şirket yönetiminden gelebilecek direnci öngörebilecektir.

► İşçilerin referans grubuna katılımını sağlayın.

Phillips ve Jarvis araştırma- ya katılacak kuruluşların sendikanın ritmine ve hedeflerine uygun çalışmaya hazır olması gerektiğini vurguluyor. Bu kuruluşların, ayrıca, sendikada bir araştırma kapasitesi oluşmasına katkıda bulunması da gerekiyor.

Temsilci danışmanlar

Sektör ya da bir şirket konusunda araştırma yapılması gerektiğinde danışmanlara başvuruldu. Bu proje gösterdi ki bir sektör konusunda en nitelikli uzmanlar işçilerdir. Çok az insan sektörü ve sorunlarını o sektörde her gün çalışan insanlardan daha iyi bilir. Bu yöntem sadece araştırmada daha iyi sonuç vermekle kalmadı, işyeri temsilci kadrolarının, dolayısıyla sendikanın da güçlenmesini sağladı. Sendika kadroları mevcut bilgi ve becerilerinin yanı sıra yeni uzmanlık bilgi ve becerileri kazandılar.

TURP projenin kontrolünü sendikaya bıraktığı için proje başarılı oldu. Projenin gündemi, akademik raporlar hazırlamak değil, sendikaya hizmet vermektir. ❖❖❖

2010

Hepimiz özgür oluncaya kadar kadınlar yürüyor

Dünya Kadın Yürüyüşü bu yıl 8 Mart'ın 100. yıldönümü nedeniyle, 8-18 Mart tarihleri arasında barış, kadına yönelik şiddet, kadın emeği ve kamu yararı temaları çerçevesinde farklı tür, biçim, renk ve ritimlerde bölgesel yürüyüşler planlıyor.

Yoksulluk ve kadına yönelik şiddetin temelinde yatan nedenleri yok etmek için çalışan çeşitli etnik, kültürel, siyasal, farklı yaş ve cinsel tercihlerden kadınların bir araya gelerek oluşturduğu Dünya Kadın Yürüyüşü (DKY) 2010 takvimini açıkladı. DKY bu yılki eylemlerini iki önemli günün etrafında örgütüyor.

İlk eylemlilikler, bu yıl 100. doğum gününü kutlayan 8 Mart'ta başlıyor. 100. yıl nedeniyle DKY dünyanın yer yerinde 8 ila 18 Mart tarihleri arasında farklı tür, biçim, renk ve ritimlerde bölgesel yürüyüşler düzenliyor.

İkinci tür eylemlilikler ise 17 Ekim tarihinde Kongo Sud Kivu'da çatışma ve çözümleme süreçlerinde kadınların öncülüğünü güçlendirmeye yönelik uluslararası bir toplantıyla eş zamanlı olarak yapılacak.

"Hepimiz özgür oluncaya dek, kadınlar yürüyor" sloganıyla hareketle geçen Dünya Kadın Yürüyüşü 2010 dört ayrı eylem alanı belirledi.

Kamu yararı. Kadınlar doğanın ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı mücadele ediyorlar. Gıda egemenliği ilkesini, sağlık, eğitim, içilebilir su hakkını savunuyor.

Barış ve sivilleşme. Kadınların hayatını ve bedenlerini kontrol etme arzusu, etnik ve dinsel çatışmaların manipülasyonu, doğal kaynakların sömürüsü ve silah en-

düstrisinin kârlarını da içerecek şekilde savaşın karmaşık nedenlerini anlatmaya çalışıyor.

Kadın emeği. Dünyanın her yerinde kadın ve erkek bütün işçilerin, herhangi bir ayrımcılığa uğramaksızın, insanca asgari ücrete,

Marsilya

Japonya

yasal haklara, sosyal güvenceye ve eşit ücrete kavuşmasını savunuyor.

Kadına yönelik şiddet.

Toplumda farkındalığı artıracak eylemler yoluyla, ittifak kurulan toplumsal hareketlerle birlikte şiddetle savaşıyor. Kadına yönelik şiddetin nasıl meydana geldiğini, nedenlerini ve nasıl tezahür ettiğini göstermek ve kadınların cinsiyetçi şiddete karşı her tür direnişini özellikle kamusal alanda görünür kılmak istiyor.

Eylem biçimleri neler?

DKY'nin eylemleri ulusal koordinasyon birimleri tarafından belirlenecek ama yine de bu konuda birkaç örnek eylem öneriyorlar:

- Aynı doğrultuda ilerleyen, güzergahları önceden ayarlanmış 10 günlük yürüyüşler.
- Otobüs ve tren karavanların güzergahı boyunca durak yerlerinde planlanmış eylemler.
- Film, tiyatro gösterimleri, atölye çalışmaları, afişler, sanatsal ve kültürel etkinlikler ve yürüyüşün eylem alanları üzerine tartışmaları teşvik edecek başka etkinlikler.
- Diğer ülkelerde ve bölgelerdeki DKY tarafından yapılan eylemlerin desteklenmesi için yerel gösterilerin örgütlenmesi.
- Silah satan ülkelerin diplomatik temsilcilikleri, Birleşmiş Milletler binaları ve silah üreten şirketlerin

önünde eylemler.

- Sömürü ve savaşla ilişkili çok uluslu şirketlerin ürünlerini boykot eden kampanyalar.

Dünya Kadın Yürüyüşü Nedir?

Dünya Kadın Yürüyüşü çeşitli etnik, kültürel, dinsel, siyasal ve sınıfsal kökenlerden, farklı, yaş ve cinsel eğilimlerden gelen kadın gruplarının oluşturduğu bir harekettir.

2000 yılında, Dünya Kadın Yürüyüşü'nün bir parçası olarak, bütün dünyada yoksulluğun yok edilmesi, zenginliğin paylaşılması, kadınlara yönelik şiddetin son bulması ve kadınların fiziksel ve ruhsal bütünselliğine saygı gösterilmesine yönelik 17 pratik isteği içeren bir politik alan oluşturuldu. Bu istekler Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler'in önderlerine iletildi. Tek bir somut yanıt bile alınamadı.

O zamandan bu yana, istekleri durmaksızın tekrarlanıyor. Bir başka dünya kurmaya yönelik seçenekler öneriliyor. DYK'nın en önemli belgesi, 'İnsanlık İçin Küresel Kadın Şartı'dır.

İnsanlık için Küresel Kadın Şartı

Ruanda'nın başkenti Kigali'de biraraya gelen Dünya Kadın Yürüyüşü delegeleri, 10 Aralık 2004 tarihinde İnsanlık için Küresel Kadın Şartını kabul etti.

İnsanlık için 'Küresel Kadın Şartı', sömürünün, ezilmenin, hoşgörüsüzlüğün ve dışlanmanın var olmadığı, doğruluğun, farklılıkların, bütün hak ve özgürlüklerin saygı gördüğü bir dünyayı inşa etme önerisidir. Bu dünya eşitlik, özgürlük, dayanışma, adalet ve barış üzerine kuruludur.

İnsanlık için 'Küresel Kadın Şartı', 60 ülkeden kadın gruplarının katıldığı uzun bir danışma, tartışma ve görüşme sürecinin sonunda ortaya çıkmıştı. ❖❖❖

İnsanlığımızı yeniden hatırlamamız gerekiyor

Kadın işçiler TEKEL direnişinin en ön saflarında yer alıyorlar. 2001 yılında TEKEL'in özelleştirilmesi sürecinde ilden ile adeta sürgün hayatı yaşadılar. O yıllarda İstanbul'a göç eden TEKEL işçisi kadınlar özelinde özelleştirmenin kadın işçiler açısından sonuçlarını inceleyen İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi araştırma görevlilerinden Özgün Akduran'la konuştuk... Bize TEKEL'deki üretim süreçlerini, kapatılan işletmeleri, tayinleri, parçalanmış aileleri, üç kuruşa satılan işletmeleri, topraklarından koparılan tütün ekicilerini, yani direnişin öncesinde ve ötesinde olan biten her şeyi anlattı.

TEKEL İşletmelerinde kaç tür iş yapılıyordu, kadınlar genel olarak hangi tür işlerde yoğunlaşmıştı?

Ben çalışmamı genel olarak sigara ve özellikle de yaprak tütün işletmeleri üzerine yapmıştım alkol kısmında kadın emeğinin kullanımına dair fazla ayrıntılı bilgim yok. Sigaradaki üretim süreci şöyle işliyordu. Önce üreticiden tütünler alınıyor ve bunlar yaprak tütün işletmelerine aktarılıyor. Yaprak tütün işletmelerinde yapraklar kalitelerine göre ayrılıyor, depolanarak muhafaza ediliyor daha sonra da bir takım ilaçlamalardan geçirilerek sigara fabrikasına gönderiliyordu. Sigara fabrikalarında çeşitli işlemlerden geçirilerek bildiğimiz sigaraya dönüşüyordu. Sigara fabrikalarında yalnız sigara üretilmiyordu, puro bölümleri de vardı.

Tüm bu süreçlerde yoğun bir kadın emeği kullanımı var anladığımız kadarıyla?

Evet, aslında tarımdan da başlayabiliriz. Geçtiğimiz yaz Samsunda köylerde arkadaşım ile bir araştırma yapmıştık. Tütünün ekiminde, dikiminde, toplanmasında kurutulmasında bütün işlerde kadın emeği söz konusuy-

Özgün Akduran

du. Tütünlerin sadece dizilmesinde veya onların kurutulacağı sergilerin çakılmasında erkek emeği vardı. Günün 12 saatini alan ve üç ay boyunca devam eden tütün ekimi ve toplanması işini kadınlar yapıyordu. Yaprak tütün işletmelerinde o tütünlerin kalitesine göre ayrılanması işini de kadınlar yapıyordu.

Kadın çalışanların sayısı hakkında bir bilgi var mı?

2000'lerde 30 bin işçi varken, bunun yaklaşık 10 bin kadarını kadınlar oluşturuyordu ve bu kadınların çoğunluğu yaprak tütün işleme atölyelerinde çalışıyordu. TEKEL bu işletmeleri tütün ekimi ve işleme yerine yakın üçü ilçe ve köylerde açmıştı. Buralar civar köy ve kasaba-

lardan insanlar işe alınmıştı. Okuma yazması olmayanlar da vardı, Güneydoğuda anadilleri Kürtçe olan ve Türkçe konuşmayan kadınlar da var. Bu durum istihdam açısından bir engel oluşturmuyordu. Ciddi anlamda bir istihdam kapısı, bir kazanç kapısıydı TEKEL. Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi için en ulaşılabilir, kamu yatırımydı TEKEL. Kürt nüfusun istihdamında önemli bir yeri vardı. Oranın ekonomisi için ciddi bir katkı sunduğunu düşünüyorum.

Kadınların sürece girmeleri nasıl olmuş?

Aslında kadınlar buralarda geçici işçi olarak çalıştırıyorlardı. Çünkü yaprak tütün yılın belli dönemlerinde çiftçiden alınıyor ve onlar diziliyor ve depolanıyordu. Fakat, TEKEL 1994 yılında kota uygulaması başlayana kadar destekleme alımları çerçevesinde çiftçiden çok miktarda tütün satın aldığı için işletmelerde yılın 12 ayında da kalitesine göre ayrımlanacak tütün bulunabiliyordu. Geçici işçi sözleşmesi yılın 12 ayına yayılabiliyordu. Bu durumda kadınlar fiili olarak sürekli bir iş sözleşmesine uygun bir şekilde çalışıyorlardı.

Bizdeki tütün kalitesi çok düşük bir tütün değildi, iç piyasada da satılıyor ve ihraç da ediliyordu sanıyorum, ayrıca ciddi bir istihdam kapasitesi de varmış anlattıklarınıza göre sigara fabrikaları niçin özelleştirildi?

Tütün çok iyi bir ihraç maddesiydi. 80 sonrasında dünyada sermayenin birikim tarzında bir değişim yaşandı. Daha önce üretici sermayenin uluslararasılaştığı bir dönemdi. 80'lerden sonra finansal sermayenin de uluslararasılaştığı bir döneme girildi. Bütün dünyada ulus ölçekli pazar ekonomilerinden ekonomik entegrasyonun had safhaya çıktığı, MAI ve GATS gibi uluslararası anlaşmalarla bir takım yeni kurumlarla dünya ölçüsünde ekonomik entegrasyonun gittikçe genişlediği bir dönem yaşadık. Bunun devamında da bütün ülkelerde ihracata dayalı bir sanayileşme sürecine girildi. 80'lerden sonra biz de dışa yönelik bir birikim sürecine geçtik. Yeni birikim sürecinin zorunluluklarından biri olarak da mal ve finans piyasalarında bir serbestleşme kendini gösterdi. 2001'de İMF ile bir niyet mektubu imzaladık. Bu niyet mektubunda; özel teşebbüsün teşvik edileceğini, mal ve sermaye piyasalarında serbestleşmeyi taahhüt ediyorduk. Merkez Bankasının bağımsızlaşması, şeker piyasanın kurulması, tütün piyasaları düzenleme kurulunu kurulması da taahhütler arasındaydı. Yani İMF, tütün ve şeker piyasasını serbestleştirin, diyordu. Çünkü Amerika'da ve Batı'da sigara yasakları nedeniyle pazar kaybetmişlerdi, Yunanistan gibi ya da Türkiye gibi geç kapitalistleşen ülkeler bu açıdan önemli bir pazardı. Uluslararası sigara tekelleri buraya girip üretim ve satış yapmak istiyorlardı. Öte yandan yerel sermayenin uluslararası tekellerle çıkarları uyuşan kesiminin özellikle tüccar ve finansal sermayenin de bu işten çıkarı vardı.

Yerel tüccar ve finansal sermayenin nasıl çıkarı vardı?

Devlet sürece çekildiği için uluslararası sermaye bu-

rada üretim yaparken ya da sigara satarken artık tütün ekicisi ile yerel tüccar ve finansal sermaye yüz yüze geliyordu. Daha önce tütün destekleme alımlarıyla devlet tütün ekicisini koruyup, kamusal bir faydayı gözetiyordu. Örneğin devlet eskiden tütünün kilosuna, bir büyük rakının fiyatını veriyordu. Büyük rakı bugün 35 TL ise eğer TEKEL tütün alımına devam etseydi, tütünün bir kilosuna 35 TL verecekti. Devlet çekildi ve şu anda tüccarlar tütünün kilosuna 5-7 TL veriyorlar. Ne kadar düşmüş fiyat düşünün? Ve düşen bu fiyat karşılığında tütün ekimini devam ettiremeyen köylü, mecburen kredi çekmek zorunda kalıyor. O krediyi de bankalardan çekiyor. Bankalar şu an binlerce tütüncüye 1000 TL, 2000 TL'lik kredi veriyor. Bu kredilere oradaki aracı tüccar kimse o kefil oluyor, sen eğer parayı ödeyemezsen tüccar senin malına tamamen el koyuyor. Eğer ekimini tamamlayıp tütünü teslim edebiliyorsan tüccara tüccar sana parayı veriyor. Bankaya borcunu ödüyorsun, kalan para ile de kıt kanaat geçinmeye çalışıyorsun. Tüccar sermaye ve finans sermaye buradan çok ciddi bir kazanım elde ettiler. Pek çok insan tütün ekiminden vazgeçti ama bu

haliyle bile büyük bir pazar. 2000 yılında 600 bin olan tütün ekicisi sayısı bugünlerde 120 binlerde ama bu 120 bin de finansal ve tüccar sermayesi için çok ciddi bir pazar. Bütün bunların yukarısına çıktığımızda hem mal piyasalarındaki, hem de finansal alandaki serbestleşmenin, vahşi kapitalizm denilen şeyin tütün ve sigara sanayisini nasıl etkilediğini görüyoruz. Çiftçi böyle etkilenirken

işçiler de bugün şahit olduğumuz direnişi başlattılar.

Tütün ihraç ediyoruz şu anda ama değil mi?

Evet tütün ihraç ediyoruz ama devlet ihraç etmiyor tütünü. TEKEL 2009 Ocak itibarıyla bir kilo tütün bile satın almadı. Depolarında olan tütünleri ihraç ediyor olabilir. Depolarda hala tütün var çünkü. Ama artık yerel tüccar sermaye topluyor tütünü çiftçiden onu çok düşük bir fiyatla toplarken, dışarıya dolar üzerinden çok daha iyi bir fiyatla satıyor. Ya da Bat ve Philip Morris gibi firmalara satıyor Türkiye içinde. Artık ihracatı özel sektör eliyle yapıyoruz, devlet kontrollü bir tütün ihracatı olmadığını düşünüyorum.

Sizin incelediğiniz dönemde bir yerden öteki fabrikaya tayinler vardı. Bu süreci kadınlar nasıl yaşadı? Kadınların son eylemlerde son derece aktif olarak yer almasının o süreçlerle de ilgisi var gibi biraz anlatabilir misiniz?

2001'de TEKEL özelleştirme kapsamına alındıktan sonra bütün özelleştirme kapsamına alınan kurumlarda ol-

duğu gibi hem işçi sayısında azaltma eğilimine giriyor kurum, hem de var olan işleme atölyelerini bazılarını üretimden geri çekmeyi düşünüyor. Cibali Sigara Fabrikası bu biçimde kapatıldı aynı dönemde 17 yaprak tütün işletmesinin üretimden çekilmesi kararı alındı. Oralarda tütünler toplanıyordu yine ama yaprak tütün işleme ve ayırlama işlemi artık yapılmıyordu. İşletmeler depo olarak kullanılmaya başlanıyordu. 2001'de bu karar alındıktan sonra 17 yaprak tütün işletmesinde çalışan 1693 kadın işçiye artık onlara ihtiyaç kalmadığını, sözleşmelerinin fesh edildiğini ve paralarını alarak evlerine gidebilecekleri söylendi. İşçiler bunu kabul etmediler.

Sendikaları Tek-Gıda İş'in örgütleyiciliğinde Ankara ya gittiler, yollarda yattılar, eylemler yaptılar. Sendika kuruma bu işçiler burada işe yaramıyor olabilirler ama TEKEL'in başka kurumlarına ve işletmelerine nakil edilsin dedi. TEKEL bunu kabul etti ve nakil için 5 ile; Malatya, Adana, Diyarbakır, İstanbul, Samsun'a kadınların tercih yapmasını istediler. 2001 yılının aralık ayının bir cuma günü "sen şuraya, sen buraya gideceksin ve pazartesi günü iş başı yapacaksın" denildi kendilerine. Sadece iki gün vardı.

Hiç hazırlıksız... O kadar kısa zamanda, nasıl gelebilmişler?

O noktada sendikanın da bir boşluğu var. Sendika bir katkı yapmıyor, işçilerde durumun pek farkına varamıyorlar. Gittikleri yerlerin yaşam ve çalışma koşullarına dair hiçbir bilgileri yok. Yaprak tütün işleme atölyelerinden sigara fabrikalarına gidiyorlar ve sigara fabrika-

larında çift vardiya çalışılıyor. Bu süreçte İstanbul'a 200 kadın işçi gelmişti, ben onlarla görüşmüştüm.

Nerelerden gelmişlerdi?

Her yerden. Tokat, Batman, Sason, Kurtalan, Beşeri, Amasya, Diyarbakır. Onlarla görüşmeye gittiğimde naklin üzerinden 7-8 ay geçmişti bazıları hala ağlıyorlardı. Alışamamışlardı.

Kadınların çoğu ailelerini memleketlerinde bırakıp tek başlarına gelmişti. Birinin kocası, ya da birinin oğlu başlarında mutlaka bir erkekle beş altı kadın yorganlarını döşeklerini toplayıp, gelmişlerdi. Yıl ortası olduğu çocukların çoğu okula gittiği için önce bekar evi tutmuşlardı. Bu süreçte ciddi bir maddi kayıpları olmuştu. Çünkü İstanbul'un yaşam koşulları çok ağırdı. Para yollamak mesele halini alıyordu. Çocukların durumu ayarlanınca aileler hemen toplanıp İstanbul'a geldiler.

Ama burada başka bir durumda var. 2006'da alkol özelleştirildiği zaman işçilerin bir kısmı İstanbul Cevizli'ye gönderildi ben onlarla da görüştüm. Onların çoğu erkekti, aralarında 60-70 kadın vardı. Kadınların hepsi kocaları da çalıştığı için tazminatlarını alıp İzmir'e geri döndüler. Ama erkekler şehirlerini bırakıp başka bir şehre hatta başka bir ülkeye rahatlıkla gidebiliyor onların aileye para yollaması alışıldık bir şey, erkeğe o evde ihtiyaç yok. Ama kadın şehirden şehire gittiği zaman, aile peşinden geliyor çünkü kadın yeniden üretim unsuru aynı zamanda kadın. Sadece fabrikada çalışmıyor, evde çocuğa bakıyor, yemek yapıyor, kocaya bakıyor. Buradan yeniden üretim emeğinin ne kadar önemli olduğunu anlıyoruz ama erkek işçilerin ailelerinin hiç biri gelmiyor.

Bir başka gerçek daha vardı. Doğu ve Güneydoğu'dan gelen kadınların çoğunun eşleri işsizdi, buna da dikkat çekmek lazım. Erkeklerin ya kendileri tütün üreticisiydi ya da kendilerinin işe girme olanağı olmamış eşlerinin işe girmesini desteklemişlerdi. Sonra da bulundukları yerde TEKEL işçileri iyi ücret aldıkları için artık iş arama gereği duymamışlardı. Bir kadın şöyle takılıyordu kocasına "Batman'dayken kahveye gidiyordu şimdi İstanbul'da kahveye gidecek parası olmadığı için bunalmaya girdi bizimki, evde oturuyor, ev kadını oldu." Ama işlerinde kapıcılık, restoranlarda komilik yapmaya başlayanlar vardı. İstanbul'da tek maaşla geçinmek zor olduğu için erkekler de çalışmaya başlamıştı.

Kadın işçilerde tütünde çalışmaktan kaynaklı çok önemli rahatsızlıklar vardı, siz de gözlemlediniz mi?

Evet. Tütün tarladan çıktığından itibaren çok el emeği gerektiren bir ürün her yerde böyle. Tarladan çıktıktan sonra iğneyle ipe diziliyor. O iğneyle ipe dizme elde katran bırakıyor ve çok rahatsız edici bir şey bu oradan başlıyor. Daha sonra dizme makinesi çıktı biraz rahatladılar sanırım. Ama yine de elle dizdiğin zaman tütün yaprağı damara denk getirebiliyorsun ama makine ile dizildiğinde yanlış yere denk geliyor ve o yaprak yayılabili-

yor diyenler vardı. Kurutulmuş yaprak tütünlerin ayırmalama işleri yapıldığı sırada ve ondan sonra kıyıldığı zaman da çok kötü bir koku çıkıyor. Bir buçuk ay boyunca Cevizli sigara fabrikasına gittim. Fabrikaya girdiğim anda ciğerlerime, tütün kokusu dolar akşama öksürürdüm. Bunun dışında etraf çok tozlu. O tozların yarım saatte bir süpürülmesi gerekiyordu. Tozların üzerinde yürüdüğü zaman onlar havaya kalkıyor, kadınlar bu tozları yutuyorlardı. Ağızlarına tül bent sarıyorlardı korunmak için. Bazıları maske kullanıyordu ama çok dik kat edilen bir şey değildi.

Kadın emeğinin bu kadar fazla kullanılması nereden ne tütünde?

Tütünün tüm süreçlerinde kadın emeğinin kullanılması el mahareti ile ilgili bir şey. Şöyle bir şey oldu. Kadınlar nakillerle yaprak tütün işletmelerinden çıktıktan sonra, 2001 civarında Diyarbakır'da yaprak tütün işleme fabrikası açıldı. Çok büyük bir fabrika bu. Fabrikada kadınların elle yaptıkları işi makinelerle yapıyor artık. Depolara bir makine getiriyorlar, o makineye tütün diziliyor. Dizilen yapraklar o makineyle Diyarbakır'daki fabrikaya götürülüyor. Ama makineye tütünlerin dizilmesi için küçük narin eller gerekiyor, erkekler onu yapamıyorlar. Kadınların bir kısmı nakille gittikleri yerden geri dönüyorlar. Makineleri kullanarak yaprak tütün dizme işini yapmaya başlıyorlar.

Teknoloji genel olarak kadın emeğini kovar ama burada ilk defa teknoloji erkek emeğini kovuyor, ve kadını gerekli kılıyordu.

Varılan nokta itibarıyla TEKEL'de izlenen politikalar hakkında söylemek istedikleriniz var mı?

TEKEL'in özelleştirilmesi sırasında halkta şöyle bir intiba yaratılmıştı "Aman canım devlet sigara mı üretir, aman canım devlet alkol mü üretir" deniyordu. Samsun'da konuştuğumuz yaprak tütün işletmelerinden bir uzman söyle söylemişti: "Kardeşim alkol ve tütün sağlığa yararlı bir şekilde üretilebilir mi? Evet üretilebilir. Kamu sağlığını gözeterek bir sigarayı üretebilirsin. Denetlersin içinde daha az kanserojen madde olur. Yabancı sigaraların çoğunun içine tadı, içimi aromayı artırmak için bin bir çeşit madde katılıyor, biz katmıyoruz" demişti. Bence bu bile devletin sigara üretmesi için yeterli bir sebeptir. Kamu sağlığı ve kamusal fayda açısından TEKEL'in özelleştirilmesini hatalı buluyorum. İkinci ciddi anlamda kar getiren, karının büyük bir bölümü hazine borçlarının kapatılmasında kullanılan bir yerdi TEKEL. 292 milyon dolara satılan alkol kısmını Mey içki bir yıl 950 milyon dolara sattı. Bir yılda ne yatırım yapmış olabilirler ki? Demek ki çok karlı bir yerdi. Özelleştirme ile devlet tütün sanayini elinden çıkarmakla, ikincilleştirmekle kalmadı çok önemli bir tarımsal ürününü de baltaladı. Tarımda çok ciddi bir çözülme yaratacak bu. Bafra'da biz araştırma yaparken 45 bin ailenin oradan göç ettirildiğini öğrendik. Samsuna, İstan-

bula, Bursa ya gidenler olmuş. Geride bıraktıkları toprakları satın alıp büyük tütün üretim çiftlikleri oluşturulmaya başlanmış. Köylü, topraksızlaşıyor, göçe zorlanıyor. Gittikleri yerde işçileşemiyorlar da. Bu esneklik ve güvencesizlik ortamında hangi şartlarda işçileşecekler? Önümüzdeki üç yıl içinde ciddi bir sosyal ve toplumsal sorunla karşılaşacağımızı düşünüyorum. Ayrıca tütün ekilen yerlerde başka ürün de üretilemiyor, su istemeyen bir ürün tütün sadece yağmurla büyüyen bir ürün, tütünü çektiğinde başka bir şey üretilmiyor. Ya tarımsal kapitalist yaratacağın ya da hiçbir şey üretilmeyecek artık.

Sendikal politikalar üzerine bir şey söylemek ister miydiniz?

Araştırma yaparken gözlemlediğim şeydi: "Özelleştirme olabilir ama düzgün bir özelleştirme olsun biz üyelemeyelim, aidatlarımızı alalım, sendika olarak kamuda da özelden de mücadele ederiz." deniliyordu. Özelleştirmeye karşıydı Türk-İş, ama hiçbir zaman tam karşı değildi. Bu kadar üye kaybedeceklerini öngörmemişlerdi. Ama solda da, diğer muhalif örgütlerde de Türkiye'de maalesef böyledir. Sürekli bir savunma hali, sürekli bir 'bu engeli atlayalım da sonra, başka şey yapalım' anlayışı egemendir. TEKEL eylemi hepimiz için çok önemli başka yollarla da desteklenmesi lazım. Biz burarlardan bir şeyler yapıyor desteklemeye çalışıyoruz. Karşı saldırılar da var ve bunlara çok daha fazla prim verilebilir. Enformasyon kirliliğini de bertaraf etmek gerekiyor. Halkın toplumsal vicdanında bir sıçrama yapması lazım TEKEL eyleminin. İnsanlığımızı, 60'ların, 70'lerin insani duyarlılığını tekrar hatırlamamız lazım diye düşünüyorum. ❖❖❖

İşçi kadın olmanın eylem halleri:

Türk-İş önünde TEKEL işçisi kadınlar

TEKEL işçileri, bir süredir unuttuğumuz, direnç ve dayanışmanın ne olduğunu gösterdiler. Ankara'nın göbeğinde ince naylon çadırları altında, kadınlı, erkekli, soğuğa, yağmura, gaza, tazyikli suya karşı.

*Binlerce işçinin bir kölelik yasası olan 4C'ye karşı yürüttükleri bu mücadele, hak arama-
nın ötesinde anlamlara sahip. Gazetelere, televizyonlara yansıyanlardan görüyoruz, sadaka düzeninin farkına varmış insanlar artık, merhamet değil dayanışma istiyorlar, bunun da nasıl olacağını yaşamlarıyla öğreniyorlar. Her gün onlarca olay geçiyor başımızdan bir olayın sadece olay mı yoksa tarih mi olduğunun ipuçlarını en iyi o işin içinde olanlar yani olayın özneleri anlatır bize. 17 Ocak mitingi öncesinde iki gün, TEKEL işçisi kadınlarla birlikteydik, sabahlama eyleminde de oradaydık. Bazen mikrofonu uzatmaya bile utandık, bazen direnişin havasına, dayanışma ruhuna kaptırdık kendimizi, amacımız kadın arkadaşlarımızın iş ve eylem deneyimlerini aktarmaktı... Normal zamanda olduğu gibi eylem alanında da farklı yaşantılarımız olduğunu düşünüyorduk. Evde bırakılan çocuklar, hasta anneler, telefonla verilen yemek tarifleri, uzun süre soğukta oturmaktan kaynaklanan kadın hastalıkları ... Kısaca işçi kadın olmanın eylem hali... Bambaşkaydı.*

AYNUR ERBAŞ

Eşim de destekliyor ailem de

Müdahalede en önde yer alan ve yaralananlardan biri de bendim; astımım var, astım krizine girdim. Memlekete döndüm 10 gün ağır bir tedaviden geçtim ve yine geldim. Sonuna kadar buradayız, bu işin dönüşi yok

Ben Aynur Erbaş 17 yıllık işçiyim. Evliyim çocuğum yok, Şu anda Adıyaman'da çalışıyorum. Malatya, Samsun, Adıyaman çok fabrika gezdim ben. Özelleştirme sürecinde yaşadıkları bunlar; biz özelleştirmiş buralar; biz özelleştirmiş mağdurlarıyız. Bir yer özelleştirilince bizi başka bir yere yolladılar. Yaşadıklarımızı anlatılmaz, kelimelere sığmaz bunu bizzat yaşamak gerekir. Şimdi buradayız gördüğünüz işin son noktasıdır. Biz özelleştirme sürecinde de inanılmaz eylemler yaptık. Malatya sigara fabrikası mesela kapatma kararı almıştı biz eylemlerimizle, kapatılmasının önüne geçmiştik. 97 yılından beri dolaşıyorum ben yatmadım hiç, Samsun'da üç Malatya'da iki vardiya halinde çalışıyorduk. Durmaksızın... Ailem de benimle beraber dolaşmak zorunda kaldı. Annem ve kardeşime de bakmakla yükümlüyüm, onlarda benimle beraber geldiler her gittiğim yere. Çok zor bir şey bu. Gittiğin ortama alışma, yeni bir çevre yeni bir muhit çok zor. Doğduğumuz yer değil, doğduğumuz yer memleketimiz oldu, biz bunu

bile sorun yapmadık. Çünkü gerçekten, çalışmak istiyorduk. Ve gittiğimiz yerlerde arılar gibi çalıştık. En ufak bir sorun çıkarmadık çalışma süresince. Bu gün de sadece işimizi ve ekmeğimizi istiyoruz. İdeolojik, diyor başbakan. Asıl onlar ideolojik hareket ediyorlar. Biz haklıyız, haklılığımızı herkes kabul ediyor. Eşim işsiz, bir tek ben çalışıyorum. Evi aileyi ben geçindiriyorum... Eşim de destekliyor beni ailem de... Sonuna kadar senin yanındayız, diyorlar. Buraya gelip onlar da destek vermek istiyordu. Ama ne sağlıkları ne de maddi durumumuz buna elvermiyor. Müdahalede en önde yer alan ve yaralananlardan biri de bendim; astımım var, astım krizine girdim. Memlekete döndüm 10 gün ağır bir tedaviden geçtim ve yine geldim, buradayım. Sonuna kadar buradayız, bu işin dönüşi yok. Biz haklıyız, bunu tüm ülke hatta dünya kabul etti. Görüyorsunuz gelen destekleri. Bizi yönetenler ise mecliste basının önünde bizim haksız olduğumuzu kanıtlamaya çalışıyor. Yok "yetim hakkı yiyorlar, yatıyorlar" filan, bunlar bir işçi için çok ağır hakaret. Ben 17 senelik işçiyim, hiçbir arkadaşımın benden farkı yok. Yaprak tütünde çalıştık biz, akciğerlerimiz harap oldu hemen hemen herkeste astım, bel fıtığı, boyun fıtığı var. Şu anda bu üç hastalık da var bende. Bunlar yatarak olmadı. Benim 4C gibi kölelik maddesini kabul etmemi istiyorlar. Bunu yasalastırmaya çalışıyorlar. Bunu kabul etmem, ölümümü kabul etmem demek. Burada dayanışma çok iyi. Zaten şu anda burada bulunan arkadaşlarımızın büyük bir bölümünü tanıyoruz. Çünkü biz devamlı oradan oraya taşındık, sürüldük. 2001'de Malatya'ya.

13 ilden insan geldi, alkolü içkilerden ve kapanan yaprak bakım işletmelerinden kadın arkadaşlar geldi. Samsun'da da birlikte çalışmıştık, burada tanımadığım arkadaşım yok benim. Herkes hemen hemen benim gibi. Gün boyu eylem yapıp gelen misafirleri karşılıyoruz. Sesimiz kısılmıyor bile; bu bir mucize. Gittikçe, güçleniyoruz gelen her destek bize güç ve moral veriyor. İnanılmaz enerjimiz var, dün başlamış gibiyiz 31.günü arkada bıraktık bunu saymıyoruz bile. Haklarımızı alana kadar buradayız. Petrol-İş Kadın Dergisi'ne teşekkür ediyoruz. Sizdeki kadın işçiler de Novamed'de bir mücadele verdiler, onları biliyoruz. Bizim başka çaremiz yok, birleşe, birleşe sesimizi duyurup kazanacağız. Başka türlü olmaz çünkü...

Ferice Bedel

Koca koca kolileri kaldırıyorduk

Yaprak tütünde çalışıyordum. Hakkımızı alana kadar buradayım. İkizlerim var, kız daha çok küçükler onları da bıraktım.

Batman'dan bu sabah geldim, yedi çocuğum var; bıraktım onları geldim. Uykusuzum... Çocuklara iki bekâr görümcem var, onlar bakıyorlar. Kaynanam ve kayınbabam öldüğü için görümcemler de bizde oturuyor, onlara da biz bakıyoruz. 21 yıldır yaprak tütünde çalışıyordum. Hakkımızı alana kadar buradayım. İkizlerim de var kız daha

çok küçükler onları da bıraktım. Ne yapacağım, geldim buraya 10 günlük rapor aldım. Hakkımızı alana kadar gitmek istemiyorum. Yine rapor alacağım. 4C'yi istemiyoruz, nasıl kendimizi besleyeceğiz, çocuğumuzu nasıl okula göndereceğiz? Biz şimdiye kadar çalıştık, yatmadık hiç. Bel fıtığı var bende, kireçlenme var, koca koca kolileri kaldırdık, meslek hastalığı var bak oturamıyorum. Yorgunum konuşamayacağım daha fazla. Çok teşekkür ederim canım.

Figen Ekinci

Başımıza neler geleceğini bilmiyorduk

Sizi memur yaptık, dediler o zaman bize. "657'yi görünce biz de memur olduk" diye düşündük, 657'nin a'sı, b'si, c'si neleri varmış bilmiyormuşuz.

4 C'de çalışıyoruz biz arkadaşlarımız anlasın istiyorum 4 C'yi. Onlarla dayanışmak durumumuzu anlatmak için geldim. 1999 yılında Gima'dan özelleştik biz, 1999'dan 2006 yılına kadar açıkta kaldık. O dönemde Türk-İş'in önünde bir eylem yapıldı biz de 56 gün bu eyleme katıldık, 4C çık-sın, diye ama ne olduğunu, başımıza neler geleceğini bilmiyorduk. Kimse de bize anlatmamıştı. Buraya gelen bakanlar "Sizi memur yaptık." dediler o zaman bize. 657'yi görünce "Biz de memur olduk." diye düşündük, 657'nin a'sı, b'si, c'si neleri varmış bilmiyormuşuz.

Yılda 10 ay çalışıyoruz, iki ay ücretsiz izine çıkartılıyor. Artı iki aylık dönemde SSK'lı bir işte, ek bir işte kesinlikle çalışmıyoruz. Dört ayda bir, iki günlük rapor alabiliyorsun, yani 4C'nin hastalanma hakkı yok. O dönemde bize ölümü gösterip, kansere razı ettiler. Ben Ankara'da çalışıyorum, 4C'li olarak. İki çocuğumu yatılı okula verdim. Kırşehir'e iki saatlik yola gidemiyorum. Biz karı, koca iki kişi çalışıyoruz ve üstesinden gelmiyoruz hiçbir şeyin ya tek maaşlı çalışan insanlar ne yap-sın? Arkadaşlarıma, ölümü göze alsınlar buradan gitmesinler, diyorum. Zaten 4C'yi kabul ettiklerinde ya-sarken ölü olacaklar. Biz de her türlü desteğe hazırız on-lara.

Yasemin Yeşereş

Gazi da suyu da yiyenlerdenim

Ciğerlerimiz zaten sağlıklı değildi, sabahtan akşama kadar soğukta duruyoruz günlerdir, daha da kötü oldular. Gücümüzü aşan şeyler yaşıyoruz

31 gündür buradayım. 19 yıldır çalışıyorum. Malatya Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü'nden geldim. Bekârim. Sonuna kadar da buradayım. Şimdiye kadar Tes-İş'in misafirhanesinde kalıyorduk, bugün her yerden insanlar geldi, ne yaparız bilmiyorum. Ben baştan beri buradaydım... Gazi da suyu da yiyenlerdenim. 4 C'yi kabul etmiyoruz, özlük haklarımızı ala-

na kadar da buradayız. Ankara halkı destek verdi, bu tür destekler bize güç kazandırıyor. Gazı yedik hastalandık, bronşit olduk, idrar yollarımızı üşüttük. Ciğerlerimiz zaten sağlıklı değildi, sabahtan akşama kadar soğukta duruyoruz günlerdir, daha da kötü oldular. Gücümüzü aşan şeyler yaşıyoruz. Burada biz ekmek mücadelesi veriyoruz. Ailem de beni destekliyor. Çalışmazsam biliyorlar, kimse bize ekmek vermeyecek. Annem rahatsız göz ameliyatı oldu, o şekilde bırakıp geldim, aklım onda. Burada kadınlar arasında çok büyük birlik ve beraberlik var. Bizim kadın başımıza böyle ayakta durmamız erkeklerle de güç veriyor. Bu güç her şeyi yener.

Fatma Çelebi

Çalışmak, üretmek istiyoruz

İşe gelir gibi geliyoruz buraya, burası, işimiz evimiz oldu. İnsanlar bizi destekliyor, Ankaralılar da destekliyor. Bu, çok iyi bir şey.

Malatya'dan geliyorum. Ben de bekârim, 19 yıldır çalışıyorum. Önce sigara fabrikasındaydık; günde 40-50 ton üretim yapıyorduk, yoruluyorduk ama mutluyduk, huzurluyduk. İşyerlerimiz kapatıldıktan sonra huzursuzluklar başladı. Kapatılmaması için de mücadele ettik ama başarılı olmadık. Buralara kadar gelemedik geçen yıl TEKEL kapatıldığı zaman Kayseri'ye kadar geldik ama orada bekletildik ve geri dönmek zo-

runda kaldık, buralara kadar gelmedik. Fabrika kapatılınca biz kendi ilimizde depolara nakledildik. Tütün yabancı şirketlere satılmıştı. Onlar da gelip depodan alıyorlardı, yapılacak fazla bir iş yoktu. İşçinin hiçbir suçu yok. Biz çalışmak istiyoruz, üretmek, iş istiyoruz, neresi olursa olsun. Bunu halka değişik yansıtıyorlar. Üretmekten zarar gelmez, üretim olmadığı zaman zarar görüyor ülke. Niye üretim yapmak istemiyorlar? Özelleştirilmeseydi bütün memleket için de bizim için de daha hayırlı olurdu. Satışları üründen elde ettikleriyle yeni yeni fabrikalar, yeni iş alanları açılabilirdi. Ben de baştan beri buradayım. İşe gelir gibi geliyoruz buraya, burası bizim işimiz evimiz oldu. İnsanlar bizi destekliyor, Ankaralılar da destekliyor. Bu, çok iyi bir şey. Kaç gün geçtiğinin bile farkında değiliz. Burada her kültürden, Kürt, Türk, Çerkes herkes var ve herkes işin ekmeğinin peşinde, başka bir şeyin peşinde değiliz. Gücümüz buradan geliyor. İnşallah haklarımızı alacağız. Evlerinden dışarı çıkamayan kadınlar var burada belki de şimdiye kadar, sadece işe gidip gelen kadınlara kimse "gitme sen kadınsın" diyemiyor, diyemez de artık.

Şengül Yılmaz

Çalışma hakkımı elimden alı-yorlar

Kadının çalışması şart, bir kadının ayakları üzerinde durması çok önemli. Bugün bize, TEKEL'de çalışan kadınlara "bu hakkımı elinden alacağız" diyorlar. Bunu kabul edemeyiz.

Diyarbakır'dan geliyorum. 1993 yılında Muş Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü'nde işe başladım. Bekarım. Özelleş-

tirme nedeniyle işletmeler kapatıldığında 2001 yılında Diyarbakır'a zorunlu tayin edildim. 2001'den beri Diyarbakır Tütün İşleme Fabrikası'nda çalışıyorum. Ben çok gezmedim, bir ay gezdim, şu ana kadar. Aşama, aşama kapatıldığı için işletmeler, bazı arkadaşlarımız üç, dört yer gezmek zorunda kaldılar. Ne zamandır çok ciddi bir sorundu bu. Özelleştirmelerden sonra büyük bir miting yapılmıştı Ankara'da, şubelere döndüğümüzde konuşmuştuk, günü kurtardığımızı söylemiştim, hatta "her kapanan işyerinin işçilerini başka fabrikalara itiyorsunuz, bu çözüm değil" diyerek tartışmışım. Sorun ötelendi. Pazarlamalar kapatıldığında bu eylem yapılabilirdi, Sigara fabrikaları kapatıldığında bu eylem yapılabilirdi. Sadece Diyarbakır'da değil bütün bölgelerde böyle oldu. En son noktaya gelindi. İşletmeler kapatıldı. "olsun fabrikalar duruyor", fabrikalar kapatıldı pazarlamalar kapatıldı, "olsun işletmeler duruyor", hep böyle dendi. İşçide bir bilinç oluşmadı, oluşturulamadı. Çalıştığımız süre bir ay da olsa "tamam olsun" dendi, bazı sorunlar görmezlikten gelindi. Kitlese anlamdaki eylemler çok daha önce yapılabilirdi. Çünkü o zaman biz ürettiyorduk, fabrikalar çalışıyor, pazarlamalar işliyordu, üretimden gelen gücümüzü kullanabilirdik. Bugün artık gidecek yer kalmadı. 31 gündür buradayım ben. Saldırıda çok ciddi anlamda gaz yedim iki gün

rahatsızlandım. Alanı terk etmemek için eylemin kırılmaması adına sonuna kadar kaldım. Oradan kaçmak demoralize etmek olurdu birilerini. Ama insanlık dışı bir saldırıydı. Bizi dağıtmaya yönelik değildi sadece, farklı hesaplar bizim üzerimizden temizlendiği için ciddi anlamda hırpalandık. Kimin eylemi olsaydı, kim hakkını aramaya çalışsaydı, herhangi bir sendika o gün aynı muameleyle karşı karşıya kalacaktı. Ankara'nın bu kışında, dirhem kuru yer kalmamıştı üzerimde, çantamın içinden sular akıyordu. 78'ler Derneği bizi sokaklardan tek tek topladı. Sağ olsunlar eşorfman almışlar, onları giydik. Dağıtmaya yönelik bir şey değildi, savaş gibi bir şeydi, gözdağı verdiler. Kesk'ten, çeşitli sivil toplum örgütlerinden, Emep'ten kadınlar bizi misafir ettiler. Şimdi yeğenlerimde kalıyorum. Zaten kadınlarda nerede, yerleşti mi yerleşmedi mi, diye kimse gelip sormadı. Fabrikada çok kadın olmadığı için, bizle pek ilgilenmediler. Görüyorsunuz, hala öksürüyorum. Yarın yine doktora gideceğim. Ama çok güçlü durduk, hala da duruyoruz.

Bu insafsızlığı, vicdansızlığı, bu kadar duyarsız kalınabileceğini gerçekten de tahmin etmiyordum. Ben Diyarbakır'dan çıktığımda sorunun bir, iki günde çözümleneceğini, bizim de geri döneceğimizi düşünüyordum. Bugün 31 gün hala sonuç yok. Bize dayatılan kölelik yasasını, çalışma süresini üç gün, beş gün yükseltip, allayıp pullayıp önümüze sunuyorlar. Her sene bakanlar kurulu oturup vize verecek. Bunun diğer sene için hiç güvencesi yok. Hükümet değişse “Bundan önceki hükümetin verdiği hak, ben bunu kabul etmiyorum, beni bağlamaz” deme hak-

kına sahip. O zaman ne olacak? Ayrıca sosyal haklarımızın tümü elimizden gidiyor. Ama direniyoruz.

Şu anda pek iyi durumda değiliz. Yanımızda kıyafet getirmedik. Barınma sorunuz var, banyo yapmanız gerekiyor. Öğrenciler, diğer sendikalar, ivil toplum örgütleri bizi destekliyor. Kumpanyaları bile başkaları getiriyor... Türk-İş çok az şey yapıyor. Bu tarz ey lemlerde her şeyin daha önceden hesaplanması lazım yarın herkes burada olacak, yağmur yağsa, çadır yok ortada, tabure falan hiçbir şey yok. İnanılmaz bir koordinasyon bozukluğu var. Her Şubeden işçi arkadaşlar kendileri kendi koordinasyonlarını yapıyorlar. Tabipler odası sağ olsun... Yukarıda oda açtılar, hastalara bakıyorlar. Memur sendikalarında biliyorsunuz, denetleme mekanizmaları var. İşçi sendikalarında maalesef bu yok. İşçi arkadaşlardan rica ediyorum. Sendikalarını denetlesinler. Bizde pek çok şey göstermelik olarak yapılıyor. Mese la, kadın kolları temsilciliği verildi ama göstermelik bir şeydi, yapmak istediklerimin hiçbirini yapamadım, olmadı. Boşuna yer işgal etmeyeyim diye dilekçemi verip istifa ettim. İşçi arkadaşlarımızın verdikleri oyu takip etmeleri lazım. Eğitim istesinler, bil gilenmek için paneller istesinler... Bize dayatılan şeyin içeriğini kaba hatlarıyla burada öğrendik. Son noktayı beklemesinler, araştırsınlar, istesinler. Ataerkil toplumda kadın olmak çok zor. Bir yerde çalıştığınızda bir sosyal statü elde ediyorsunuz, kadının çalışması şart, bir kadının ayakları üzerinde durması çok önemli. Bugün bize TEKE L'de çalışan kadınlara "bu hakkını elinden alacağız" diyorlar. Bunu ka

Fotoğraf: Filiz Karakuş

bul edemeyiz. Bir de ka-
dın istihdamını artır-
alım, diyorlar. Benim çalış-
ma hakkımı elimden alıyor-
lar.

Ben hem gözlem yapıyorum, hem de okuyorum. Kendi açımdan bunları öngörebiliyordum... Kadınların emeğine saldırdığı zaman nasıl aslan kesildiğini, gözünün hiç korkmadığını gördüm, eylemimizde bu beni bir kadın olarak çok umutlandırdı. Düne kadar hiçbir dünya görüşü olmayan sadece aldığı maaşı düşünen kadınların 31 günlük eylemde çok çok şeyler öğrendiğini gördüm. Arkadaşlara, yarın öbür gün bir hak arama eylemi olduğunda gider misiniz, diye soruyorum hepsi “evet” diyor.

Fatma Güler

Sırtımızdan ter akıyordu

Eyleme gelirken, kızım, eşim “sen ne yapacaksın, hastasın” dediler. Ama ben “Olur mu annem, bu bizim davamız ben gitmesem, sen gitmesen kim gidecek?” dedim. Buradayım işte.

İzmir’den geliyorum, uykusuz ve yorgunum, başım da çatlayacakmış gibi ağrıyor. Ama sonuç alacağımızı düşünüyorum ben uykusuz ve yorgun olmamıza değecek yani. İzmir’de de eylemler yaptık AKP binasının önünde eylem yaptık, vapurda yaptık... Orada da durmuyorduk . 20 senedir çalışıyorum, emekliliğime bir sene kaldı. Bir oğlum, bir kızım var, oğlum evli, kızım 23 yaşında bekar ve çalışmıyor. Eşim de bir buçuk senedir çalışmıyor, bir tek ben çalışıyorum. İki evi birden idare ediyorum... Çok rahatsızım esasında çalışmaya gücüm yetmiyor ama başka çıkar yolumuz da yok. Bende de meslek hastalıkları var. Astım, bronşit, bel fıtığı. Tütünden kaynaklanan rahatsızlıklar. Hastalık sahibi oldum, yatmadık biz yan gelip, hiçbir zaman. Sırtımızdan ter akıyordu. Eyleme gelirken, kızım, eşim “sen ne yapacaksın, hastasın” dediler. Ama ben “Olur mu annem, bu bizim davamız ben gitmesem, sen gitmesen kim gidecek” dedim. Buradayım işte. Eşim de gitme, dedi ama ben dinlemedim, onu geldim. Arkadaşlarımla sonuna kadar buradayız, hakkımızı almadan bir yere kılmıdamayacağız.

Sevinç Çevik**Sağ kolum artık tutmuyor**

Boğazımdan ameliyat oldum, parça aldılar. O ortama girmemem lazımmış ama ben gene de işimi bırakamadım, çalışıyorum. Herkes gibi çocuğumun geleceğini düşünüyorum.

Ben de 20 senedir çalışıyorum. Evliyim bir kızım var. İzmir Balatçık Tütün İşletmesi'nde sıyırma bölümünde çalışıyorum. İşimiz çok ağırdı, yeri geldiğinde önümüzdeki suyu içmeye, tualete gitmeye bile fırsat bulamıyoruz. Sıyırma da çalıştığımız için kolumda sinir sıkışması, tenisçi hastalığı, boynumda da boyun fıtığı var. Sürekli sıyırma yaptığım için bu sağ kolum tutmuyor artık. Akşama kadar tütün sıyırıyoruz ha babam de babam. Kızım var benim küçük 9 yaşında ağlaya, ağlaya bıraktım, geldim. Babası bakıyor, eşim destek veriyor, çünkü hakkımızı arıyoruz; başbakanın dediği gibi yan gelip yatmadık, yetimin hakkını da yemedik, alnımızın teriyle para kazandık, kazandıysak. Yatarak almadık. Belimiz ağrıyor, tütün kokusu solumaktan ciğerlerimiz harap, boğazımdan ameliyat oldum, parça aldılar. O ortama girmemem lazımmış ama ben gene de işimi bırakamadım, çalışıyorum. Herkes gibi çocuğumun geleceğini düşünüyorum. Okumasını istiyorum. Onlar bizim çektiğimizi çekmesinler istiyorum. 4 C ile biz çocuklarımızı okutup

onlara iyi bir gelecek hazırlayamayız. Bu eylemde kazanacağımıza inanıyorum. Buraya geldikten sonra da inancım pekişti, bizi destekleyenlere teşekkür ediyorum.

Saadet Ulusal**İl, il gezdirdiler bizi**

Çok başarılı çocuklardı ama sürekli okul değiştirmek onların başarılarını da etkiledi. Büyük çocuğum ilkokul beşe kadar altı, yedi öğretmen değiştirdi.

Ben Adana'dan geliyorum ve 21 yıllık tütün işçisiyim. İlk işe girdiğim yer Batman'dı kaçınıcı işyerimin olduğunu unuttum. Batman, Malatya, İzmir, Antakya, Ankara, Adana. İl, il gezdik. Adana'da başmüdürlükten, Adana Yaprak Tütüne gittik. Ekmeğimizin peşinde dolaşıyoruz. Hiçbir zaman pes etmedik, etmeyi de düşünmüyoruz. Çocuklarımızın geleceği için çalışmak zorundayız. Aslında benim primim dolu, hizmet de dolu yaş vurduğu için emekli olamıyorum. Benim iş için oradan oraya gitmemle çocuklarım mahfoldu, psikolojileri bozuldu. Çok başarılı çocuklardı ama sürekli okul değiştirmek onların başarılarını da etkiledi. Şu anda hiç de istediğim durumda değilim. Büyük çocuğum ilkokul beşe kadar altı, yedi öğretmen değiştirdi. Bu durum her şeyimizi etkiledi. Batman'da da İzmir'de çok yoğun çalışıyorduk. Pek çok arkada-

şımız sağlığını kaybetti kimisi kanser, kimisi astım, kimisi bronşit oldu. Meslek hastalığı bunlar, toza bağlı alerjik hastalıklar şu anda birçoğumuz hastayız. Adana'dayım şu anda benim hiç akrabam yok orada. İki çocuğum okula gidiyor. Onları yalnız bırakıp gelmek zorunda kaldım. Arada gidip, tekrar dönüyorum. Beyim de bıktı artık, çocuklara bakmaktan. Ama ben sonuna kadar devam edeceğim. Çocuklarımızın geleceği için direneceğiz sonuna kadar buradayız.

Sevim Güler**Ameliyatlıyım, ama atladım geldim**

Üretime erkek koymadıkları için, biz erkeklerin yaptığı işi yapıyoruz, tütün balıklarını atıyoruz, indirip, kaldırıyoruz. Erkekler genellikle depoda çalışıyorlar.

16 yıldır İzmir Balatçık'ta çalışıyorum. O kadar ağır koşullarda çalışıyorduk ki

sağlığımı kaybettim. Bütün gün ayakta durmaktan, süpürge ve sıyırma yapmaktan bacaklarımda varis çıktı. Ameliyat olmak zorunda kaldım. Bir günlük ameliyatlıyım ama ona rağmen sakat ayağımla geldim buraya. Emek harcadık biz. Başka bir şey değil. Ben diğer arkadaşlarım gibi fazla dolaşmadım ama sağlığımı kaybettim. İki kızım la hayata tutunmaya çalışıyorum. Babaları bile yok başında; kiradayım. Tek başıma okutmaya çalışıyorum. Biri 10 yaşında diğeri, 16 anneme bırakıp geldim onları. Annemlerin de bir emeklisi bir geliri yok onlar da benim elime bakıyor. Ekmeğimiz için çocuklarımız için sonuna kadar da mücadele edeceğiz, bırakmayacağız bu işin peşini. Bu sabah geldik ve olumlu bir cevap almadan da gitmeyeceğiz. Buraya gelenler o kadar zor koşullarda geldiler ki. Biz son güne kadar sıyırma yaptık. İşimizi bırakıp da geldik. Hala üretim yapıyoruz. Gelip kimse görmedi, bizim üretim yaptığımızı, gazetecileri getirelim dedik, sokmadılar. Bu Tayyip diyor ki, yan gelip yatınız, diyor. Ben 16 yıl bir gün yatmadım. Herkes biliyor, görüyor bunu... Ezilen hep işçi sınıfı oluyor. Kim-

se bilmiyor, bizim son güne kadar çalıştığımızı. İzin kestirip gittik. Bizi “çalışmıyor” diye suçlu duruma sokmak istiyorlar. Biz fabrikada herkes çıkarılmıyor, Ocak ayının 31’inde bazıları çalışmaya devam edecekler, bazıları gidecekler. Bu da haksızlık oluyor. 31’ine kadar burada Ankara’dayız. Üretime artık erkek koymadıkları için, biz erkeklerin yaptığı işi yapıyoruz, balya atıyoruz, indirip, kaldırıyoruz. Erkekler genellikle depoda çalışıyorlar. Bakın ben de bel fıtığı da var, ellerim egzama oldu tütün dokunuyor bana. Ameliyat olurken film çektiler... Bana “sen sigara mı içiyorsun”, diye sordular. Yok dedim, ben hayatında sigara içmiş bir kadın değilim. TEKEL’de çalışıyorum tozun içinde, dedim. Ciğerlerim lekelenmiş bu yaşta. Kim yan gelip yatmış, utanmaları lazım.

Nurten Kaya

Onbir ay çalış, sonrası belli değil

Eşime, ben yıllarımı vermişim, bu ekmeği sen de yedin, arkamda olmak zorundasın, diyorum. Zaten arkamda da, destekliyor beni.

İzmir’den geldim, Balatçık’tan. Bizim orada üretim devam ediyor yordu hala. Şalterleri indirdik, geldik. Birkaç arkadaşımız rahatsızlığından dolayı gele-

medi onun dışındakiler buradayız. Biz onlardan fazla bir şey istemiyoruz, kazanılmış haklarımıza sahip çıkmak için buradayız haklarımızı almaya geldik. Yapılan haksızlığa karşı direnmeye geldik. Ekmeğimizi istiyoruz biz. İşimizin daimi olmasını istiyoruz. 4C bir

aldatmacadır. Bir senelik sözleşme yapacaklar bizlerle diğer sene ne olacak? Bu aldatmacanın karşısında durmaya geldik. 16 yıldır çalışıyorum, emekliliğime beş yılım var. Abartılı maaş bordrosunu gösterip, insanları kandırıyorlar. Bordroların hepsi brüt, en fazla alanımız 1 350 TL alıyor. Bize “Çok yiyiyorsunuz, bir ekmeğe yerine yarım ekmeğe yiyin” diyorlar. “Bu sene doydunuz, seneye Allah kerim” diyorlar. Emekli olasıya kadar böyle çalışsak, yine de olabilir. Ama bize bu konuda hiçbir garanti vermiyorlar. Bir sene çalışacağız, sonrası belli değil. Gittiğimiz iş yerinde işçi istihdamı fazla olursa çıkartılacağız. Sosyal haklarımızı

vermeyecekler. Kıdem tazminatını zaten hak etmiş-tik. TEKEL işçisini paranın, menfaatinin peşinde koşan insanlar olarak gösteriyorlar. Tekrar söylüyorum. Biz ekmeğimizin, işimizin peşindeyiz. Başka bir şeyin değil. Hepimiz sakatız... Bel fıtığı, kireçlenme, depresyon, astım... Bir tek geçen sene 7 ay çalışmadık. O da işverenin ayıbı bizim değil. İş veriyorlar da yapmıyor muyuz? Sen sigarayı, şarabı kapatırsan nerede çalışacak insanlar, kendi işçinize bu yapılır mı? Üç çocuğum var. Eşime bıraktım. Çocuklara bakan olsaydı o da gelirdi. Eşime, ben yıllarımı vermişim, bu ekmeği sen de yedin, arkamda olmak zorundasın, diyorum. Zaten arkamda da, destekliyor beni. Sesim, soluğum kısıldı bakın bağırmaktan hak arıyoruz, burada hak. İzmir’de biz gemi de kaçır-dık. Ekmek kavgası vermemin hazzını yaşadım orada, Herkes bizi destekledi. Bu yalnızca bizim sorunu-muz değil, biz çocuklarımızın, gelecek kuşakların hakkını da savunuyoruz. Sosyal haklarımıza sahip çıkmazsak onlar ne yapacaklar. Emekliliği de göremeyecekler belki onlar. Hem gün istiyorlar, hem de uzun süre çalıştırmıyorlar, bu ne biçim anlayış? Fabrikada üretimde hep kadınlar çalışıyor. Biz yaprağı ipten sıyrıyoruz, o tozları yutanlar bizleriz yani.

Tozlu, kurtlu, böcekli, ilaçlı tütünler...sesimin kısıklığı biraz da ondan. Başbakan 31 ocak son, diyor biz hala üretim yapıyoruz. İhtiyaç yoksa niye üretim yapıyor? Hepsini aldatmaca. Ekmeğimizi helal kazanıyoruz. Sigara işçisiyim ben, sigarayı kapattılar, başmüdürlüğü kapattılar, buraya geldik... İnsanları yığıdılar önce öyle şimdi de ko-

nuşuyorlar. Ben İzmir içinde gezdim ama İstanbul’a, Bandırmaya gidenler oldu bizim oradan. Biz kazanılmış haklarımızın peşindeyiz... Başka bir şey istemiyoruz.

Hamdiye Taş

Kalp romatizması var bende

Hastalığımda çalıştığım yerin de etkisi var tabii. Küçük, havasız boğucu bir yerde çalışıyorduk. Çalıştığım yerde işçiye değil, tütüne önem veriliyordu. Ama yine de ekmeğimizdir, diyorlardı

Diyabakır’ da damar çekme fabrikasında çalışıyordum. 21 senelik işçiyim. Ama yaştan dolayı emekli olamıyorum. Yazının geldiği güne kadar çalıştık. Ertesi gün sizi işten çıkaracağız, diyorlar. Bantta çalışıyordum, tütün balyaları önümüze geliyordu. Fabrika çok büyük, ufala, ufala gidiyor tütün ama. Gelsin bir görsün hele yan gelip yattık mı. Yaşı ne olursa olsun süresi dolanları emekli edelim, diğerlerini de sürekli çalışabilecekleri bir kuruma verelim deseydi, biz de bu hale düşmezdik, kendisi de bu kadar çıkmazda kalmazdı. Hizmeti dolanı emekli olur, bu karda kışta Ankara yolunu çeşme yapmazdık. Yazıklar olsun ona.

Başlangıçtan beri buradayım. Ama hastayım, ben de kalp romatizması var. Bir ara hastalandığım için gittim, kalbim sıkıştıyordu, nefes alamıyordum. Sonra tekrar geldim.

Hastalığımda çalıştığım yerin de etkisi var tabii. Küçük havasız boğucu bir yerde çalışıyorduk. Çalıştığım yerde işçiye değil, tütüne daha fazla önem veriliyordu... Yine de ekmeğimizdir çalışırız, diyorduk. Yazın Diyarbakır valisi ziyarete gelmişti, bizim çalıştığımız yerde birkaç dakika kaldı, buram, buram terledi duramadı gitti. Biz her gün o koşullarda çalışıyorduk. Terimiz ayaklarımızın dibine kadar damlıyordu. “Ananızdan emdiğiniz süt kadar helaldir aldığınız para” demişti o zaman. “Çalışmıyorlar” diyor bir de başbakan valinin kendisi gördü nasıl çalıştığımızı. Ne vali ne de AKP’liler Diyarbakır’da çıkmıyorlar karşımıza. Bize destek yok hiçbir yerden.

10 ve 13 yaşlarında iki çocuğum var, eşim çalışmıyor, ona bıraktım çocukları geldim. Bir aydır hepimiz ailece ağlıyoruz. Yediğimiz ekmeğin haram oluyor bize. Tutacak bir dalım yok ne evim var, ne de başka bir gelirim. Sadece sadece maaşım var. Ayda bir kalp iğnesi vurulmam gerekiyor. Ben çalışmasam ölürüz. Burada en çok dayanışma hoşuma gidiyor. Arkadaşlarla her şeyi ekmeğimizi, yemeğimizi, giyimimizi paylaşıyoruz. Ekmeğimizin peşindeyiz biz. Vicdanı olanlar görür bunu. Maliye Bakanı Mehmet Şimşek- bölgemizin insanı olacak bir de di-

yor ki 4C yoktu biz çıkardık. Sanki iyi bir şey yapmışlar. Yeni evlendi biliyorsunuz, evinde 6-7 banyosu var. Villalarda oturuyor. Bizim bir tek odamız bile yok. Yazıklar olsun onlara.

Naime Taşdemir

Çocuklara babaları bakıyor

Cevizli TEKEL’den geliyoruz. Şu anda üretim yok. Önce yaprağa gittik, sonra sosyal tesislere, oradan yuvaya dağıldık. Şimdi onlar da bitti. Evliyim, çocukları evde bıraktım, babaları bakıyor, perişan olduk hep birlikte. Eşim bana ses çıkarmıyor. Ekmek parası, ne diyecek. Geceyi buralarda geçiriyoruz. Donduk. Bak sesim de kısıldı, konuşamıyoruz artık ama hakkımızı almadan hiçbir yere gitmiyoruz. Buradayız, bilsinler.

Türkan Avcı

Annelik sorumlulukları bitmiyor
Çocuğum ana sınıfına gidiyor. Sabahları erken uyandırıyorum babasını ona sütünü içirmesi için. Yemek için de “şunu yap, bunu pişir” filan diyorum, buradan.

2001’de Batman’dan geldik İstanbul Cevizli’ye. Özelleştirmeye karşı da eylemler yaptık biz. O tarihten aldılar bizi yaprağa, bazı kadınları büro işine verdiler. Bazıları yemekhaneye gitti, kimileri de odacılık yapmaya başladı. Memurlara hizmet yapıyorduk. Herkes dağıldı yani. 32 gündür buradayız. İki küçük çocuğum var, babaları bakıyor onlara. O konularda anlayışlıdır eşim, gelmek de istedi, ama çocukların okulu var. Karne aldıktan sonra onlar da buraya gelecekler. Geceleri soğuk oluyor. Yürüyoruz, oynuyoruz, ısınmak için ateş de yaktık gazetelerle. Başım ağrıyor, zaten hepimizde astım var, sağlığımızı çoktan kaybettik biz. 21 yıldır çalışıyorum ve emekli olamıyorum. Bu olur mu? Eylemlerimizle kendimizi anlatmaya çalışıyoruz. 4C’ye geçerse ne yaparız? İstanbul’da zaten kıralar, 500-600 TL. Kira mı vereceksin, geçinecek misin, çocukları mı okutacaksın? Hangi birini yapacaksın? Eşim çalışmıyor. Daha doğrusu iş bulunca çalışıyor. Ben 2001’de yeni doğum yapmıştım Aralık ayında 20 günlükken bebeğimi aldım da geldim. O ay İstanbul da çok kar yağmıştı. Hiçbir yeri bilmiyorduk. Sendika bize çok yardımcı oldu. Ev tuttular, yerleştirdiler. Çok sevinmiştik o zaman. Annemim ben sorumlulukları burada da devam ediyor. Çocuğum ana sınıfına gidiyor. Sabahları erken uyandırıyorum babasını kalkıp ona sütünü içirmesi için. Yemek konusunda da “şunu yap, bunu pişir” filan

diyorum, buradan. Her şeyi kadın yaptığı böyle bir günde yük ona yüklendiğinde erkek de ne yapacağını şaşıyor tabii. Bir yol gösterince daha kolay oluyor. “Beslenmesini hazırla, şunu giydir, sütünü içir” diye buradan telefonla anlatıyorum. Çocuğa da telefon açıyorum. “Anne gel artık, polis amcalar sizi çok dövdüler mi?” diye soruyor. “Yok yavrum” diyorum. “Ama televizyondan gördük” diyor. Onların da psikolojileri bozuldu. Hakkımızı alana kadar buradayız.

Aysun Avcı

Annelik burada da devam ediyor

Evliyim. 21 yıldır çalışıyorum, emekli olamadım. Beş çocuğum var dördü okuyor. Kirada oturuyorum. Ben de Cevizli’de çalışıyordum. Fabrikaya yakın yerde ev de tutmuştuk. 570 TL kira veriyorum, dört çocuk okutuyorum. 4C’ye geçsem aldığım para kiraya yetmez. Eşim özel sektörde yeni işe girdi, asgari ücretle çalışıyor. Çocukları babasına bıraktım geldim, o ilgileniyor. Eşimin ve çocuklarının geleceği için buradayım. Hakkımızı almadan gitmeyeceğiz. Gerekirse bir ay daha buradayız. Çocuklarımız okula gidiyor. Sabahları buradan uyandırıyorum. Ben uyandırmazsam okula geç kalıyorlar. Annelik burada da devam ediyor. Biz zam istemiyoruz. Haklarımızı istiyoruz. ❖❖❖

8 Mart için farklı bir tarihçe: Uluslararası Kadınlar Günü: Kayıp Belleğin Peşinde

Bazen efsaneler gerçekleri aşarak, kendi gerçekliğini inşa eder. 8 Mart'ın tarihçesi hakkında bilgilerimiz de biraz öyledir. Bu konuda çeşitli görüşler var. Brezilya'da Sao Paulo'da faaliyet gösteren SOF adlı kadın örgütünün 8 Mart'ın kökeni konusunda hazırladığı bir metin bildiklerimizden farklı bir gerçeğe ifade ediyor... Ya da bir gerçekler toplamını gösteriyor bize...

Çeviri: Yıldız Temurtürkan

Uluslararası Kadınlar Günü'nün kökenlerine ilişkin ana tarihsel referans, Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da 1910 yılında toplanan İkinci Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'dır. Bu Konferansta **Clara Zetkin** resmi bir uluslararası kadınlar günü ilan edilmesini önerdi. Önergede 8 Mart bahsi geçmez. **Clara**, yalnızca Amerikalı sosyalist kadınlar örneğini takip etme fikrinden bahseder. Kesin olan bir şey varsa o da anmaların uluslararası özellik taşımaya bu andan itibaren başlamış ve sosyalist kadın örgütleri ve inisiyatiflerinin çabalarıyla Avrupa'ya bir uçtan bir uca yayılmış olmasıdır.

Bu ve başka tarihsel kaynaklar, araştırmacı **Renée Côté**'un o kadar ilgisini çekti ki, Uluslararası Kadınlar Günü'nün tarihindeki kayıp halkaları arayan heyecan verici bir araştırma yaptı ve araştırmasını 1984 yılında Kanada'da yayınladı.

Renée, araştırması kapsamında, -19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın başında yaşanan işçi mücadeleleri tarihinin kasırgası içinden- kadın işçilerin kitlesel katı-

lımını yeniden sağlama-ya ve kadınların oy hakkı, başka bir deyişle genel oy hakkı mücadelesini öne çıkararak eylemlerini, grevlerini, mücadelelerini bağimsız bir biçimde örgütleme kabiliyetlerini görünür kılmaya çalışan Amerikalı sosyalist feministle-

rin tarihini yeniden keşfetti. Bu yeniden keşfi temel alarak, tarihsel kayıtların neden gözden kaçırıldığı ya da neden zamanla kaybolduğu hakkında var sayımda bulundu.

Côté'un araştırmasına göre, 8 Mart'a ya da Ame-

rikalı işçi kadınların grevine, herhangi bir kadın eylemine ya da kadın gününe yönelik bir referans, bu dönem boyunca taranan kaynakların herhangi birinde özellikle dönemin gazete ve sosyalist basınında kayıtlı değildir.

19. yüzyıl sonundan 1908 yılına kadar olan dönemde grevler ve işçilere yönelik baskılar söz konusuydu; fakat bu olayların hiçbirinin, kadınlar gününe neden olduğu zannedilen New York'ta kadınların ölmesiyle alakası yoktu. **Côté**'un çıkardığı sonuç, 1857 ya da 1908 yılında görkemli bir grevin olmadığı, ancak Amerikalı kadın işçiler arasında güçlenmek için çok mücadele etmiş görkemli bir feminizmin olduğudur. 8 Mart'ı arama çabası, Amerikalı sosyalist kadınların bağımsız var olma mücadelesinin izini takip etti.

Kaynakların açığa çıkardıkları

Amerika'da, ilk Kadınlar Günü'nün **Lorine S. Brown**'un başkanlığında 3 Mayıs 1908 tarihinde Chicago'da yapıldığını aylık gazete "Sosyalist Kadın" belgeledi. Kutlama, "Kadın

işçilerin davasına adanmış günde kadınların ekonomik ve politik eşitliği taleplerini alkışlayan” 1500 kadının katılımıyla Garrick Tiyatrosu’nda yapıldı. Bu gün, kadınların sömürülmesini ve ezilmesini kınayan, aynı zamanda kadınların oy hakkını ilkesel olarak savunan kadın işçilere adandı. Kadın erkek eşitliği, kadınların bağımsızlığı ve dolayısıyla parti içinde ve dışında kadınların oy hakkı savunuldu.

1909 yılında ise Kadınlar Günü, Sosyalist Partinin resmi bir etkinliği olarak 28 Şubat’ta kutlandı ve Kadınların Ulusal Komitesi tarafından örgütlendi. Zamanın basını, kadınların oy kullanması için New York’ta yapılan “kadınların oy hakkı mitinginden” söz ediyordu.

Coté, Amerikalı sosyalistlerin Şubat ayının son Pazar gününü “Kadınlar Günü” olarak önerdiğini, ancak buna rağmen başlangıçta farklı tarihlerde kutlandığını buldu. Aralarında grevcilerin de yer aldığı, artan sayıda kadın işçi güne sadık kaldı ve kadınların katılımı artmaya devam etti.

Gazeteler kadınların oy hakkını savunan belli başlı örgütlerin 3.000 kadınla toplandığı Carnegie

Salonu’nda 27 Şubat 1910 tarihinde kutlanan New York’un Uluslararası Kadınlar Günü’nden bahseder. Toplantı, sosyalist kadınlar tarafından düzenlendi ancak sosyalist olmayan kadınlar da katıldı.

1909 Kasım’ından 1910 Şubat’ına kadar süren New York’un şömizye bluz terzilerinin uzun grevi ve grevcilerin yüzde 80’inin kadınlardan oluştuğu kayıtlarda vardır. Grev, Kadınlar Günü’nden 12 gün önce sona erdi. Bu grev, kadınların çalışma ve yaşam koşullarını kınayan ve kitle desteği kazanan terzilerin cesaretini gösteren büyük çaplı ilk kadın greviydi. Bu işçilerin çoğu Kadınlar Günü’ne katıldı ve oy hakkı mücadelesini büyütürken 1920 yılında da ABD’nin bütün eyaletlerini fethettiler.

Alman sosyalisti **Clara Zetkin**, Kadın Günü ya da Kadınlar Günü’nün “Amerikalı kız kardeşlerinin izinden giden kadınların yılda bir kutladığı özel bir gün” olmasını önerdi. **Zetkin** aynı zamanda 28 Ağustos 1910 tarihli Alman Dergisi *Die Gleichheit*’de yayınlanan bir makalesinde ana temanın kadınların oy hakkı için mücadele olmasını teklif etti.

1911 yılında Uluslararası

Kadınlar Günü’nü Alman kadınlar 19 Mart’ta, İsveçli kadınlar 1 Mayıs’la birlikte kutladı. Kısacası, Uluslararası Kadınlar Günü farklı günlerde kutlandı.

1913 yılında Rusya’da Çarlık rejimi altında oy hakkı için ilk Uluslararası Kadın İşçiler Günü yapıldı. Rus kadın işçiler Petrograd’da yapılan mitinge katıldı ve bastırıldılar. 1914 yılında Rusya’da Uluslararası Kadınlar Günü örgütleyicilerin hepsi tutuklandı, günün kutlanması imkansız hale geldi.

1914 yılında Almanya’da Uluslararası Kadınlar Günü kadınların oy hakkına ithaf edildi. Ve anlayabildiğimiz kadarıyla o yıl, tarihin uygun olmasından dolayı, ilk kez 8 Mart’ta kutlandı.

Avrupa Sosyalistleri, oy hakkı kutlamalarını kadınların politik özgürleşmesiyle bağlayarak koordine ettiler fakat tarihe her ülke kendisi karar verdi. Savaş yılları sırasında bu kıtada Uluslararası Kadınlar Günü’ne pek fazla ilgi gösterilmedi.

Uluslararası Kadınlar Günü olarak 8 Mart’ın kökenlerine işaret eden başka bir ilginç referans da, Rus kadın işçilerin 1917 Rus Devrimine yol açan eylemlere aktif katılımı ile

bu tarih arasındaki bağıdır. Miladi takvime göre 8 Mart’ta ya da Rus takvimine göre 23 Şubat’ta Rus kadın işçilerin yaptığı bir politik eylem, Rus Devrimine zafer kazandıran devrimci eylemlerin başlamasına zemin hazırladı.

Şubat devrimi yeni başlamıştı

Sosyalist devrimin feminist lideri **Alexandra Kolontai**, olay hakkında ve 8 Mart hakkında yazdı ancak ilginç bir biçimde tarihten silindi. **Kolontai** şöyle yazıyordu: “8 Mart 1917’de İşçi Kadınların Günü, tarihte unutulmaz bir gündü. Şubat devrimi yeni başlamıştı.”

Devrimin lideri **Troçki** de Rus Devrimi’nin Tarihi adlı eserinde olaydan bahseder. Kadınların, Uluslararası Kadınlar Günü’nde açılığa, savaşa ve çarlık rejimine karşı korkusuzca Petrograd sokaklarına çıkarak genel grevi başlattığını açıkça ifade eder. **Troçki** şöyle yazıyordu: “23 Şubat (8 Mart) Uluslararası Kadınlar Günü’ydü, toplantılar ve eylemler öngörü-lüyordu. Ne var ki bu “Kadınlar Günü’nün” devrimin başlangıcı olacağını hayal etmemiştik. Devrimci eylemler yapılacaktı, ancak bir tarih tespit edilme-

mişti. Fakat sabah, aksinin emredilmesine rağmen tekstil işçileri birkaç fabrikada iş bıraktı ve greve destek istemek için delegeler gönderdiler... Bu, kitlesel greve yol açtı... herkes sokaklara döküldü.”

Buradan devrimin, parti liderlerinin muhalefetine rağmen halk örgütlenmesinin bir sonucu olarak başladığını görüyoruz. İnisiyatif en fazla sömürülen ve ezilen tekstil işçisi kadınlardan geldi.. Çoğunluğu kadınlardan oluşan grevcilerin sayısı 9000 civarındaydı. Bu açıklamalardan anlıyoruz ki, Kadınlar Günü kitlesel bir başarıydı fakat kurban verilmedi.

Renée Coté, 1921 Uluslararası Komünist Kadınlar Konferansı'nın “Bulgar bir yoldaş Rus kadınların inisiyatifinin anısına 8 Mart'ı Uluslararası Kadınlar Günü için resmi bir tarih olarak öneriyor.” yazan belgelerini buldu.

1922 yılından sonra Ulus-

lararası Kadınlar Günü resmi olarak 8 Mart'ta kutlanmaya başlandı.

Bu tarih hem sosyalist hareketin hem de dönemin tarihinin resmi kayıtlarında kaybolur. Bu tarih, yüzyılın başında sosyalist kökenden gelen feminist hareketin ve kadınların tarihinin ve siyasi geçmişinin parçasıdır.

Bazı Avrupalı feministler 70'lerde, 1857 yılında New York'ta çıkan yangındaki tekstil işçileriyle ilgili somut referans bulamadılar ve bunu efsanevi bir olay kabul ettiler. Fakat Uluslararası Kadınlar Günü'nü Amerikalı solcu kadınlarla ilişkilendiren çok sayıda gerçek ve olaydan dolayı bu varsayım bertaraf edildi.

Daha derine inme çabası içinde 8 Mart ve eksik halkalarla ilgili bazı varsayımlar ortaya atıldı.

ABD'nin New York kentinde tekstil işçilerinin çalışma ve yaşam koşullarını

kınadığı ve de greve gittiği bir gerçektir. Kadın işçilerin örgütlenmesinin bu moment, daha büyük bir tarihsel ve toplumsal dönüşüm sürecinin parçasıydı. Bu dönüşüm süreci, kadınların mücadelelerini, zaferlerini ve örgütlenme ihtiyacını temsilen bir Uluslararası Kadınlar Günü ilanını teşvik eden toplumsal ve siyasal ortam katılarak hakları, eşitlik ve bağımsızlık için savaşmalarını olanaklı kıldı. Bu yüzden bu dönemin tarihi olaylarının parçalarını birleştirip bir araya getirmek gereklidir.

Bu konuda Gladys Gassen'in (FETAG2 kır işçileri için hazırlanan bir metinde) bir araya getirdiği rapordaki kaynakların incelenmesi gereklidir. Rapora göre; 1857 yılında değil, Mart 1911'de, kadınlar gününden 18 gün sonra, “New York'ta Triangle Şömiyze Şirketine ait, 10 katlı bir binanın son üç katında bulunan, kötü havalandırılan, zemini tamamen kumaş ve yanıcı atıklarla kaplı, acil çıkışı ve yangın merdivenleri olmayan bir tekstil fabrikasında güvencesiz koşullarda çalışan 500 kadını -genç kadınlar, Yahudi kadınlar ve İtalyan göçmenleri- saran bir yangın başladı... Şirket, işe ara verilmesini engellemek için kapıyı anahtarla kilitlemişti. İtfaiyeciler en sonunda katlara ulaşabildiğinde 147 kadın çoktan ölmüştü, kadınlar ya kömürleşmiş ya da umutsuzca kendilerini attıkları kaldırımın parçalanmışlardı. Bu trajediden sonra New York'ta bir Fabrika İnceleme Komitesi kuruldu. Bu 50 yıldır kurulması istenen bir komiteydi. İşçi sağlığını

ve yaşamını koruyan yasaların tarihi böyle başladı. Sendika lideri **Rosa Schiederman**, kadınları örgütleyerek 12.000 kadının, acılarını ve kayıplarını ifade etmek ve bütün işçi kadınlarla dayanışma göstermek için fabrika işçisi kadınların cenaze töreninde hazır bulunmalarını sağladı.”

Her ne kadar kayıp bellekleri aramaya devam etmek gerekliyse de, kesin olan bir şey varsa o da; Uluslararası Kadınlar Günü'nü, kadınların kendi hayatlarını ve toplumu değiştirme mücadelesine aktif katılımının sembolü yapan, 20. yüzyılın ilk on yılına dek süren büyük toplumsal dönüşümler çağındaki mücadele döngüsünün bütünüdür.

Bu nedenle, bizden öncekilerin yaptığı gibi, inisiyatiflerimizi ve zaferlerimizi her yıl kutluyor, mücadelelerimizi değerlendiriyor ve kadın erkek eşitliği ve herkesin onurlu yaşayacağı bir dünya için verdiğimiz mücadelelerin gündemini güncelliyoruz.

SOF – Sempreviva
Organização Feminista1

Referans kaynakçalar:

- Cote, Renée (1984) *La Journée internationale des femmes ou les vrais dates des mystérieuses origines du 8 de mars jusqu'ici embrouillés, truqués, oubliés : la clef des énigmes .La vérité historique.* Montreal: Les éditions du remue ménage.

- Gasse, Gladys (2000) *Ato de solidariedade a mulher trabalhadora Ou, Afrodite surgindo dos mares. 8 de Março de 2000. Organização das trabalhadoras rurais. FETAG/RS.*

Hayatım keşkelerle geçmiş

Osel İlaç İstanbul 2 No'lu Şube'ye bağlı bir işyeri.. Beykoz'daki fabrikada ağırlıklı olarak kadınlar çalışıyor... Geçtiğimiz günlerde temsilci seçilen Dilek İzci ile işçi kadın olmayı, sendikalı olmayı, kadın temsilci olmayı konuştuk.

Sizi tanıyalım, isminiz, soy isminiz, ne zamandır çalışıyorsunuz?

Adım Dilek, soyadım İzci. 1967 doğumluyum. Sigorta girişim 1987 bekarken çalışıyordum ama 1991 yılında evlendim ve çalışma hayatım bitti. Daha sonra da boşandım... Başarısız bir evlilikti. Bir kızım var.

Evlendikten sonra niçin bıraktınız işi?

Eşimin maddi durumu iyiydi, ihtiyaç duymadım çalışmaya. Esasın da yanlış yaptım. İnsanın başına

ne geleceği hiç belli olmuyor. Bilemezdim, güzel bir evlilik yapacağım, mutlu olacağım, yaşlanacağım, öleceğim diye düşünüyordum. Başka türlü mü mümkün değilmiş gibi geliyordu bana...

Gerçekler hiç de öyle bize anlatıldığı gibi değil ama...

Evet aynen. Bu sırayı izlemiyor hayat. 1991 yılında evlendim. 1994 yılında kızım dünyaya geldi. Bu arada sigortam ödenmiyordu, eşim "İsteğe bağlı sigorta yaptım, dışarıdan ödeyelim" dedi, öyle

yaptım... İyi ki yapmışım. Kızım beş yaşına geldiğinde evliliğim, eşimin beni başka bir kadınla aldatması yüzünden bitti. Benim dünya sonu gelmiş gibi oldu... "Allahım ben ne yapacağım" dedim. İhanete uğradım, ayaklarımın üzerinde duramıyorum, çalışma ortamım yok, tahsilim yok, ilkokul mezunuyum ben. Öyle kalakaldım. Eşime çok güveniyordum, evlilik bitmişti. Ama bir çocuğum vardı, çocuğuma nasıl bakacaktım?

Bir şok yaşadınız, nasıl baktınız çocuğunuza?

Düşünüp kafamı topladıktan sonra çocuğuma daha iyi bir gelecek kurabilmek için onu maddi durumu daha iyi olan babasına verdim. Aldatma sonrasında 2001'de evleri ayırmıştık, 2005 yılında ise resmi olarak boşandık. Ben aile evine döndüm. Kiradaydık, annem, babam ben tek bir emekli maaşı ile geçinmek zorundaydık. Ben de çalışmalıyım. İş aradım, çaycılık ya da temizlik işi yapmak için belediyeye başvurdum. Bir haber çıkmadı. O sırada Osel İlaç'ın işçi aldığı duydum. Gittim insan kaynaklarıyla konuştum. Ne iş olursa yapacaktım. Evliliğimden, boşandığımdan bahsettim. "Onlar çalışmanı etkiler mi, çalışırken çocuğunla ilgili bir problem yaşar mısın?" diye

sordular, “Kesinlikle yaşamam.” dedim. “Koşullar ağır, vardiyalı çalışıyoruz.” dediler, “Her koşula razıyım, gece gündüz çalışırım.” dedim.

İşe başladınız...

Evet, işe girdim bir süre sonra işi öğrendim deli gibi çalışıyordum ama maaş alamıyordum. İşyerinin krizde olduğu söyleniyor. Rahmetli babam sağdı. Ondan beş lira, on lira harçlık alıyorum. Bir süre devam etti bu. Daha sonra iş yerinde bir eylem yaptık. Eylemlerimi-

zin sonunda sendikalı olacaksınız dedi arkadaşlarımız, çok kısa sürdü örgütlenme çalışması... Petrol-İş Sendikasına üye olduk. Patron sendikayı önce istemedi. Ama sendikanın girmesinden sonra ücretlerimizi muntazam almaya başladık. Sendikanın desteği bizlere çok iyi geldi.

Kızınız kaç yaşında, şu anda onunla ilişkileriniz nasıl?

16 yaşında liseye gidiyor. Okusun istiyorum. Çünkü, ben “keşke

okusaydım” diyorum. Üç ağabeyim var benim. İlki ilkokulu bitirmiş geçim sıkıntısı da var, babam sormuş; okuyacak mısın diye ağabeyim; “Ben okumayacağım” demiş, babam üstüne gitmemiş, ikinci de “okumam” demiş üçüncü “okuyacağım” demiş, sevinmiş babam. Orta okula yazdırmış onu... Ama o da ortaokulu bitirmiş... Devam etmemiş... Bana ilkokuldan sonra hiçbir şey sorulmadı. Benim de aklıma gelmedi. “Keşke ben ‘Gitmek istiyorum’ deseydim” diyorum. Esasında hep keşkelerle yaşamışım şimdiye kadar. Mesela evlendim, çalışmadım, “keşke çalışsaydım” dedim daha sonra. Kızıyla aram iyi... Babasıyla da kötü değil, kızım için onunla barışık oluyorum. Ben ayrılısam da kızımın babası o. İlişkilerim herkesle iyi olsun isterim... Annemle, yaşıyorum. Babamı 2006 kaybettik... Babamı çok severdim, ölümü çok sarstı beni.

Babanız ne iş yapıyordu?

O da işçiydi. Şişe Cam’dan emekli olmuştu. Biz Beykoz’da oturduk hep. Şişe-Cam kapandı, kundura kapandı, rakı fabrikası kapandı, insanlar oradan ekmek yiyiyordu. Pek dışarıya açılmış değildi, Beykoz halkı... Beykoz’u bitirdiler yani...

Osel ilaç’tan bahsedebilir misiniz, ne üretiliyor, kadın, erkek oranı nedir, siz nerede, ne tür bir iş hangi tür iş yapıyorsunuz?

Osel ilaç kadın ağırlıklı bir işyeri. Ben pvc dolumda çalışıyorum. İlacın doldurulduğu yer. Biz steril bir ortamda çalışırız ayağımıza plastik çizmeler giyeriz, tulum giyeriz, bazen suyun içinde çalışırız. Hammaddenin girdiği yer solüsyonun, ilaca çevrildiği yerde çalışıyoruz biz. Ben bunun dolumunu yapıyorum. Şefimiz, kimyagerimiz var, onlar ham maddeleri veriyorlar. Başka arkadaşlarımız bunu solüsyona çeviriyor. Biz de dolumunu yapıyoruz.

Neye dolduruyorsunuz?

Serum torbalarımız vardır ona dolduruyoruz.

Sadece serum mu üretiliyor?

Serum ve iğne... İğne de üretiliyor. Ampul şeklinde iğneler üretiliyor. Yine steril ortam ama farklı bölümler orada farklı arkadaşlarımız çalışıyor. Serum yapan ampülü ampülü yapan serumu yapamıyor.

Kadınlar daha çok hangi alanlarda çalışıyorlar?

Muhtelif yerlerde çalışıyorlar. Benim çalıştığım yerde 12 kadınız. Bizim çalıştığımız yer kapalı bir yer oradan baktığımızda ambalajı görebiliyoruz, mesela. Üretim alanı içinde bir yerde dolum yapıyorum, steril alan olduğu için dışarı çıkamıyorum. Dışarıda çalışan arkadaşımı görüyorum ama. Banda atıyorum yaptığım ürünü, dışarıdaki arkadaşım dolmuş olan serumu kağıt koyuyor. Sonra göz optikten geçiyor, içinin sıvısına, yazısına, tıpasına bakıyorlar. Sonra da biz tıpa kapatıyoruz. Biz hem dolduruyoruz hem tıpa kapatıyoruz. Banda sonra ambalaj oluyor. Sonra steril fırına giriyor tamamen sterilleşiyor. Birkaç elden sonra depoya gitmiş oluyor.

Bu sürecin her aşamasında kadınlar var mı?

Mutlaka hatta kadınlar daha fazla. Üretimde yaklaşık 210 kişi çalışıyor. Bunların 160'ı kadındır.

Yeni temsilci seçildiniz, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

15 gün oldu seçileli. Hiçbir bilgim yoktu. Şimdiye kadar hiçbir şeyle ilgilenmiyordum. Burada eğitim görünce anladım. Çok eksikim varmış, zamanımız oluyordu.

Temsilciliğin ne olduğunu nasıl yapıldığını öğrenmek istiyorsunuz?

Evet öğrenmek ve arkadaşlarıma da öğretmek istiyorum.

Sizi onlar mı seçti?

Evet, fabrikada sevilen biriyim galiba. Herkesin derdiyle ilgilenirim, herkesi dinlerim, elimden bir şey gelirse yapmaya çalışırım. Güler yüzlüyüm bir de sakinim. Abla sen sinirlenmez misin, diye soruyorlar bana... Ne kadar kötü şeyler yaşadım aslında ama dışarıya pek yansıtmam dertlerimi.

Bir de kendinizi de çok iyi ifade ediyorsunuz.

Evet, arkadaşlarım da öyle söylüyorlar, tane, tane konuşuyordum. Hiç kimse tereddüt etmedi, herkes "Temsilci Dilek abla olsun." dedi. Tam bir gönül vermişliğim yoktu esasında. Ama artık çalışacağım. İlk başta sendikalı olarak haklarımızı öğrenmek ve arkadaşlarıma daha fazla bilgi aktarmak istiyorum.

Eğitimi nasıl buldunuz?

Ben çok eğitimsizmişim buraya gelince anladım. İlk defa eğitim alıyoruz. Şimdiye kadar sendika nedir, temsilcinin yaptığı iş nedir, konfederasyon nedir hiç bilmiyordum. Evde bilgisayarım var üç gündür başından ayrılmıyorum. Burada öğrendiklerimi internetten arıyorum ve okuyorum. Öğrenmek çok iyi bir şey; bundan sonra da böyle gitmesini istiyorum. Esasın-

da bu tür eğitimlere sadece temsilciler değil sendikalı arkadaşlarımız da katılmalı. Bizim işyeri kadın ağırlıklı sizler böyle bir çalışma yapabilirsiniz...

Ne yapılabilir sizce kadınlarla ilgili?

Kadınlara öncelikle sendikanın ne olduğu anlatılmalı. Hatta sendikasız arkadaşlarımızın katıldığı seminerler de olmalı. Bir yer tahsis edilir. Hepsi kadın olur katılımcıların. Kadın sağlığı eğitimi, kadın hakları eğitimi verilir. Evlilik ilişkilerinden, maddi sorunlara, çocuklarla iletişimden, çalışmanın kadınlar için önemine kadar her şeye anlatılır. Yüzde 60'ı kadınsa üyelerin sizin bu konuda bir şeyler yapmanız lazım...

Sendikalı olmak nasıl bir şey?

Ben sendikalı olduğum için çok memnunum. Sendika olmasaydı fabrikamız açılmayacaktı. Sorunlu bir yerdi; şimdi TMSF'da 2011'e kadar çalışacağız en azından bu şartlarda. Yalnız teknik kadroda sendikalı yok üretimde örgütlü sendika... Bence onlar da sendikaya üye olmalı... ❖❖❖

Doç. Dr. Serpil Çakır
İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi

Bir çocuk edebiyatı ustası:

Bu sayıda sizlere Stockholm'den yazıyorum. Bir süredir ziyaretçi araştırmacı olarak bulunduğum Stockholm Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünün Noel yemeği, 18 Aralık'ta Stockholm Çocuk Müzesi'nin alt katında verildi. Bu müzeye daha önce gitmemiştim. Çok da merak etmiyordum doğrusu. İçeri girince Astrid Lindgren isimli bir yazarın fotoğrafları dikkatimi çekti. Bir duvarda yaşamından kesitler veriliyor ve kitaplarının kapakları sergileniyordu. Daha sonra bizleri 3'er kişilik gruplara ayırarak bir vagona bindirdiler. Hareket edişimizle birlikte ayrı bir dünyada buluverdik kendimizi. Müze-

yi gezerken keşke bizim ülkemizde de böyle bir müze olsa diye içimden geçirdim. Yazarın farklı kitaplarından alınan sahneler aslına uygun biçimde canlandırılmıştı. Hele de bu kitaplarla okul öncesinden başlayıp 8-9 yaşına kadar haşır neşir olduysanız ziyadesiyle etkilenirdiniz. Benim çocukluğumda henüz Türkçe'ye çevrilmediği için hiç okumadım Astrid Lindgren'in kitaplarını. Oysa dünyaca tanınan bir yazarmış, kitapları Türkçe dahil 90 dile çevrilmiş, 100'den fazla ülkede yayınlanmış. Kiitapları 145 milyon adet basılmış. Türkçeye oldukça geç çevrilmiş, 90'ları bulmuş ilk çeviriler. Müzede geçirdiğim günün

akşamı hoş bir tesadüfle, buradaki en yakın arkadaşım olan tercüman Nilgün Öktem'in evinde, yazarın eserlerinin televizyona uyarlanmış örneklerini seyrettiğimde, kararımı verdim: Dergimizdeki sayfamı çocuk edebiyatının en önemli ismi olan bir kadına, Astrid Lindgren (1907-2002) ve onun kahramanlarına ayıracaktım. Bir ek yapmam gerekiyor. İsveç, dünya çocuk ve genç edebiyatında önde gelen ülkelerden biri. İsveç'teki çocuk ve genç kitapları sadece İsveç'te değil, dünyanın her tarafında büyük ilgi görüyor. Türkiye'de özellikle çocuk ve genç edebiyatının çok eksikliğini çektiğim için,

30 yıldır Stockholm'de yaşayan Nilgün'e, İsveç'in genç edebiyatının en sevilenlerinden birini çevirmesi fikrini göturdüm. Nilgün'ün oğlu Oktay, 12 yaşında olduğu için onun da yardımcıyla, her gece yatmadan önce büyük zevkle okuduğu kitabı seçtik. Umarım bu kitap yakın zamanda Türkiye'deki okurlarıyla buluşabilir.

Çiftlik yaşamından yazarlığa

Astrid 1907 yılında İsveç'te doğdu. Çocukluğu ve gençliği babası çiftçi olduğu için doğa içinde geçti. 18 yaşında Stockholm'e geldi. Sekreter olarak çalışmaya başladı. 1931'de evlendi, iki çocuğu oldu. Yedi yaşındaki

kızı Karin hastalanıp uzun süre yatağa bağımlı olmak zorunda kaldığında, onu oyalamak ve eğlendirmek için masal anlatmaya başladı. Kendi ailesini, çocukluk anılarını da katarak çeşitli öyküler uydurdu. Kızı iyileşse, yataktan kalksa da annesinin hikâyelerini dinlemek istedi. Bunun üzerine anlatıklarını yazmaya başladı. İlk eseri 38 yaşında basıldı. Gittiği ilk yayınevi kitabı İsveç geleneklerine ters düşüyor diye yayınlamak istemedi. Ancak kısa süre içinde kitapları en çok basılan yazar oldu. Onu diğer yazarlardan farklı kılan, dünyaca üne kavuşmasını sağlayan, kitaplarında çocuklarla kurduğu dürüst ve açık ilişkidir. Onların bakış açılarıyla ve diliyle yazar. Çocukların yarattığı kahramanlarla kendilerini özdeşleştirmelerini sağlar. Büyüklerin otoritesini sorgular. O sadece bir yazar değil aynı zamanda aktivisttir de. Çocuk ve genç hakları konusunda hükümetlerin politikalarını etkilemiş, örneğin çocuklara şiddet uygulanmasını – çocuklara tokat atmayı- yasaklayan bir yasanın 1979'da çıkmasında önyayak olmuş. Kamuyu oluşturmuş, bilinç geliştirmiş. Birçok değişimde önemli rol oynamış. Hayvan hakları için de mücadele etmiş. Çiğcilikte endüstriyel üretime ve onun yöntemlerine karşı çıkmış, yine bu konuda yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlayabilmiştir. Tüm bu özelliklerinden dolayı, 60 yıl geçmesine rağmen eserleri hala çocuklar tarafından sevil-

yor ve ismi saygıyla anılıyor İsveç'te ve dünyada.

“Dünyanın bütün güçlü kadınları uzun çoraptan çıktılar”

Asrid'in en önemli kahramanının ismi Pippi. Pippi annesini çok küçük yaşta kaybetmiştir. Babası denizci ve uzakta olduğu için, aynı kendi çocukluğunda olduğu gibi ormana yakın bir evde, ama tek başına yaşıyor, okula gitmiyor, bir çok şeyi deneyerek öğreniyor. Pippi'nin tam adı Pippi Uzunçorap (Pippi Longstocking). Bu ad ona kısa eteğinin altında giydiği, farklı renkli, uzun çizgili çorapları için konmuş olsa gerek. O, iki yandan sarkan örgülü kızıl saçları, boğazına sardığı renkli koşkolu, omzundan ayırmadığı maymunu ve ona hareket etme özgürlüğü tanıyan benekli beyaz atıyla, üstün yetenekleri olan, çok sevimli, çok güçlü ve farklı, takriben 10 yaşında bir kızdır. Pippi'nin en yakın arkadaşları komşu çocukları Tomi ve Anika'dır. Gerilim dolu bir çok serüveni birlikte yaşarlar. Yazar burjuva değer ve geleneklerini Tomi ve Anika'nın aileleri vasıtasıyla eleştiri getirmiştir..

Pippi aynı zamanda kız çocukları için bir rol modelidir. İsveç'te ve dünyada. İsveç'teki kadın hareketini de etkilemiştir. O çok güçlü –kitaptaki tanımıyla atını tek eliyle kaldırabilir, gücü 10 polisin gücüne eşittir-, cesur, engellenemez, adil, komik, isyankar, oriori-

teyi boyun eğmeyen yönleriyle toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmasını da sağlar. Cinsler arası eşitlik mücadelesinde esin kaynağı olur. Görüşleri anarşistlere de esin kaynağı olmuştur. Yazar, dünyanın bütün çocuklarıyla ortaklık kurar ve bunu herkesle paylaşır. Her an bir serüven yaratmaya, her olayı bir serüvene dönüştürmeye eğilimlidir. Keşfetmenin ve hayal kurmanın büyüdü dünyasına çağırır çocukları. Onların hayal dünyalarını harekete geçirir. Adildir, kimse-sizlerin, çocukların koruyucusudur. Yalnız, babasız ve annesiz çocuklara güç verir. Ormanda gezinir, kamp kurar, göl kıyısında ateş yakıp şarkı söyler. Dağlara tırmanır, doğa sevgisi ile doludur. Her şeyden önemlisi de bağımsız kişiliğe sahiptir. Kendi başına karar verir, güçlülüklerle baş eder. Hayalle gerçeklik birlikte gider. Sevgiden alınan cesaretle yeni bir dünya kurulabileceği inancına sahiptir. O anarşisttir. Eğitim sistemini eleştirir. Düzeni eleştirir. Çocukları sıkıcı şeylerden o da şikayetçidir. Şu satırlar geçer kitaplardan birinde: “Yalnızca Cuma günleri ders yapmak. Tabi ders yapacak kitap bulabilirlerse, neyse ki orada hiç kitap yok...” “Kızlar için bir rol modelidir “Biz hepimiz Pippi'nin çorabından çıktık. Dünyanın bütün güçlü kadınları Pippi'nin çorabından çıktılar.” demektedir, bir yerde.

Astrid 55 yaşındayken yeni bir kahraman yarattı: Emil. Emil, iyilik yapmaya çalışırken etrafına zarar veren 7 yaşındaki bir erkek çocuğun sevimli yaramazlıklarını konu eder. Televizyona uyarlanan dizileri de hayli ilgi çekmiştir. Mio Benim Miom adlı kitabında, yetimhaneden evlat edinilen küçük bir çocuğun macera dolu öyküsünü anlatır. Güneş Ülkesi'nde ise, kimse-siz iki küçük kardeşin hayata tutunma mücadelesini konu eder. 66 yaşında ise iyilik ve kötülük arasındaki savaşı anlattığı Aslan Yürekli Kardeşler'i yazdı.

Pippi Uzunçorap ve Emil'in televizyona uyarlanan hayli ilgiyle izlenen seri filmi de vardır. Pippi'nin serüveni yazarın da katkısıyla simalaştırılmıştır. 86 yaşında Astrid Lindgren'e hümanist çalışmalarından dolayı Alternatif Nobel Ödülü verildi. 94 yaşında, 2002 yılında öldüğünde ardında 88 kitap bırakmıştı. Aynı yıl İsveç hükümeti onun onuruna, çocuk haklarının gelişmesine katkıda bulunan yazarları ödüllendirmek ve çocuk ve genç edebiyatını teşvik etmek için dünya çapında bir ödül koydu.

Kitaplarının isimleri: *Pippi Uzunçorap* (farklı serüvenleri vardır), *Emil, Haydut-suz Orman*, *Maskara Çocuk Zoro*, *Haydutun Kızı Ronja*, *Şamatalı Köyde Eğlence*, *Mio Benim Miom*, *Güneş Ülkesi*, *Parmak Çocuk Nils Karlsson*. ❖❖❖

Sendikal yapı içinde kadınların sesi

Türkiye’de sendika içindeki kadınların formel-tüzüksel bir yapılanmayı talep etmelerinin ve buna yönelik bir baskı oluşturmalarının etkililik ve etkinlik için zorunlu olduğunun göz ardı edilmemesi lazım.

Günümüzde sendikaların içinde bazı grupların yeterince veya hiç temsil edilmediği görülüyor. Bu durum sendikal alanda yeni gelişmelerin ortaya çıkmasına neden oluyor. Bu dışlanan grupların söz konusu duruma geliştirdikleri tepki iki şekilde gerçekleşiyor. Birincisi, dışlanan grupların sendika tipi örgütlenmenin tamamen dışında veya benzeri bir örgütlenme tipine kayması oluyor. Ancak “sendika” dışındaki örgütlenme deneyimlerinin, çok önemli sınırlılıklarının olduğu da biliniyor. Bu nedenle kurumsal olarak ve üye sayısı ve bağımsız olabileme potansiyeli bakımından, işveren ve kamu kurumları ile etkili pazarlık yapabilmek, kaynakların sürekliliği ve etkili işleyen bir bürokrasinin varlığı nedeniyle sendikalar, çalışan kadınlar da dahil tüm işçi sınıfının hala en etkili örgütlenme tarzı olma özelliğini koruyor.

Sendikal yapı içinde yeterince temsil edilmeyen ve dışlanan grupların ikinci tepkisi, mevcut sendikaların içinde farklı bir iç yapılanmaya gidilmesi için çaba harcamaları ve baskı oluşturmaları şeklinde ortaya çıkıyor. Örneğin sendikalarda kadınların eşitlik için verdikleri mücadele ve sendikaların kültür ve yapısının değişmesine yönelik baskıları sonuç vermiş ve 20 yıldır üye sayısında meydana gelen gerilemeler, sendikalarda bazı kadın gruplarına kendi örgütlerini kurma fırsatı yaratmıştır. Bu tip örgütlenmelerin, sendikalardaki erkek hâkimiyetine, patriyarkal kültüre ve kadınların taleplerini marjinalleştirme eğilimlerine bir tepki; sendikalardaki hiyerarşik örgütsel yapılanma ve uygulamalara bir itiraz niteliğinde olduğunun farkına varılması gerekiyor.

Sendika içinde kadın örgütlenmesinin stratejik bir aracı olan “kadın grupları”, sendika içinde kadınlar için oluşturulmuş kolektif alanlar olarak tanımlanabilir. Bu “ka-

dın grupları”, kadın konferansları, komiteleri, eğitimler, kurslar, yalnızca kadınlardan oluşan şubeler, departmanlar, yalnızca kadınlara yönelik kampanyalar ve faaliyetler, enformel kadın ağları, çalışma grupları şeklinde tasnif edilebilir. Genel olarak bu grupların temel amaçları şöyle sıralanabilir;

Sendikacı kadınlar için politika geliştirmek, konuya ilişkin tavsiyeler vermek, toplu pazarlık konularıyla ilgili lobi yaparak kadınların çıkarlarını geliştirmek, sendikal yapı ile bireyler arasında aracılık yapmak, kadınların sendikaya üye olmasına, sendikal faaliyetlere katılmasına ve temsil edilmesine yardımcı olmak, kadınların politikleştirilmesi gibi ortak sorunları görünür kılmak, düş kırıklıklarını dile getirmek, fikir alışverişinde bulunmak, bilgiyi yaymak amacıyla kadınlara bir alan sağlamak, sendikal düzeyin demokratikleştirilmesi için ayrımcı uygulamalarla mücadele etmek, sendikal işleyiş konusunda kadınları eğitmek, hak arama ve liderlik yeteneklerini geliştirmek, kolektif olarak kendi ihtiyaçlarını tanımlamak ve kendine güveni sağlamak için erkeklerden ayrı güvenli bir çevre yaratarak kadınlara destek olmak...

Sorun ve taleplerin marjinalleşmesi

Bu gelişmelerle beraber, sendika içindeki bu tip örgütlenmelerin sorunsuz olduğunu söyleyemeyiz. Sendikalarda kadınlara özgül sorunlarını tartışabilecekleri bir platform olan ve öncelikli sorunlarını etkili bir şekilde sendika gündemine taşımalarına olanak sağlayacak olan kadın grupları, çoğu zaman sendika içinde -kadın aktivistler dahil- güçlü bir dirençle karşılaşmaktadır. Örneğin, ABD’de kadınların ayrı örgütlenme stratejileri belli bir gruba ayrıcalık tanıdığı gerekçesi ile şiddetle eleştiril-

miştir. Hele ki feminizm gibi belli bir ideolojiyle bağlantılı olarak farklı çıkarların gündeme getirilmesi ciddi bir güvensizlik duvarına çarpmıştır. Biz de Türkiye’de katılımcıların kadınlardan oluştuğu ve kadın örgütlenmesinin konuşulduğu bir toplantıda bazı sendika aktivistlerinin sendika içinde oluşabilecek bu oluşumlara ve taleplere sıcak yaklaşmadıklarını gözlemledik. Aktivistler dahil olmak üzere sendika içindeki kadın örgütlenmelerine yönelik eleştiriler, kadın ve kadın sorunlarını marjinalleştirilmesi konusunda yoğunlaşmıştı. Bu eleştirilere göre, kadınların sendika içinde ayrı örgütsel yapılara sokulması, kadınların sendika içinde izole olmalarına neden oluyor. Kadın sorunları sendikanın tüm organlarında görülmeyeceği ve kadın komitelerine hapis olduğu için, genel sendikal sorunlardan dışlanıyor ve marjinalleşiyordu.

Bu durumda şu sorunun sorulması yerinde olur kanısındayım. Bu yapılar olmasaydı kadın üyeler, aktivistler ve potansiyel kadın üyelerin sorunları marjinalleşmeyecek miydi? Bugün her hangi bir sendika gündeminde yer almayan kadın ve sorunları sendika içinde zaten marjinal durumda değil midir? Hele kadın gruplarının ve örgütlenmelerinin olmadığı sendikalarda kadın sorunlarının marjinalleştirilmiş ve izole edilmiş bir durumda oldukları ise çok açıktır.

Sendika içindeki ayrı kadın örgütlenmeleri için asıl zorluk, kurumsal gerçekleri dikkate almak, örgütsel hiyerarşi içinde bir yer edinmek ve kurumsal kaynaklar için mücadele etmek zorunda kalmalarıdır. Bu nedenle özellikle kurumsallaşmış normların yerleşik olduğu ve örgüt içinde kadın gruplarıyla sürekli mücadele edildiği bir yapıda, söz konusu ayrı kadın örgütlenmelerinin sosyal bir baskı grubu olarak amaçlarını ve mevcudiyetini korumasının bir garantisi yoktur. Böylesi bir yapıda kadın örgütleri bir süre sonra, karşıtlar ve yandaşların mücadele alanı olmaktadır. Giderek kadın gruplarının üyeleri ve aktivistleri örgüt içinde yabancı, örgüt ise dış bir grup olarak karakterize ediliyor. Böylesi bir yapıda, mevcut sendika liderleri, kadın işçilerin ve üyelerin sorunlarına duyarlı olsa bile, kadın grubunun kadınları destekleme girişimlerini izlemedikleri ve desteklemedikleri görülüyor.

Tüzüklerde kadınlar

Erkek egemen sendikaların kadın sorunlarını marjinalleştirme eğilimleri ve kadın sorunlarına karşı duyarsızlıkları nedeniyle ortaya çıkan kadın örgütlenmelerinin sınırlılıkları aşılabilmiş değildir. Ancak her şeye rağmen bu tip örgütlenmelerin pek çok ülkede kadınları sendika üyeliğine motive ettiği ve kadın üyeliğinin geliştirilme-

si bakımından önemli yararlar sağladığı biliniyor. Sendika içinde ayrı kadın örgütlenmeleri özellikle kadınların toplumsal cinsiyet konusunda bilinçlenmelerini, diğer kadınlarla olan bağlantılarının farkına varmalarını sağlıyor. Örgüt içindeki kadınları kolektivitelerin bir parçası olarak davranan aktif üyeler haline getiriyor. Kadınların kendilerine güvenmelerine, inançlı olmalarına, varlıklarını hissettirmelerine ve sendika süreçlerinde yer almalarına, böylece sendikaların faaliyetlerinde daha kolay yer bulabilmelerine ve liderlik pozisyonlarını elde etmelerine yardımcı oluyor. Ayrıca kadınların deneyimlerini içeren örgütlenme stratejileri geliştirmelerini ve kullanmalarını sağlıyor.

Ancak deneyimler ve gözlemler sendika içindeki kadın örgütlenmelerinin bu tip yararlar sağlayabilmeleri, marjinalleşmemeleri ve diğer sendika organları ile ilişkilerini koruyabilmelerinin önemli bir koşul olarak gerçekleşmesine bağlı olduğunu gösteriyor. Bu koşul söz konusu kadın gruplarının tüzük kuruluşları olmaları, seçimle gelen demokratik bir yapıya sahip olmaları ve çalışmalarları için gereken mali kaynakların sendika fonlarından sağlanmasıdır. Bu da ancak geleneksel sendikal yapı içerisinde ve fakat ondan yönetim ve ekonomik manada görece bağımsız hareket etmeyi amaç edinen bir örgütlenme tipine işaret eder. Oysa birçok sendikada yukarıda söz edilen kadın grupları mevcut olmasına rağmen, çok az sendika, örgüt içindeki kadın gruplarını desteklemeye yönelik yapıları, görevlileri içeren *formel, yarı özerk oluşumları* meydana getirme gibi radikal bir yolu izliyor.

Türkiye’de sendika-kadın ilişkisinin son derece sorunlu olduğu biliniyor. Uzun süre kadınların aktif katılımın sağlayacak genel merkezde kadın büroları, şube düzeyinde ise kadın komisyonları oluşturulamamış, sendikal yaşamda kadın sorunlarının tartışılması öncelikli bir konu haline gelmemiştir. Son yıllarda bazı sendika ve konfederasyonların kadın büro, komite, kurultay gibi oluşumlara rağmen, genel anlamda kadınlara yönelik sendika içi örgütlenmenin yetersiz olduğu söylenebilir. Çoğu zaman kurulan komite ve komisyonlar kuramsallaşamamış, sendikal yapılar da yerleşik bir hale gelememiştir. Bu komiteler seçimle değil, atamayla veya gönüllülük temelinde belirleniyor. Kadın komite ve komisyonlarını ne ayrı mali imkanları ne de yetkileri vardır. Bu durum sendika içinde kadın örgütlenmesini etkisiz ve işlevsiz olmasına neden oluyor. Türkiye’de de sendika içindeki kadınların formel-tüzüksel bir yapılanmayı talep etmelerinin ve buna yönelik bir baskı oluşturmalarının etkililik ve etkinlik için zorunlu olduğunun göz ardı edilmemesi gerekiyor. ❖❖❖

“Bizimkiler”den ortaya karışık filmler...

Türkiyeli sinemacılar pek faal son yıllarda. 2009 yılında 70’e yakın film gösterime girdi. Üstelik filmler artık pek çok konuyu işliyor, farklı açılardan değerlendirilebiliyor, kadınların sinemadaki varlığı sadece set arkasında kalmayıp senaryolara da sızıyor.

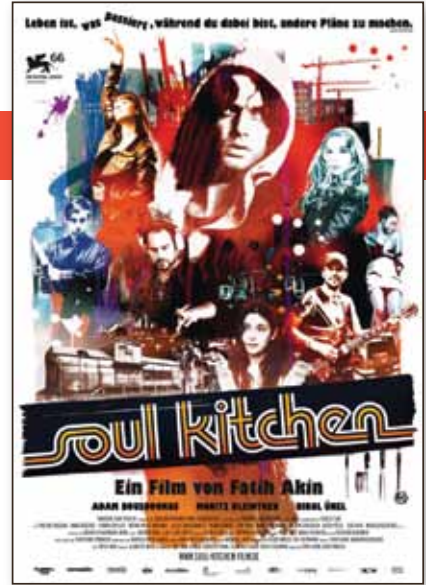
Beyhan Demir

Soul Kitchen’de mutfağı da erkekler temizliyor

01 Ocak 2010’da gösterime giren Soul Kitchen Fatih Akin’in son filmi. “Bu defa komik bir şey yaptım” diye tanımladığı filmi, aslında biraz da ödemelerinin sıkıştırmasıyla çektiğini itiraf eden Fatih Akin’in şimdiye kadar ki filmlerinden oldukça farklı bir film Soul Kitchen. Ve gerçekten komik. Fatih Akin malum Duvara Karşı filmiyle gönlümüzde taht kurmuştu. O zamanlar pek çoğumuz Temmuzda’yı, Kısa ve Acısız’ı, Solino’yu bilmiyorduk daha. İzledikçe sevdik. “Türk yönetmen Fatih Akin ... ödülünü aldı.” cümlesini çok sık duyar olduk. O, kendisini Hamburglu olarak tanımlıyor, Türkiye’yi dışarıdan izliyor, Almanya’yla karşılaştırıyor ama yine de buraya ait, buraya dair pek çok ayrıntıyı yakalıyor. Fatih Akin Yaşamın Kıyısında ile de ödülle doymayınca Soul Kitchen’ı daha bir

merak ediyorduk. Şahsen benim merakıma değdi. Yemekler, müzikler, danslar, yemek yapan erkekler... Hepsi çok güzel...

Film, sevgilisi Almanya’dan Şangay’a taşınan ve Soul Kitchen adlı işlettiği restoranda işleri pek yolunda gitmeyen Zinos’un hayatını düzene sokmak için yaptıklarını anlatıyor. Filmin ana karakterleri erkekler. Restoranı toparlamaya çalışan Zinos, Zinos’un her akşam cezaevine geri dönmek zorunda olan abisi, çılgın aşçı Birol Ünel. Bu açıdan baktığımızda film erkeklerin filmi. Ama filmin iki önemli kadını da unutmamak lazım. Zinos’un kariyeri için Şangay’a giden sevgilisi ile sevgilisinin büyükannesi. Bana sorarsanız büyükanne çok az görünmesine rağmen filmin bir sahnesinde görünen Uğur yücel kadar hafızalarda yer edecek bir kadın. Film boyunca restoranı toparlamaya çalışan Zinos’la birlikte koşturup duruyorsunuz, gülüyorsunuz, sinirleniyorsunuz ama hayat devam ediyor diyorsunuz. Ama Zinos’un

Şangay’a kariyeri için giden sevgilisini hatırlayınca bambaşka bir çehresini görüyorsunuz filmin. Genç kadın Zinos’a sen gel benimle dediğinde Zinos restoranını bırakmıyor. Ama kadının yurt dışına gitmesine de kızıyor. Ama sonra hep kadınlara yakıştıran bir durum olan aşkının peşinden kariyerini bırakmayı göze alma halini Zinos’ta görüyoruz. Hoş, Zinos işleri toparlayıp öyle gidiyor. Ama olsun yine de filmin erkekler de böyle şeyler yapabiliyormuş demesi bile güzel.

“Başka bir dünya da mümkün, başka bir aşk da” dedirten film...

Soul Kitchen’den önce vizyona giren ve hak ettiği kadar izleyiciye ulaşmasını temenni ettiğim diğer film Başka Dilde Aşk. Gerçeğe Çağrı Merkezi Çalışanları Derneği’nin organize ettiği gösterimle izlediğim Başka Dilde Aşk modern bir işçi filmi ve çok güzel bir aşk filmi. Yönetmeni İlksen Başarır ve filmin oyuncularıyla filmin ardından yapılan söyleşide de gördüm ki, film her

konuya hassasiyetle yaklaşabilme becerisini yönetmenin titizliğinden alıyor. İşitme engelli Onur’la çağrı merkezi çalışanı Zeynep’in aşkını anlatan film, üç temel konu üzerine kurulu. İşitme engelli Onur’la anlatılan engellilerin hayatı ve mücadelesi, çağrı merkezi çalışanı Zeynep’le anlatılan emek mücadelesi ve son olarak ikisi arasında yaşanan aşk mücadelesi... Filmin

her bir sahnesi ayrı bir film olacak kadar konu taşıyor. Filmin bence en güzel sahnesi, Zeynep'in Onurla tanıştığı partiden çıkarken Onur'a seslenip, duymayınca onun sağır olduğunu öğrendiği ve "İşte aradığım erkeği buldum, hiç konuşmuyor," diye bağırarak Onur'un boynuna atladığı sahne. Bu gecenin sonrasında gelişen olaylar ise engellilerin aileleriyle ilişkilerini, bir engelliyle beraber olan bir

"normal"ın nelerle karşılaşacağını, örgütlenmenin en zor olduğu alanlardan biri olan çağrı merkezlerinde yaşananları... Velhasıl kelimelerle konuşarak hayatını kazanan bir kadınla hiç konuşamayan bir erkeğin hikâyesinde sorulan soru "Hiç konuşmadan anlaşabilir miyiz?" oluyor. Onur'un Zeynep ve arkadaşlarının çağrı merkezinde verdikleri mücadeleye katılmasına Onur'un annesinin (Lale Mansur'un şahane oyun-

culuğuyla) "Sana ne çağrı merkezinde olanlardan?" demesi filmin anahtar cümlelerinden bir oluyor. Filmi daha fazla anlatmayayım ve hâlâ izlemediyseniz izleyin derim...

Aç gözünü Sevilay...

Bu iki film dışında ilk başlarda yönetmeni Taylan Biraderler vesilesiyle adını çok duyduğumuz Vavien'i bütün bu filmler arasında ayrıca değerlendirmek gerekir. Engin Günaydın (Avrupa Yakası'nın Burhan Altıntop'u) ve Binnur Kaya (Yine Avrupa Yakası'nın Şahika'sı) başrollerini paylaştığı film ülkemizde pek olmayan bir türde, kara mizah türünde yapılmış. Binnur Kaya'nın tek kelimeyle döktürdüğü film bir kasabada geçiyor. Karısı ve çocuğuyla mutsuz bir hayat süren, tek eğlencesi Samsun'a pavyona git-

mek olan Celal'le, kocasının gölgesinden çıkamayan, bir yandan da 15 yıldır babasının yolladığı paraları "kendisi için" biriktiren Sevilay'ın hikâyesinin anlatıldığı film Celal'in bu para üzerine kurduğu planlarla birlikte devam eder. Celal pavyonda aşık olduğu kadının gözüne girmek için karısının parasını "iç etme"ye çalışırken neredeyse hayatındaki bütün kadınları kaybedecektir. Sevilay ise güya kendi hayatını garanti altına alacak olan bu parayı neredeyse kendi elleriyle kocasına teslim edecektir. Ne için: AŞK! Filmin

sonunda "Yeter artık Sevilay aç gözünü" diye bağırarak için kendimi çok zor tuttuğum film, insana "bu tür erkeklerin köküne kibrit suyu" dedirtir. O kadar diyeyim.

Gösterimden kalkanlar, bulursanız kaçırmayın...

Bahsedecek film çok. Bir kısmı gösterimde hala, bir kısmını ise dvd olarak izleyebilirsiniz. 2009 Antalya Film Festivali'nde En İyi Film Ödülü'nü alan, gösterimde çok az kalsa da, fazla salon bulamasa da, 12 Eylül sonrası yaşanan depolitize döneminden kesit sunan, yılın ilginç filmlerinden olan **Bornova Bornova**, Zeki Demirkubuz'un epeydir beklenen (abisini mi güzel yengesini mi kıskandığı belli olmayan "çirkin" Seniha üzerinden güzellik-çirkinlik, gençlik-yaşlılık konularını işleyen)

Kıskanmak'ı, üniversiteden yeni mezun bir Türk öğretmeninin bir Kürt köyüne atanmasıyla hiç Türkçe bilmeyen öğrencilerle yaşadıklarının etkileyici bir şekilde anlatıldığı ve Antalya'da En İyi İlk Film Ödülü alan **İki Dil Bir Bavul**, hepimizin zihnine Ayten Gökçer'le yer etmiş **Yedi Kocalı Hürmüz**'ün Ezel Akay tarafından çekilmiş olan yeni hali, Yılmaz Erdoğan'ın hayatın kıyısında kalanların mücadelesini anlattığı **Neşeli Hayat**'ı... Bakalım 2010'da ne filmler çevrilecek?

Emeği, krizi, grevi, sendikayı resmetmek

Yüksel Arslan'ın santralistanbul'da sergilenen "Artur(c)", "Kapital", "Kapital'in Güncelleştirilmesi", "Etkiler", "Autoatures", "İnsan", "Yeni Etkiler" dizilerinden çalışmaları, bu dizilerini oluştururken yaptığı binlerce deseninden bir seçki, sanatçının kendi sanat anlayışını ve entelektüel dünyasını biçimlendirmede önem taşıyan kişilerle olan yakınlıklarını anlatan dokümanlar, mektup, belge ve fotoğraflarla ilk kez bir arada sunuluyor. Çocukluğunda mezartaşları arasında oynarken, en sevdiği oyunun taşların altındaki böcekleri incelemek olduğunu söyleyen sanatçı, "Çocukluk" eserinde "hep canlı varlıklarmış, sadık arkadaşlarmış gibi" düşündüğü mezartaşlarını resmeder. 1968'lerden itibaren sınıf mücadelesinin yükselmesi ve kültürel iklimde etkin olan toplumsalcılık Yüksel Arslan'ı da etkilemiştir. Kapital ve izleyen Kapital güncelleştirme dizileri bu dönemin ürünleridir. Dostu Ferit Edgü, 70'lerde Milliyet Sanat dergisinde, Arslan'ın toplumsalcılık dönemini şöyle anlatır: "Hiç kuşkusuz, insan birkaç kez doğabilir. Elimizde olmayan birinci doğuşumuzdur. Ondan sonrakilerde, anası da, babası da, ebesi de kendisidir insanın. Yüksel'in bu ikinci (ya da üçüncü) doğuşu, Eyüp'te bıraktığı sınıfsal kökenine dönüş müdür? Yoksa yaşamın kaçınılmaz çelişkilerinin getirdiği, uzun süren yeni bir dönemi midir? Bu sorunun karşılığını - yoo hayır, zaman değil, Yüksel Arslan'ın kendisi verecek."

Kapital dizisinde, sanatçının resmettiği kavramlardan makine kırıcılığı ile karşılaşırız. 17. yüzyılda hemen hemen bütün

13 Eylül 2009 tarihinde Santralistanbul'da açılan Yüksel Arslan'ın ilk retrospektif sergisi, 21 Mart 2010 tarihine kadar devam edecek. Sanatçının, Türkiye ve dünyadaki koleksiyonlardan derlenen beş yüzün üstünde yapıtı, Levent Yılmaz küratörlüğünde sergileniyor.

Marx 1968

Avrupa'da işçiler, kurdele ve şerit dokumakta kullanılan dokuma tezgahına karşı ayaklanırlar. Emek sermaye çelişkisinde, o dönemde işçiler yoksulluklarının nedeni olarak makineleri hedef alırlar ki bu zamanla değişecek, sömürünün nedeninin üretim araçları değil, üretim ilişkileri olduğunu göreceklerdir. Arslan, sermaye ile emek arasındaki savaşı resmeder eserlerinde. Sınıfları anlatırken işçilerin başlarını emeğini simgeleyen el olarak resmeder. Sermaye için işçinin insan olarak değil, yalnız işgücü olarak önemi olduğunu vurgular. Kapitalist ise para başlıdır. "Sermayeye uyum sağlamış işçi" eserindeki işçiye de para başlı resmetmiştir. Resmettiği köpek başlılar ise emeğe karşı sermayeyi koruyanlar olsa gerek.

Birliğin Gücü Sendikalar

Yine, Kapital dizisinden "Kriz" de, işsizler sokaktadır. "Peki, burjuvazi bu krizlerin nasıl üstesinden gelir? Bir yandan üretici güçleri kitlesel olarak yok ederek, öte yandan yeni pazarlar ele geçirerek ve eski pazarları daha da fazla sömürerek. Yani nasıl? Daha çok yönlü ve daha şiddetli krizlerin yolunu açarak ve bu krizleri önleyebilecek yolları gittikçe kapayarak." Kent üzerinde pençelemeye hazır dev el "Kolonyalizm" eseridir. "İşçi, makinenin uzantısı" nda, işçilerin başları makine parçası olarak resmedilmiştir. Kapitalizmin, işçiye makinenin canlı bir parçası haline getirerek, kurduğu iş bölümü ile yaratıcılığını engellediğini vurgular, üretim sürecinde söz hakkı olmadığını.

“Grev” eserinde, işçiler olmadan makine yığınının fabrika olmaktan çıktığını görürüz. “Sendikalar” da işçilerin birliğinin gücünü anlatır. “İş kazaları” eserleri tüm çarpıcılığı ile sınıfın gerçeğini yansıtır. “Özel mülkiyet” te, emek sömürsüne dayanan özel mülkiyeti resmeder. “Kapitalist üretim süreci” eserlerinde, iş gücünün alım satımını ve karşılığı ödenmemiş emek olarak “artı değer”i resmetmeye çalışır. “Sermaye Birikimi”ni ise, artı değerın sermaye olarak kullanılması ve tekrar sermayeye dönüşmesi olarak resmeder.

Kapitali güncelleştirme denemesi adını verdiği diziden de “Tekelci devlet kapitalizmi” ve “Politikaya Hayır” eserlerini örnek gösterebiliriz. 1961’den beri Paris’te yaşayan ve uluslararası üne sahip sanatçının ilk retrospektif sergisinin doğduğu Eyüp yakınlarında Silahtar’da açılmasını, sınıfsal kökenine vefa olarak okuyabilir miyiz? Ne dersiniz?

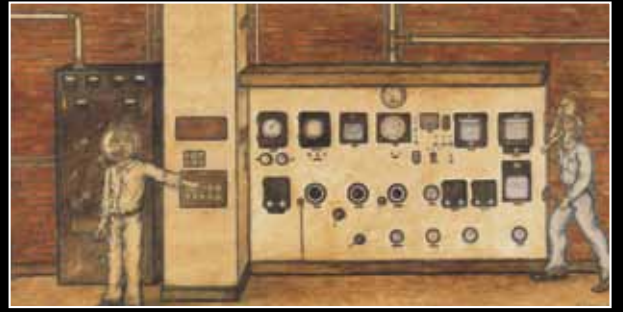
Sanat Tasarım Fakültesine destek

Sergiyi paralel olarak, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi’nin Davutpaşa Kampüsü’ne taşınma kararı karşısında fakülteye destek amacı taşıyan sergilerin üçüncüsü de Yüksel Arslan’la gerçekleştiriliyor. Fakültenin, İstanbul kültür ve sanat ortamına yapabileceği katkıları vurgulama amacındaki sergide sanatçının defterlerine ait kayıtlar dijital ortamda yer alıyor.

İşçiyi kullanan emek araçları

“...fabrika işi, sinir sistemini tükettiği gibi, kasların çok yanlış çalışmasını engeller ve, hem vücut, hem zihin faaliyetlerindeki özgürlüğün her atomunu tümüyle elinden alır. Makine, işçiyi işten kurtarmadığı, ama yalnızca çalışmanın bütün ilginçliğini yokettiği için, işin hafiflemesi bile bir çeşit işkence halini alır. Her türlü kapitalist üretim, yalnızca bir emek süreci olmayıp, aynı zamanda bir artı değer yaratma süreci de olduğu için, şu ortak özelliği gösterir: emek araçlarını kullanan işçi değildir, tersine, işçiyi kullanan emek araçlarıdır. Ne var ki, bu tersine dönüş, ilk kez yalnız fabrika sisteminde teknik ve somut bir gerçeklik kazanır. Otomat haline dönüşen emek aracı, emek sürecinde işçinin karşısına, canlı emek gücüne egemen olan ve onu bitirip tüketen sermaye ve ölü emek şeklinde çıkar. Üretimin zihinsel güçlerinin el emeğinden ayrılması ve bu güçlerin, sermayenin emek üzerindeki gücü haline dönüşmesi,...büyük sanayi tarafından tamamlanmıştır.

(*Kapital, Birinci Cilt, 15.Bölüm: Makine ve Büyük Sanayi, s.405, Sol Yayınları*)

Kapital X (İşçi makinenin uzantısı) 1971

Kapital VI (Sınıflar) 1971

Kapital XVI (Özel Mülkiyet) 1972

Kapital (Sendikalar) 1972

Yüksel Arslan Kimdir?

24 temmuz 1933'de, İstanbul'un ilçesi Eyüp'de, mezarlıklarla ve fabrikalarla kuşatılmış Bahariye mahallesinde doğdu. Babası bu fabrikaların birinde işçidir, ev işçisi olarak çalışan annesi de 2. dünya savaşı yıllarında tekstil fabrikasında çalışır. Oniki yaşına kadar, mahallede ve üstü açık tuğla fabrikasında şeker ve karemla satar. El yazısı, desenleri, resimleri öğretmenleri tarafından beğenilen Arslan'ın resimlerini, mahallesindeki kadınlar kapışarak duvarlarına asarlar. Eyüp ortaokuluna devam ederken gazete satmakta, tatilde fabrikada çalışmakta, bir taraftan da dünya klasiklerini okumaktadır.

İstanbul erkek lisesine kaydolur ve harçlık için yaz aylarında çalışır. Şile'ye, aile dostlarının yanına gittiğinde, arkadaşıyla birlikte bir mağara içinde kitaplarla dolu bir sandık bulurlar. Böylelikle, o dönem yasaklı olan Nazım Hikmet'i keşfetmiş olur. Resim öğretmeninin desteğiyle, ilk çalışmalarını lise koridorunda sergi-

ler. Tüplerden çıkan boyaları yapay, "doğa karşıtı" bulan sanatçı doğal renkler ve kişisel bir teknik aramaya yönelir. Güzel Sanatlar Akademisi'ne gitmek yerine Sanat Tarihi bölümüne kaydolur. Tarih öncesi sanatçıların, minyatür ustalarının, Anadolu dokumacı kadınların yün boyamak için boyalarını kendilerinin yaptığını bilen sanatçı, kağıt üzerine çiçekler, otlar, taş, kiremit, kömür, sabun, benzin vb sürterek çalışmaya başlar. Sanat tarihi bölümünün düzenlediği bütün gezilere katılarak, batıdan doğuya tüm Anadolu'yu dolaşır.

İlk sergisi, 1955'de İstanbul'da, Galeri Maya'da açılır ve sergilenen tüm eserler satılır. Parası ve sanatçı dostları vardır artık ama 56-57 yıllarında sıkıntı ve bunalım içindedir ve resme dair bir faaliyeti olmaz. Daha sonra yedeksubaylık yaptığı Eleşkirt'te, resme yeniden başlar ve bol bol okur. 1958'de erotik ve otobiyografik eserlerden oluşan "Fallizm" sergisi sanat ortamında büyük gürültü koparır. Çalışmalarına "Portreler" dizisiyle devam eder ve dostu Ferit Edgü'nün çağrısıyla Paris'e gider. Paris'te, Venedik'te sergiler açar,

bunları Kopenhag ve Frankfurt'taki sergiler izleyecektir. Altı yıl sonra iki sergi için Türkiye'ye döner. Ankara'daki sergisinden on arture, Cumhuriyet savcısı tarafından pornografik olmakla suçlanarak toplatılır ve sanatçı hakkında dava açılır. Dört celse sonunda beraat eder. Sekiz ay süren bu "zorunlu tatil" sırasında Yüksel Arslan, ülkedeki kültürel iklimin etkisiyle toplumculuğa yönelir ve 1980'e kadar sürecek Marx, Engels ve Lenin incelemelerini başlatır. 1968'de "Arture'ün Kaynakları ve Kökenleri" dizisini 1969'da "Yabancılaşmalar" dizisi izler.

Kasım 1969'da şöyle söyler: "...toplumdışı, yıkıcı, gayr-i insani, sınırsız politik özgürlük yanlısı, artürik, patafizik, psikiyARTik, Nietzscheci küçük bir hayat seçmişim kendime... Ta ki 1967 yılının sonunda Marx'a, diyalektik maddeciliğe erişene dek..." 4 temmuz 1969'da "Kutsal Aile" yi okurken Kapital'i resme dökme, Kapital arture'leri dizisi hazırlama kararını alır. Böylece sanatçının toplumcu dönemi başlar. Marksist düşünce ve kavramları biçimlendirmeye ve görüntülere dökme uğraştığı dö-

nem. Kapitali, 1975'e kadar resme döken sanatçı 1975'den sonra güncelleştirme çabasına girer. Dünyanın en zengin on ülkesinde olup biteni ekonomik ve siyasal açıdan resimle göstermeye çalışırken, diğer taraftan Türkiye üzerine bir dizi yapar.

Yüksel Arslan için tek başına resmin hiç bir anlamı yoktur, o düşünceyi resmetmek ister. Ferit Edgü, sanatçı çeşitli aşamalardan geçen sanatçının değişik dönemlerini şöyle sıralar:

1- Arayış dönemi 2- Erotik dönem 3- Düşünsel dönem 4- Toplumcu dönem 5- Bileşimci dönem

Arslan resmin bir amaç değil, araç olmasını istediği için, kendi ürünlerine başka bir ad vermek ister. Fransızca "peinture" (resim) yerine "Arture" adını verir kendi ürünlerine. Gerçek anlamda bir kitap kurdu olan sanatçının ressamdan çok, şair, yazar, besteci ve sinemacılar tarafından etkilendiği söylenir, almanakların, bilgece derlemelerin, ve namelerin geleneğini sürdüren bir tür şair-zanaatkar olarak da görülür.

Kapital XVIII (Kapitalist Üretim Süreci 2 - İşgücünün Alım Satımı) 1973

Kapital XXIII (Sermayenin dolaşımı) 1974

A-0188 1978

Yeni yılla birlikte pek çok kurum, sendika ve sivil toplum örgütü, ajanda ve takvim çıkarır. Ajandalar hem kullanışlı oluyor, hem de belli bir konu üzerinden çıkarıldığında önemli bilgiler

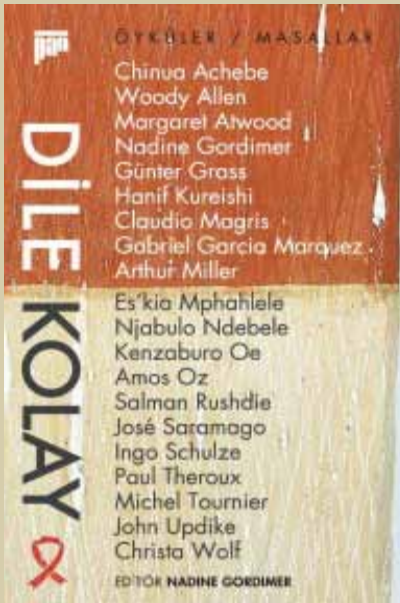
Kadın Eserleri Kütüphanesi'nden ajanda 2010:

Osmanlıdan Cumhuriyete Kadın Dergileri

edinebiliyorsunuz. Kadın Eserleri Kütüphanesi de tematik ajandalarıyla dikkat çeken kurumlardan biri. 2010 yılının ajandasını kadın dergilerine ayırmışlar. Ajandanın içeriğini kadın tarihi çalışmalarıyla tanıdığımız Zehra Toska hazırlamış. Toska Osmanlı döneminde çıkan ilk kadın dergisi olarak, 1 Mayıs 1845'te yayın hayatına giren Kypseli göstermiş... Derginin kapağını ve yayımcısı Efrosini Samartzidou'nun solgun bir resmini görüyoruz, ilk sayfalarda... Sonra Türkçe yayımlanan ilk dergi Terakki-i Muhaddarat geliyor. Tarih 1869'dur Terakki Gazetesinin bir eki olarak çıkan dergiye bir erkek, Ali Raşit hazırlamaktadır... Mürrüvet, Hanımlar Aleni, Parça Bohçası, Hanımlara Mahsus Gazete, Kadınlar Dünyası, Kadın

Osmanlı döneminde çıkarılan kimi edebiyat kimi politika kimi iyi ev kadınlığı eğitimi veren dergiler. Toska Nezihe Muhiddin'in 1925'te çıkarmaya başladığı Kadın Yolu, Türk Kadın Yolu dergisi ile bitirmiş dönem dergilerini... Ajanda bir kadın dergileri bibliyografyası niteliğini taşıyor. Randevularınızı unutmamak için not alırken, bizden önce bu topraklarda yaşamış, kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesine katkı sağlamak için dergiler çıkarmış kadınları da hatırlamak için Osmanlıdan Cumhuriyete Kadın Dergileri ajandasını edinmelisiniz.

Ajanda'dan Kadınlar Dünyası Dergisi sa. 105
"Hem-cinsinize reva mı bu şiddet
Esir değiliz isteriz hürriyet"

Dile Kolay

1992'de kurulan ve Türkiye'de AIDS konusunda ilk sivil örgütlenmelerden biri olan AIDS Savaşım Derneği (ASD), Kitap Çevirmenleri Meslek Birliği'nin (ÇEVİR) yardımıyla Nadine Gordimer tarafından 2004 hazırlanan Telling Tales adlı seçkiyi "Dile Kolay" ismiyle Türkçe'de yayımladılar... Kitabın orijinali de AIDS'le savaşım mücadelesi çerçevesinde, hastalara yardım, bakım için hazırlanmıştı. Arthur Miller'den, Hanif Kureishi, Susan Sontag'dan Azmos Oz'a, Christa Wolf'tan Gabriel Garcia Marquez'e zamanımızın en dikkate değer 20 yazarının öykülerinin içinde yer aldığı

seçkinin editörlüğünü ÇEVİR adına Beril Eyüboğlu yapmış. Kitap satışından elde edilecek gelir, ASD'nin HIV/AIDS ile savaşımında ulusal düzeyde yürüteceği etkinliklerde kullanılacak...

Kitapta yer alan öykülerden Ateşkuşunun Yuvasında "Kadınların yanıp tutuşabilirliği buradaki erkeklerde tevekküllü bir merak uyandırıyor" diye anlatıyor Salman Rushdie acı bir ironi ile "Kadınlar öyle kolay yanıyor ki; sırtınızı döndüğünüz anda alev alıyorlar" diyor.

Kitabın Türkiye ayağını oluşturan Dile Kolay'daki

öyküleri ÇEVİR üyesi çevirmenler aralarında paylaşmış, gönüllülük temelinde yürütülen bu çalışmaya katkıda bulunmuşlar.

İki sivil toplum örgütünün ülkemizde halk sağlığı açısından büyük önem arzeden ama çoğu zaman bir görünmezlik zırhı ile kaplanmış bu hastalığın farkındalığı konusunda harcadıkları ortak çaba ayrıca takdire değer... Sevdiğiniz yazarlardan güncel hikayeler okumak ve AIDS'le savaşım mücadelesine destek olmak için bu kitabı okuyunuz. Dile Kolay Pan Yayıncılık tarafından çıkarılmış...

Tüstav ve İstanbul'da Sol Dergi ve Gazeteler

2010 yılında İstanbul, Almanya'nın Essen ve Macaristan'ın Pecs kentleriyle birlikte "Avrupa Kültür Başkenti" ilan edildi. Kültür yalnızca tarihi yapılarla, sanat eserleriyle sınırlı değildir elbette. Kültürün taşıyıcıları insanlardır... İnsan ise tarih içinde debelenen soyut bir varlık değildir. Onun, sınıfı, cinsiyeti vardır... Kendini işçi sınıfının tarihine ve birikimlerine sahip çıkmak üzerinden tanımlayan Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı da 2010 Ajandasını, yüzyıllık zaman diliminde İstanbul'da çıkan sol dergi ve gazetelere ayırmış... Türkiye'de işçi sınıfının tarihi ile sol dergi ve gazetelerin tarihi neredeyse iç içe geçmiştir... İşçi sınıfına

ait küçük ve büyük her türlü eylem ve hareketlilikleri sol dergiler içinde görebiliyoruz genellikle. Ana akım basın bu işlerle ilgilenmez... Geçmişte de bu böyleydi bugün de böyle. Sol dergiler işçi sınıfının tüm imkânsızlıklarını da bağrında taşırlar bir yandan da... Kağıt bulamazlar, baskı nedeniyle bürolarını sürekli değiştirmek zorunda kalırlar, kağıtları kalitesizdir...

Toplatılırlar, yakılırlar, tahrip edilirler... Çok dergi vardır kaybolup giden. Elimizde olanların tanıtılması ve geleceğe aktarılması için ajanda önemli bir işlevi yerine getiriyor... Emek tarihi ile ilgilenenlerin elinde bulunması gereken belge niteliğindeki ajandayı, Tüstav'dan edinebilirsiniz....

Haklarımız

Av. Serap Özdemir
Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri

HAKLARINI BİL SENDİKALI OL

Özelleştirmeye karşı TEKEL işçilerinin haklı ve onurlu mücadelesi devam ediyor. Özelleştirmenin sonucu sunulan 4-C'yi, yani sözleşmeli personel statüsünü protesto ediyorlar. Örgütlü olarak yapılan bu emek eylemleri, sendikal örgütlenmenin önemini bir kez daha açıkça ortaya çıkarıyor.

Sendikalar, çalışma hayatını belirleyen ve etkileyen en önemli güçlerden biridir. Onların gücü, üyelerinin sendikaya olan bağlılığı ile ölçülür. Sendikalar, işyeri ve istihdam statüsüne bakmaksızın çalışanlar tarafından kurulan dayanışma örgütleridir. Örgütsüz çalışanlar tek başlarına ekonomik, sosyal ve siyasal yönden güçsüzdür, çalışma hayatına ilişkin

haklarını elde edemezler. Ancak sendikalı olmak, çalışanların durumunu farklılaştırır. Sendikalar, çalışma ve yaşam koşullarının geliştirilmesinde çalışanları bir takım haklarına kavuştururken, çalışanlarda devlet ve işverenler karşısında ekonomik, sosyal ve siyasal güç sağlarlar, uluslararası kurum ve kuruluşlardan sendikaları aracılığıyla destek alırlar.

Sendikaların, üyelerinin hak ve menfaatlerini koruyup geliştirmede en etkili araçlarından biri şüphesiz toplu sözleşmelerdir. Ancak işçilerin çıkarlarını ilgilendiren konular sadece işyerindeki sorunlarla veya ücretlerle sınırlı değildir. İşçi ve ailesi için yaşamsal önem taşıyan sağlık, konut, eğitim, sosyal güvenlik gibi konular da sendikal mücadelenin alanlarıdır. Sendikaların bu konularda tavır almaları, bu alanlardaki gelişmeleri etkileyebilmek için girişimlerde bulunmaları ve siyasal güçlerini işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmaları kaçınılmazdır.

Sendikalar, siyasi parti, kurum ve kuruluşlarla da ilişki içinde olur. Yasalarda işçilerin hak ve çıkarlarına yönelik değişiklikler yapılması için veya çalışanlar yararına yeni yasalar çıkartılması için çaba harcarlar.

Çalışanlar, doğrudan çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesinde olduğu kadar, siyasi katılımlarının demokratik bir biçimde sağlanması için de, sendikalara gereksinim duyarlar.

Çalışanların yaşam ve çalışma koşul-

larını geliştirmek için sosyal koruma-ya sahip olmaları, sendikalara özgürce katılmaları ve örgütlenmeleri gerekmektedir. Çalışanlar, yasaların koruyucu kapsamına alınmadıkları ve temsil edilmedikleri sürece işyerindeki baskılar artacak ve güçsüzlükleri artarak devam edecektir.

Sendika Hukuki Destek Verir

Sendika, üyeleri adına resmi makamlara şikayette bulunur, mahkemeye başvurur, dava açar, hukuki destek verir ve avukat sağlar. Sendikalar olmazsa çalışanların talepleri ve düşünceleri ortaya çıkarılamaz. Aynı zamanda, çalışanların örgütlenmesi sağlanmadan, çalışanların yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi yönünde işverenler üzerinde baskı kurmak olanaklı değildir. Sendikalar işyerinde işçilerin de söz hakkının olması, işyerinde keyfiliğe, eşitsizliğe, kayırmacılığa, güvencesizliğe son verilmesi için çaba harcar. Kısaca, sendikalar örgütsüz ve güvencesiz çalışanların çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi- ni sağlar.

Ülkemizdeki teknolojik gelişmeler, esnek çalışma biçimlerinin uygulanması ve özelleştirmeler istihdamda daralmaya yol açmış ve sendikal örgütlenmeyi önemli ölçüde etkilemiştir. Ancak her türlü korumadan yoksun çalışmak zorunda kalan çalışanların örgütlenmesinin önünde engeller bulunmakla birlikte, örgütlenmeleri de olanaksız değildir.

Sendikalı olmak çalışanlar için Anayasal bir haktır. Örgütlenme hakkı demokrasinin gereği olan anayasayla, yasalarla, uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır.

Sendikal Faaliyete Katılan İşçiler İş Güvencesi Kapsamında

İş güvencesi düzenlemelerinin yürürlüğe girmesiyle işyerilerindeki ağır çalışma koşullarına ve keyfi işten çıkarmalara tepki olarak ve iş güvencesi hükümlerinin getirmiş oldu-

ğu kısmi hakların da etkisiyle işçiler örgütlenmeye başlamışlardır.

İş Yasası'nda, sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında ya da işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak, işyeri sendika temsilciliği yapmak iş akdi feshi için geçerli sebep oluşturmamaktadır.

Sendikalar Yasası'nda ise, sendikal faaliyete katıldığı ya da sendika üyesi olduğu için işçinin hizmet akdinin feshedilemeyeceği, bu sebeple iş akdi feshedilen işçinin İş Yasası'ndaki iş güvencesi hükümlerinden yararlanacağı hükmü açıkça yer almaktadır.

Sendikal sebeplerle iş akdi feshedilen işçi, fesih bildiriminin tebliğinden itibaren bir ay içerisinde iş akdi feshinin sendikal nedenlerle yapıldığını ve geçersiz olduğunu ileri sürerek İş Mahkemesi'nde işe iade davası açabilir. Yargılama sonucunda feshin geçersizliğine karar verilirse ve işçi bir ay içinde yeniden işe başlatılmazsa, sendikasız işçilere 4 veya 8 aylık tazminat ödenirken, sendikal işçilere en az 1 yıllık ücreti tutarında sendikal tazminat ödenmektedir.

İşçilerin çalışma hayatına ilişkin yararlanacakları haklar, yasalarla belirlenmiştir. Bu haklardan yararlananlar da genellikle sendikalı işçilerdir. Sendikanın olmadığı işyerlerinde çalışma yaşamıyla ilgili yasaların çoğu uygulanmamakta ya da çok sınırlı şekilde uygulanmaktadır. Bu hak-

lardan yararlanmanın yolu da örgütlenmekten geçmektedir. Aksi takdirde var olan haklar kağıt üzerinde kalmaktadır.

Sendikal Olma Hakkını Engellenlere Hapis Cezası

Anayasal bir hak olan Sendikaya üye olma hakkının engellenmesi, Ceza Yasası'ndaki düzenleme ile suç olarak tanımlanmıştır. Sendikaya üye olmaya veya olmamaya, sendikanın faaliyetlerine katılmaya veya katılmamaya, sendikadan veya sendika yönetimindeki görevinden ayrılmaya zorlamak amacıyla cebir veya tehdit kullanan kimseler hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilecektir. Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla sendikanın faaliyetlerinin engellenmesi halinde de, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Bu konuda bir cezaya hükmedilebilmesi için, cebir veya tehdide maruz kalan kişinin; sendikaya üye olması veya olmaktan vazgeçmesi, sendikanın faaliyetlerine katılması ya da katılmaktan vazgeçmesi veya sendikadan ya da sendika yönetimindeki görevinden ayrılması gerekmemektedir. Bu amaçlarla, kişiye karşı cebir veya tehdit kullanılması halinde söz konusu suç oluşmuş gibi cezalandırılacaktır.

Hak aramanın en iyi ve en güvenilir yolu, sendikalı olmaktır. ❖❖❖

Sağlık

Kilo almadan bağışıklık sisteminizi güçlendirin

Kış aylarında az yağ yakarız, az hareket ederiz bu da vücudumuzda bir hantallaşmaya neden olur. Sağlıksız bir biçimde kilo alırsanız çoğu kez... Beslenme alışkanlıklarını mevsime göre ayarlayarak hem sağlığınıza hem de kilolarınızı koruyun...

Büyük medya kuruluşları tarafından çıkarılan popüler kadın dergilerinde ilkbahar ayları diyet yağmuru ile başlar. "Kışın aldığınız kilolardan kurtulun" başlığı altında yüzlerce diyetle maruz kalırsınız. Her diyetin ardından daha fazla kilo alarak çıkarsınız süreçten... Ama bir gerçek var... Kışın kilo alıyor insan. Çünkü soğuk havalarda bağışıklık sistemi, grip, soğuk algınlığı, bronşit gibi hastalıklara karşı kendini korumak için yağ yıkımını engeller. Bu durumda kış mevsimini sağlıklı geçirmek için bağışıklık sisteminizi biraz daha güçlendirmek lazımdır. Güçlü bir savunma mekanizmasının temelinde ise yeterli ve dengeli beslenme yer alır.

Güne sağlam bir kahvaltı yaparak başlayın

Metabolizmanızı iyi çalışır duruma getirmek için

mutlaka güne kahvaltı yaparak başlamanız gerekir. İyi bir kahvaltı ile güne başlamak hem direncinizi korur, hem kilo kontrolünde yardımcı olur ve metabolizma hızınızın yavaşlamasını engeller.

Bitki çayları için

Kış aylarının favori içecekleri sıcak içeceklerdir. Genellikle de kafein-tein içeriği yüksek olan çay-kahve tercih edilir. Ama bunların yerine bitki çayları içmeniz de yarar var. Özellikle uyku sorununuz varsa. Kuşburnu çayı, C vitamini içerdiği için, rezene çayı gaz sorunlarına

iyi geldiği için tercih edilebilir. Papatya çayı sizi rahatlatırken, nane çayı da mide üşütmelerine iyi gelir.

Yağı ve şekeri azaltın

Kış aylarında vücudumuz ısı değişikliğine uyum sağlayabilmek adına harcadığı enerjiyi düşürür. Azalan fiziksel aktiviteye paralel olarak yağ ve şeker tüketimi de kısıtlanmalıdır.

Susamasanız bile su için

Su vücudumuzdaki bütün metabolik reaksiyonların temel direğidir. Yazın sıcaklar nedeniyle ol-

dukça sık içtiğimiz suyu, kışın aynı rahatlıkla tüketmeyiz. Kış aylarında su kaybımız daha az olduğu için susama hissimiz azalır. Fakat vücudumuzun suya ihtiyacı vardır ve bu ihtiyacı karşılamamız gerekir. Metabolizmayı çalıştırmak için susamasanız bile günde 10-14 bardak su tüketmekte yarar vardır.

Balık yiyeceğiniz

Kış mevsiminde güneşi çok sık görmediğimiz için D vitamini gereksinimini karşılamakta sıkıntıları yaşanır. Bu nedenle havanın güneşli olduğu günlerde 20-25 dakika kadar güneş ışığından direkt olarak yararlanmaya, hafif tempolu yürüyüşler yapmaya özen gösterin. Haftada 2-3 kez balık yiyerek de kalp ve kemik sağlığınıza garantiye alabilirsiniz.

Lahana ve mandalina güçlendirir

Kış hastalıklarından korunmak, savunma mekanizmamızı güçlendirmek için de A ve C vitamininden yeterli beslenmek gerekir. Kış sebzeleri ve meyvelerinin büyük bir bölümü de A ve C vitamini açısından zengin-

dir. Portakal, mandalina, greyfurt, havuç, kivi, karnabakar, lahana, brokoli, Brüksel lahanası, yeşil yapraklı sebzeler, maydanoz, tere, ıspanak A ve C vitamininden zengin besinlerdir.

Havaların soğuması ile birlikte fiziksel aktiviteler azalır. Lifli besinlerin tüketiminin de azalması so-

nucu kabızlık sorunu kendini gösterebilir. Kış mevsiminin vazgeçilmez yiyeceklerinden kuru baklagillerin, esmer ekmek, bulgur gibi kepekli tahılların tüketimine de özen göstermelidir.

Tatlı ısıtmaz

Uzun süreli açlıklardan kaçınılmalıdır. Enerji ihti-

yacının karşılanması için fast food ya da yağdan, şekerden zengin gıdalara yönelmek doğru değildir. Kış mevsiminin soğuk günlerinde "Tatlı yersem ısınırım" mantığından vazgeçilmeli, gün içerisinde yeterli ve dengeli beslenerek vücudun ısı dengesinin korunması sağlanmalıdır. ❖❖❖

Babalar çocuklara vakit ayırmalı

Geçtiğimiz günlerde Alman Yeşiller Partisinin Eş Başkanı Cem Özdemir'in yeni doğan bebeğine bakmak için 6 haftalık babalık izni alması, gazetelere taşındı. Özdemir "Emziremeyeceğime göre bebeğin altını temizlemek işini ben yükledim" diyordu. Haberde Özdemir'in Almanya'da babalık izni alan ilk parti başkanı olduğu da vurgulanıyordu. Ülkemizde ebeveyn izni, ya da babalık izni henüz verilmiyor... Ama olsa hiç de fena olmazdı...

Kadınlar çocuklara baksın erkekler dışarıda çalışsın para getirsin, şeklindeki geleneksel işbölümü, kadınların çalıştığı ailelerde çok fazla yürümüyor artık. Ama babalar çocuk bakımı konusunda hala çekingen bir tavır sergiliyorlar. Oysa çocuğun baba ile ileride sağlam bir ilişki kurması onun bakım sürecine katılması ile mümkün olabilir ancak... Çocuk büyürken babalar neler yapabilir?

Çocuğunuzun bakımını paylaşın: Yapılan araştırmalar, çocuğun babanın varlığını daha anne karnıdayken hissettiğini ortaya koyuyor. Doğduktan sonraki ilk günlerde baba çocuğuna ne kadar yakın olursa aradaki iletişim o kadar sıcak olur. Bunun için anne sezaryen doğum yapmışsa çocuğu kucağına ilk defa babası alabilir. Çocuk gece gaz sancısı vb. nedenlerle uyandığında anneye dönüşümlü kalkarak bebeğiyle baş başa mutlu anlar geçirebilir. Çocuğun banyosu, doyurulması, giydirilmesi vb. sırasında çocuğa sevgi gösterilmesi, gerginliklerini azaltmak için masaj yapılması sırasında baba ile bebek arasında çok güzel bir diyalog başlar. Bu çocukta olduğu kadar babada da büyük bir psikolojik rahatlık sağlar.

Masal anlatın: Masal anlatma, canlı örnek verme eğitimde en etkili yöntemlerden biridir. Bu baba çocuk arasındaki bağı kuvvetlendirir. Ayrıca küçük yaştan itibaren çocuğa bir konuyu hikâye içinde anlatmak rudan anlatmaktan daha etkili olur.

Oyun oynayın: Kız olsun, erkek olsun çocukla oyun oynamak onunla diyalog kurma açısından çok önemlidir. Oyun, çocukla arkadaş olmayı, onun iç dünyasına girmeyi, kişiliğini tanımayı kolaylaştırır. Oyun oynarken anne baba kendileri de günlük

streslerden kurtulur, çocuğun oynadığı davranışlarından kendi anne babalık tutumları hakkında da bilgi sahibi olurlar. Çocuğa bazı değerler oyun esnasında ve hikâye anlatılırken kazandırılabilir. Küçük yaşlarda başlayan oyun arkadaşlığı çocuk büyüdükçe spor, masa oyunları ile devam edebilir.

Kitap okuyun: Bir yaşından itibaren çocuğun yaşına göre seçilmiş kitaplar okuyun. Bu saatlerin babayla birlikte yapılmasının ve kitapların alternatifler arasında çocukla birlikte seçilmesinin oyunda olduğu gibi çok yararlı sonuçları vardır.

Çocuğunuzun derslerine yardımcı olun: Çocukla arkadaşlık disiplini engel olmamalıdır. Demokratik bir tutum sergileyen baba, kararlı ve sevecen davranarak disiplini sağlayabilir. Baba ders konusunda anneye beraber hareket edip, öğretmen ve anneye diyalog içinde olduğunda, veli toplantılarına katıldığında öğrencinin ders başarısı daha yüksek olmaktadır. Bu ilgi teşvik edici ve destekleyici bir üslupla kullanıldığı takdirde çocuğun mutlu olmasını, kendine güveninin ve başarısının artmasını, dolayısıyla daha sağlıklı gelişmesini sağlar. ❖❖❖

Buz gibi havalara sıcak orbalar

Kış serinliğini yaşadığımız şu günler, evimizde mis gibi baharat kokan buharını ortama bırakacak sıcak çorbalar pişirmek için en uygun zamanlar. Bu sayımızda, hem sebze ağırlıklı hem et ağırlıklı tarifler vermeye çalıştık. Malzemeleri değiştirerek kendi tariflerinizi de oluşturabilirsiniz.

Bol Sebze orbası

Malzemeler:
Birkaç parça brokoli
bir adet havuç
bir orta boy kereviz
bir adet patates
3 yemek kaşığı un
5 su bardağı etsuyu (veya su)
Yarım su bardağı süt
2 yemek kaşığı zeytinyağı
tuz, baharat

Yapılışı: Sebzeleri iyice yıkadıktan sonra küçük küçük doğrayın. Derin bir tencerede üç yemek kaşığı unu zeytinyağında hafif kavurun. Daha sonra sebzeleri ekleyerek kavurmaya devam edin. Etsuyunu veya isteğe göre sade suyu ve sütü yavaş yavaş ekleyerek karıştırmaya devam edin. orba kaynamaya başladığında tuz ve baharat ekleyin.

Topalak orbası

Malzemeler:
1 adet orta boy soğan
250 gr yağsız kıyma
1 ay bardağı köftelik bulgur
1 su bardağı haşlanmış nohut
1 su bardağı akı
1 yumurta
1 yemek kaşığı un
1 yemek kaşığı salça
Zeytinyağı
5 bardak su, çeyrek limonun suyu, tuz, karabiber, kimyon

Yapılışı: Bir kabin için de kıymayı, bulguru, tuz, baharat ve unu yumurta akıyla birlikte iyice yoğurun. Hamur gibi özleşmesine dikkat edin. Elinizi hafifçe ıslatarak misket büyüklüğünde köfteler hazırlayın.

Köfteleri unlanmış bir tepsiye dizin. Hafifçe tepsiyi sallayarak köftelerin her yerinin unlanmasını sağlayın.

Soğanı ince ince kıyın, derin ve büyükçe bir tencerede zeytinyağın-

da kavurun. Pembeleşince salçayı ekleyin biraz daha kavurun ve suyu ekleyin ve tuzunu ilave edin.

Çorbanın suyu kaynadıktan sonra haşlanmış nohutları ve köfteleri ekleyin. Çorbayı kısık ateşte köfteler yumuşayınca kadar kaynatın.

orbanız piştiğinde, üzerine limon suyu dökerek servis yapabilirsiniz. Afiyet olsun.

Roka orbası

Malzemeler: 3 yemek kaşığı un, 1 demet roka, 1 adet orta boy soğan, 1 diş sarımsak, 2 su bardağı su, 1 yemek kaşığı tereyağı, 1 çay bardağı süt, 3 yemek kaşığı zeytinyağı, 1 çay kaşığı kırmızı pul biber

Yapılışı: Derin bir tencerede zeytinyağını kızdırıp unu pembeleşinceye kadar kavurun. Sonra üzerine 2 bardak suyu ekleyin. İyice çırparak unun eşit şekilde dağılmasını sağladıktan sonra sütü ekleyin. Karıştırarak pişirmeye devam edin. Soğan ve sarımsağı ince ince doğradıktan sonra bir tavada tereyağında kavurun. Kırmızı pul biberi ekleyip biraz daha kavurun, ocaktan alın. Kaynamakta olan çorbaya ince kıyılmış rokaları ekleyerek hafif ölünce tencereyi ocaktan alın.

Cemile Teyze

Buruk kar sevinci, başkalarını düşünmenin önemi ve TEKEL işçileri

“Ben çarşıya inmeyi çok isterim ama inmem.” derdi Sait Faik bir anlatısında. Anlatı başından sonuna kadar bir şeyi çok isteyip de yapamama hali ile sizi de bir imkansızlığın içine atardı. Sonuna doğru, onun borcu nedeniyle çarşıya inemediğini anladık... Annesinden daha yeni harçlık aldığı için ondan da para alamayacak durumdadır, yazar...

İstanbul şehrini birkaç gündür, yoğun bir kar tabakası örtüyor... Ve ben bacağımda daha önce oluşmuş, kaynarken bana neler neler yaşatmış bir kırık nedeniyle daha doğrusu o kırığın hafızamdan silinmeyen hatıraları nedeniyle sokağa çıkamam. Bacağımı kırma-yacağım belki de bu sefer, bu sihirli örtü üzerinde yavaş, yavaş yürüyerek, yüzüme çarpan kar tanecikleriyle, mevsimin ve doğanın insana verdiği o unutulmaz hazlardan birini yaşayacağım.

Ama olmaz, kar yağınca ben dışarı çıkamam... İstanbul’da doğduğumuz için görmedik fazla kar. Çok heyecanlanırsınız, bu doğa olayı karşısında... Sevinemedim, bu kez...

TEKEL işçilerini düşünüyorum, battaniyeye sarılmış, sokakta yakıtıkları odun ateşiyle ısınmaya çalışan, direncinden hiçbir şey kaybetmeyen kızlarımı, oğullarımı. O va-

kur halleri beni umutlandırıyor, beni çok ama çok sevindiriyor.

Çok şey anlatıyor bu direniş bize. O kadar ki görüntü yoluyla sanal düşmanlar ve dostlar, kavga ve mücadeleler yaratan medya bile bu kez gerçeğin, hakikatin pençelerine düştü.

Gazetelerin bir bölümü suskunluğunu korurken, televizyonlar kamerayı uzattıkları yerde onun dışına taşan başka bir yaşam ve gerçekle karşı karşıya kalıyorlar. Mikrofona gerek yok, fazla söze de, yoruma da propagandaya da...

Beş işyeri birden değiştiren Batmanlı, Malatyalı TEKEL işçisi bir kadının yaşadıkları, bize özelleştirmenin emek açısından sonuçlarını, mücadelede örgütlü olmanın, yanı sıra bilinçli olmanın da ne kadar hayati öneme sahip olduğunu gösteriyor.

“Merhamet değil hakkımızı istiyoruz” sloganı AKP hükümetinin yoksul insanı sadaka ile kur-

banlaştırma ideolojisi-ni de yerle bir ediyor. İşte insanın insanlaştığı, işçinin, işçileştiği nokta budur...

Bir başka nokta ise ısrar ve vazgeçmemedir. Bu, kendi gerçekliğine sadakat demektir aynı zamanda... İşçiler tüm ezilen kesimler, kendilerinin değil de başkalarının gerçek-

liklerini, gerçek sandığı için onun peşine takıldıkları için yeniliyorlar çoğu kez...

Ankara’da üniversitede okuyan sol görüşlü öğrenciler, giysi toplamışlar, yıgmışlar Türk-İş’in önüne, üşüyen, giysisi kirlenen işçiler gelip alıyorlar oradan, malum soğuk karşısında kat kat giyinmek lazım, kirlenmişleri de geri bırakıyorlar, öğrenciler bunları alıp, yıkayıp ütileyip ertesi gün tekrar getiriyorlarmış... Dayanışmanın ötesinde bir yaşam biçimi önerisi onların bu yaptığı... Herkesin diğere çorba, çay battaniye, plastik tabure ikram etmesi, özel arabaların şahısları değil de ihtiyacı olan işçileri oradan oraya taşıması da, aynı şekilde bir yaşam önerisi...

TEKEL direnişi bizlere de bir şeyler-çok şeyler- gösteriyor. Kendimizi bizim gibi olanların yerine koyma halinin yani empatinin önemini, benzerlerimizin yaşamları ve gerçekliklerine kulak tıkamanın doğurduğu benmerkezciliği tarihin çöplüğüne gömmenin zorunluluğunu. ♦♦♦

100. yılda

KADIN EMEK SENDİKA

**ÖRGÜTLÜ
KADIN**

*Sendikalı kadın buluşması
8 Mart 2010 Pazartesi
Petrol-İş Genel Merkezi
Saat: 13:00*

**GÜÇLÜ
SENDİKA**

